

Regionální operační program NUTS II Severovýchod a jeho vliv na životní úroveň obyvatelstva

Diplomová práce

Studijní program: N6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T086 – Regionální studia

Autor práce: **Bc. Pavla Sirovátková**

Vedoucí práce: Ing. Jana Šimanová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavla Sirovátková**
Osobní číslo: E16000378
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: N6202T086 – Regionální studia
Zadávací katedra: katedra ekonomie
Vedoucí práce: Ing. Jana Šimanová, Ph.D.
Konzultant práce: Mgr. Jiří Rozkovec
Technická univerzita v Liberci, katedra ekonomie

Název práce: **Regionální operační program NUTS II Severovýchod a jeho vliv na životní úroveň obyvatelstva**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Charakteristika kohezní politiky EU, jejich cílů a nástrojů.
3. Definice pojmu životní úroveň a metody jejího měření.
4. Vyhodnocení dopadů ROP NUTS II Severovýchod v letech 2007 - 2013.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Seznam odborné literatury:

- BACHTLER, John. *EU cohesion policy and European integration: the dynamics of EU budget and regional policy reform*. Burlington, Vermont: Ashgate Publishing Limited, 2013. ISBN 978-0754674214.
- BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-111-6.
- HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-106-0.
- REGIONÁLNÍ RADA NUTS II Severovýchod pro období 2007-2013 [online].
[cit. 2017-10-09]. Dostupné z: <http://www.rada-severovychod.cz/file/304>
- TADY JSEM DOMA: *Regionální operační program Severovýchod*. Hradec Králové: Regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod, 2014.
- PROQUEST. 2017. Databáze článků ProQuest [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest.
[cit. 2017-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Rozsah práce: 65 normostran
Forma zpracování: tištěná / elektronická
Datum zadání práce: 31. října 2017
Datum odevzdání práce: 31. srpna 2019

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří se na tvorbě této diplomové práce podíleli. Zvláště bych chtěla poděkovat paní Ing. Janě Šimanové, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracovávání diplomové práce. Dále patří mé poděkování panu Ing. Josefu Chudobovi, Ph.D. za vstřícnost při konzultacích ohledně statistických výpočtů. Dále bych chtěla velice poděkovat své rodině a svým blízkým, kteří mi dodávali sílu a podporovali mě po celou dobu mého studia.

Anotace

Předkládaná diplomová práce se zabývá zhodnocením a posouzením prostorové diferenciaci v míře čerpání finanční podpory v rámci jednoho z Regionálních operačních programů České republiky, konkrétně v Regionálním operačním programu NUTS II Severovýchod v letech 2007-2013. První část práce se zabývá pojmem regionální disparita a hlavními teoretickými směry regionálního rozvoje. Následně je vysvětleno fungování kohezní politiky Evropské unie. Dále navazuje charakteristika regionální politiky České republiky a konkretizován je zkoumaný operační program. V aplikační části jsou pomocí statistických testů vyhodnoceny stanovené statistické hypotézy zabývající se prostorovou diferenciací čerpání finanční podpory v kontextu regionálních disparit. Závěrečná část vyhodnocuje dosažené výsledky a nastiňuje možný pokrok v současném programovém období.

Klíčová slova

ROP NUTS II Severovýchod, kohezní politika, strategie regionálního rozvoje, regionální disparity

Annotation

Submitted master thesis deals with the problem of analyzing and assessment of room differentiation of an extend of drawing finance help within one of the regional operational fund of Czech Republic, specifically in Regional operational programme NUTS II North-east in years 2007 – 2013. First part of the thesis deals with the concept of regional disparity and main directions in regional development. Next up the characteristic of cohesive politics function of the European Union is explained. The region politics in Czech Republic is characterized and specific examined operational program is described. In the applied part of the thesis statistics hypotheses are analyzed with the help of statistical tests, which deal with room differentiation of finance funds drawing in the mean of regional disparities. Final part evaluates achieved results and gives hints of possible development in the actual program period.

Key words

ROP NUTS II North-east, cohesive politics, regional development strategy, regional disparity

Obsah

Seznam obrázků.....	10
Seznam tabulek.....	11
Seznam zkratk.....	12
Úvod	13
1 Regionální disparity prizmatem teorií regionálního rozvoje.....	16
1.1 Pojetí disparit	16
1.2 Vznik regionálních disparit.....	17
1.2.1 Primární faktory.....	17
1.2.2 Sekundární faktory	18
1.3 Teorie regionálního rozvoje	19
1.3.1 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v neoklasickém pojetí	21
1.3.2 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v keynesiánském pojetí	22
1.3.3 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v neomarxistickém pojetí.	24
1.3.4 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v neoliberalním pojetí	24
1.3.5 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v institucionálním pojetí ..	25
1.3.6 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v současném (eklektickém) pojetí.....	26
2 Kohezní politika Evropské Unie	28
2.1 Smysl a cíle kohezní politiky EU	28
2.2 Regionální politika na úrovni Evropské Unie.....	29

2.2.1	Regiony Evropské unie.....	29
2.2.2	Fungování a etapy regionální politiky	32
2.2.3	Principy politiky soudržnosti EU	33
2.2.4	Financování regionální politiky.....	34
2.3	Kohezní politika EU v čase.....	35
2.3.1	První etapa	36
2.3.2	Druhá etapa.....	38
2.3.3	Třetí etapa	40
2.3.4	Čtvrtá etapa.....	43
2.3.5	Programové období 2007–2013	45
3	Regionální politika ČR – strategie regionálního rozvoje a pojetí regionů se soustředěnou podporou státu	49
3.1	Cíle regionální politiky ČR dle Národního strategického referenčního rámce	50
3.2	Operační programy pro období 2007-2013	52
3.3	Vymezení regionů se soustředěnou podporou státu	54
3.4	Regionální operační program NUTS II Severovýchod.....	57
3.4.1	Všeobecná charakteristika regionu soudržnosti Severovýchod.....	58
3.4.2	Cíle a prioritní osy ROP NUTS II Severovýchod	59
3.4.3	Prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí	61
3.4.4	Cíle PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí	62
3.4.5	Situace a hospodářsky problémové oblasti regionu soudržnosti Severovýchod	66

4	Aplikační část: prostorová alokace finanční podpory politiky soudržnosti EU v kontextu regionálních disparit	68
4.1	Metodologie šetření a zdroje dat.....	68
4.2	Popisná charakteristika základního statistického souboru.....	70
4.3	Prostorová analýza čerpání dotací v kontextu regionálních disparit	75
	Závěr.....	86
	Použitá literatura.....	89

Seznam obrázků

Obrázek 1: Regiony soudržnosti v ČR	31
Obrázek 2: Kategorizace regionů v programovém období 2007–2013.....	46
Obrázek 3: Rozdělení prostředků kohezní politiky v programovém období 2007-2013 v rámci členských států EU	48
Obrázek 4: Rozložení finanční podpory v rámci kohezní politiky EU pro ČR v programovém období 2007-2013	54
Obrázek 5: Vymezení regionů se soustředěnou podporou státu v období 2007-2013.....	56
Obrázek 6: Rozsah PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí v prioritách NSRR ..	62
Obrázek 7: Cíle prioritní osy 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí	64
Obrázek 8: Kartogram regionu soudržnosti Severovýchod.....	72
Obrázek 9: Krabicový diagram měst z oblasti podpory 2.2: Rozvoj měst.....	73
Obrázek 10: Krabicový diagram obcí z oblasti podpory 2.3: Rozvoj venkova.....	74
Obrázek 11: Krabicový diagram dotací na obyvatele všech tří skupin měst a obcí	75
Obrázek 12: Bodový diagram závislosti výše dotací na výši nezaměstnanosti.....	76
Obrázek 13: Skupiny podle výše nezaměstnanosti v porovnání s výší dotací na obyvatele	79
Obrázek 14: Bodový diagram závislosti výše dotací na počtu podnikatelů na 1000 obyvatel	80
Obrázek 15: Krabicový graf skupin podle počtu podnikatelů na 1000 obyvatel v závislosti na výši dotace na obyvatele	82
Obrázek 16: Bodový graf dotací na obyvatele a daňových příjmů obcí na obyvatele	83
Obrázek 17: Krabicový graf skupin podle výše daňových příjmů v porovnání s dotacemi na obyvatele.....	85

Seznam tabulek

Tabulka 1: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje	21
Tabulka 2: Územněsprávní členění dle EU	30
Tabulka 3: Rozdělení prostředků fondů EU	47
Tabulka 4: Operační programy ČR v rámci programového období 2007-2013 a výše jejich finanční podpory.....	52
Tabulka 5: Indikátory vymezení regionů se soustředěnou podporou státu	55
Tabulka 6: Prioritní osy, oblasti podpory a jejich podíl na finanční podpoře politiky soudržnosti.....	61
Tabulka 7: Souhrn údajů za města a obce NUTS II Severovýchod.....	71
Tabulka 8: Údaje o městech a obcích z ROP NUTS II Severovýchod dle oblastí podpory	71

Seznam zkratk

CF	Kohezní fond
CLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
IPRM	Integrovaný plán rozvoje města
IPRÚ	Integrované plány rozvoje území
IROP	Integrovaný regionální operační program
ITI	Integrované územní investice
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAGGF	Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond
ECU	Evropská měnová jednotka
EHS	Evropské hospodářské společenství
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FIFG	Finanční nástroj pro podporu rybolovu
HDP	Hrubý domácí produkt
MAS	Místní akční skupiny
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS	Region soudržnosti
OP	Operační program
PO	Prioritní osa
PPP	Public private partnership
PPS	Parita kupní síly měny
ROP	Regionální operační program
SEA	Jednotný evropský akt

Úvod

Minulé programové období kohezní politiky Evropské unie v letech 2007-2013 vneslo do dosavadního fungování a vnímání politiky soudržnosti mnohé změny. Investována byla do té doby rekordní částka 347 mld. Euro a toto období lze označit jako období s doposud největší mírou solidarity s nejméně rozvinutými členskými státy. Evropská Unie byla ve velmi krátké době rozšířena o 10 nových členských států, kdy rozloha a počet obyvatel EU stoupl přibližně o 10 %, HDP vzrostlo pouze o 5 %. Této skutečnosti muselo čelit celé Společenství i všechny jeho regiony a bylo potřeba nastavit kohezní politiku tak, aby co nejučinněji pomohla řešit nastalou situaci. Česká republika, řazena mezi regiony méně rozvinuté, se stala čtvrtým největším čistým příjemcem prostředků kohezní politiky EU, a proto i pro Českou republiku bylo toto programové období z pohledu regionální politiky velmi zlomové.

Základní výzkumnou otázkou, kterou předkládaná diplomová práce řeší je, zda i v rámci České republiky byla podpora přednostně a ve větší míře alokována do regionů, které jsou slabší z pohledu indikátorů, které pro členění regionů používá Ministerstvo pro místní rozvoj mimo jiné i ve Strategii regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013.

Hlavním cílem práce je na základě dat posoudit a zhodnotit prostorové diference v míře čerpání finanční podpory v rámci jednoho z Regionálních operačních programů České republiky, konkrétně v Regionálním operačním programu NUTS II Severovýchod pro léta 2007-2013, v prioritní ose 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, a to v kontextu regionálních disparit až na úrovni jednotlivých obcí. Základním předpokladem je, že podpora by měla ve větší míře plynout do hospodářsky slabších oblastí, kde pomůže vyrovnávat regionální disparity.

Klíčové pro zhodnocení prostorové rozdílnosti a zaměření čerpání finanční podpory kohezní politiky Evropské unie v rámci výše zmíněného Regionálního operačního programu, bylo vytvoření vlastního seznamu všech měst a obcí způsobilých v rámci tohoto programu čerpat finanční prostředky a dalších údajů potřebných k otestování stanovených hypotéz. Tento seznam, dle oblastí podpory, je uveden v přílohách A, B a C.

Dílními cíli diplomové práce, které jsou plněny v jednotlivých kapitolách jsou:

Dílní cíl 1: vymezení a teoretické ukotvení pojmu regionální disparita v kontextu aktuálně uplatňovaných přístupů k jejich řešení.

Dílčí cíl 2: vymezení koncepce kohezní politiky v programovém období 2007-2013, implementace podpory v rámci Regionálních operačních programů.

Dílčí cíl 3: vymezení hospodářsky slabých regionů České republiky v rámci národní rozvojové strategie.

Dílčí cíl 4: statistické testování (ověřování) hypotéz o prostorové diferenciaci v míře čerpání finanční podpory z Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod v kontextu vnitřních regionálních disparit.

Dílčí cíl 5: vymezení závěrů testovaných hypotéz, návrhů a opatření regionální politiky a perspektiva v programovém období 2014-2020.

První kapitola, řešící dílčí cíl 1, se zabývá regionálními disparitami, samotným pojetím tohoto pojmu, jak na něj pohlíží regionální politika České republiky a jak Evropská unie. Dále jsou zde nastíněny základní teoretické přístupy k řešení regionálních disparit od počátku po současné eklektické období.

Druhá kapitola, navazující na dílčí cíl 2, je věnována kohezní politice Evropské unie. Jsou zde popsány hlavní cíle a smysl této politiky, dále fungování a principy regionální politiky na úrovni EU. Jsou zde vymezeny regiony EU, jejich klasifikace a financování. Dále je popsán vývoj kohezní politiky EU od jejího počátku do současnosti a jako poslední je podrobněji probíráno zde zkoumané programové období 2007-2013.

Kapitola třetí, řešící dílčí cíl 3, se věnuje regionální politice České republiky a strategii regionálního rozvoje. Je zde vysvětleno fungování národní regionální politiky, její cíle a základní strategické dokumenty, jež jsou hlavními nástroji pro koordinaci kohezní politiky z úrovně nadnárodní (EU) na úroveň národní. Dále je zde popsán postup vymezení regionů se soustředěnou podporou státu a podrobněji probírá zkoumaný Regionální operační program NUTS II Severovýchod.

V aplikační části, kapitola čtvrtá (dílčí cíl 4), je nejprve popsána metodologie prováděného šetření a jsou uvedeny zdroje dat. Dále se práce věnuje popisné charakteristice sledovaného souboru měst a obcí a následně je provedeno testování stanovených statistických hypotéz zkoumajících prostorovou rozdílnost alokace finanční podpory politiky soudržnosti EU v závislosti na indikátorech, které pro hodnocení hospodářské úrovně regionů používá Ministerstvo pro místní rozvoj mimo jiné i ve Strategii regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013.

Testovány byly tyto hypotézy:

- H_0 : podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na výši nezaměstnanosti
 H_1 : non H_0

- H_0 : podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na počet podnikatelů na 1000 obyvatel
 H_1 : non H_0

- H_0 : podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na výši daňových příjmů obcí na obyvatele
 H_1 : non H_0

V závěru práce (dílčí cíl 5) jsou vymezeny výsledky provedených statistických testů a jsou uvedeny možnosti dalšího zkoumání v návaznosti na závěry šetření. Dále jsou uvedeny návrhy opatření regionální politiky a perspektiva v současně probíhajícím programovém období 2014-2020.

1 Regionální disparity prizmatem teorií regionálního rozvoje

V posledních desetiletích se disparita a regionální disparita stala velmi často probíraným tématem. V následujícím textu bude uvedeno několik obecných definic těchto pojmů, jak na regionální disparity pohlíží Ministerstvo pro místní rozvoj, které je hlavním orgánem řídícím regionální politiku České republiky. Dále bude uveden pohled Evropské unie na regionální nerovnosti a nakonec budou představeny hlavní teoretické směry a jejich vnímání regionálních disparit a problémů.

1.1 Pojetí disparit

Slovo **disparita** pochází z latinského *dis parita(u)s* a znamená rozdělení (Kutscherauer at al., 2010).

Slovník cizích slov ABZ definuje disparitu jako nerovnost, různost, rozdílnost a Ilustrovaný encyklopedický slovník uvádí, že disparita je nerovnost nebo nepoměr různých jevů.

Jáč (2011) tento fenomén definuje jako přirozený jev, který může mít pozitivní, neutrální nebo negativní dopad na vývoj oblasti. Podotýká, že velmi často je tato rozdílnost považována pouze za negativní a je chápána jako problém. Na druhou stranu, existují i pozitivní disparity zdůrazňující silné stránky regionu a hospodářský růst těchto oblastí je založen právě na těchto odlišnostech.

Další definice regionálních disparit tvrdí, že se jedná o neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů (Rydvalová, Zbránková, Žižka, 2009).

V České republice je řídícím orgánem regionálního rozvoje Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), které zastřešuje celou regionální politiku země. V dokumentu Strategie regionálního rozvoje České republiky, 2006, s. 7, definuje MMR **regionální disparity** jako *“...rozdíly v úrovni hospodářského, environmentálního a sociálního rozvoje regionů v míře, která je celospolečensky uznána za nežádoucí. Za regionální disparity nelze např. považovat rozdíly vyplývající z rozmanitosti podmínek jednotlivých regionů a z nich*

vyplývající rozdíly v kvalitě života např. v městských nebo venkovských oblastech, kde se výhody a nevýhody navzájem vyvažují.“

Evropská unie se dívá na disparity z pohledu soudržnosti. Kutscherauer at al., (2010) uvádí, že EU se dlouhodobě zabývá dvojicí komplementárních cílů – konkurenceschopností a soudržností. Politika soudržnosti je vyvolána existencí disparit mezi zeměmi, regiony a sociálními skupinami a velikost těchto disparit, vyjádřena prostřednictvím určitých indikátorů, je právě měřítkem soudržnosti.

Moll (2007) tvrdí, že soudržnost lze vyjádřit právě úrovní disparit mezi státy, regiony, sociálními skupinami a čím nižší tyto rozdílnosti jsou, tím je vyšší úroveň soudržnosti. V případě, že disparity jsou výrazem úrovně soudržnosti, lze v této souvislosti hovořit o ekonomických, sociálních a územních disparitách. **Ekonomické disparity** reflektují úroveň ekonomické soudržnosti a ta se zlepšuje v případě, že dochází k poklesu disparit mezi faktory konkurenceschopnosti, tedy v případě, že slabší regiony jsou schopny dosáhnout ty vyspělejší. Hlavním indikátorem ekonomické soudržnosti je HDP/obyvatele, který umožňuje její srovnání mezi různými státy či regiony. **Sociální disparity** a problémy sociální soudržnosti se vztahují k vyvážené účasti různých skupin na společenském životě. Sociální soudržnost existuje v případě, že disparity vyjádřené v sociálních indikátorech jsou udržitelné. Mezi tyto indikátory patří míra nezaměstnanosti a zaměstnanosti, míra rizika chudoby apod. **Územní disparity** bývají odrazem nerovností ve vybavení území faktory konkurenceschopnosti a tento fakt následně vede k asymetrické distribuci fyzického i lidského kapitálu. Tento typ disparit lze hodnotit podle dostupnosti trhů, přístupu ke znalostem a inovacím aj.

1.2 Vznik regionálních disparit

Dle Kutscherauera at al. (2010) vznik regionálních disparit ovlivňuje řada faktorů. Tyto faktory lze rozdělit do dvou hlavních skupin a to na faktory primární a faktory sekundární.

1.2.1 Primární faktory

Mezi primární faktory autor řadí relativně nízkou mobilitu pracovní síly a kapitálu, geografické faktory, ekonomickou strukturu regionů aj.

Relativně nízká mobilita pracovní síly je důležitou příčinou vzniku regionálních disparit v příjmech a zaměstnanosti. Je tomu tak z toho důvodu, že pracující lidé nejsou schopni okamžitě zareagovat na rozdíly ve mzdách a jejich reakce jsou pomalé a opožděné za poptávkou. Tato skutečnost je důsledkem regionální deformace v příjmech.

Relativně nízká mobilita kapitálu je dalším faktorem vzniku regionálních disparit. Přestože v mnoha teoriích je kapitál považován za velice mobilní, ve skutečnosti existuje silná rigidita v reakcích kapitálu na rozdíly ve výrobních nákladech. Z důvodu toho, že v podmínkách české ekonomiky dosud není trh kapitálu dostatečně rozvinut, je mobilita kapitálu vyvolaná tržním mechanismem malá.

Geografické faktory představují nejobecnější vysvětlení regionálních disparit. Pokud je region umístěn na periferii, vykazuje několik ekonomických nevýhod jako např. nadprůměrné dopravní náklady vedoucí k vysokým cenám, omezeným trhům a nízkým ziskům. Dále omezený přístup k velkým městům poskytujícím specifické služby, větší vzdálenost a tudíž horší dostupnost tržních informací a kontaktů se zákazníkem aj. Dalším faktorem je nevyhovující přírodní vybavenost regionu potřebná pro ekonomický rozvoj. Většinou se jedná o regiony v horských oblastech nebo o regiony se špatnou kvalitou půdy.

Ekonomická struktura regionů je specifikou každého regionu. Regiony ekonomicky orientované na útlumová odvětví zpravidla bojují s vysokou nezaměstnaností, naopak regiony orientované na rozvíjející se odvětví jako je bankovníctví, spotřební průmysl, IT a jiné moderní technologie disponují rostoucí poptávkou po pracovních silách.

1.2.2 Sekundární faktory

Sekundární faktory často vyplývají z faktorů primárních a přispívají tak k regionální nerovnováze. Patří k nim vnější ekonomika, demografická situace, rigidita nákladů a mezd, faktory prostředí aj.

Vnější ekonomika zahrnuje takové faktory, jako jsou spojový a dopravní systém, možnost kontaktů s centrálními úřady či technická a finanční infrastruktura. To vše má velký vliv na příliv nových firem do regionu a úzce souvisí s rozvojem regionu.

Demografická situace zahrnuje faktory jako rozdíl ve vzdělanosti venkovského a městského obyvatelstva či rozdíly v přírůstcích obyvatelstva.

Dalším faktorem je **rigidita nákladů a cen**. Předpokládá se, že v regionech existují setrvačné síly znemožňující přirozené přizpůsobení trhů změnám v nabídce a poptávce. Jako příklad lze uvést pokles poptávky po uhlí, kdy tento pokles automaticky nevede ke snížení ceny uhlí, jelikož relativní mzdy jsou rigidní. V zaostávajících regionech je mzdový růst často závislý na dohodách v rámci trojstranného jednání, bez ohledu na produktivitu práce, životní náklady či podmínky nabídky a poptávky. Důsledkem toho je zamezení odlivu pracovní síly ze zaostávajících regionů.

Faktory prostředí představují přitažlivost a image regionů. Pokud jsou regiony zdevastované, je potřeba vynaložit velké úsilí do jejich rekonstrukce, aby se zvýšila jejich přitažlivost pro nová odvětví a zahraniční kapitál (Kutscherauer at al., 2010).

Pavlík (2016) uvádí, že obecně významným podnětem společenského vývoje je právě diference nerovností a jejich existence je nejenom žádoucí, ale dokonce nezbytná. Příliš velké disparity mezi regiony, podobně jako mezi jednotlivci, přestávají působit stimulačně a ve většině případů mají negativní ekonomické, sociální a politické důsledky. Z tohoto důvodu jsou povětšinou považovány za jev negativní, kterému je potřeba se věnovat a který je třeba řešit.

1.3 Teorie regionálního rozvoje

Zájem o problematiku regionálního rozvoje stoupal v České republice od druhé poloviny 90. let minulého století. Zatímco státy západní Evropy, a některé východní, jako Polsko a Maďarsko, mají v regionální politice značnou tradici, v České Republice je historie této problematiky silně omezená. Relativně slabá byla, v první polovině 90. let, i poptávka po regionálním výzkumu. Nejsilnějším důvodem této skutečnosti byla mimořádně nízká míra nezaměstnanosti v ČR v tomto období, jelikož právě míra nezaměstnanosti je jeden z nejvýznamnějších indikátorů regionálních problémů. Dále sehrál svou roli i tehdejší přístup k řízení společnosti inspirovaný neoliberálními myšlenkami, který považoval regionální politiku jako nežádoucí intervenci státu do ekonomiky.

Na počátku své existence, v roce 1918, trpělo tehdejší Československo extrémními regionálními rozdíly, kdy západní část území tvořily vysoce rozvinuté Čechy a relativně vyspělá Morava, naproti tomu východní Slovensko bylo ekonomicky i sociálně slabé a Podkarpatská Rus patřila k nejzaostalejším regionům celé Evropy. Byla zde vysoká míra

nezaměstnanosti a především negramotnosti, která v roce 1921 činila v Podkarpatské Rusi 50,2 % oproti 2,4 % v Čechách. Paradoxně koncem 80. let minulého století patřilo Československo ke státům s nejnižší mírou regionálních rozdílů v Evropě.

Tento ojedinělý vývoj ve snižování regionálních rozdílů probíhal především v období centrálně plánované ekonomiky za cenu výrazného zaostávání vysoce vyspělých českých regionů. I přesto, že Československo prokázalo obdivuhodnou míru snižování regionálních rozdílů, bylo na začátku 90. let těžké v této oblasti navázat na dosavadní postupy, jelikož ty bylo jen obtížně možné aplikovat do nových podmínek, a to především v důsledku proměn společenského a ekonomického systému. Od druhé poloviny 90. let se tedy výrazně zvyšuje zájem o studium regionálních problémů a nalezení jejich řešení, a to jak z vnějších, tak z vnitřních příčin.

Mezi příčiny vnitřní patří především velmi rychlý nárůst nezaměstnanosti a výrazný růst rozdílů v míře nezaměstnanosti mezi regiony. Dále lze uvést zvýšení zájmu ze strany různých aktérů regionálního rozvoje (města, obce, kraje, regiony soudržnosti) o zpracování strategií regionálního rozvoje, které by pomohly při koordinaci rozvoje příslušného územního celku a také proto, že zpracování takovýchto dokumentů je podmínkou pro získání investičních prostředků z různých zdrojů či fondů.

Jako vnější příčiny pak lze uvést vstup ČR do EU, kde je regionálnímu výzkumu a regionální politice věnována značná pozornost. EU na členské státy vyvíjí zřetelný tlak týkající se moderní a efektivní regionální politiky.

Základem přípravy regionálních strategií a adekvátní regionální politiky je znalost současných teorií regionálního rozvoje, které představují více či méně ucelený systém hodnocení základních faktorů, aktérů, příčin a souvislostí regionálního rozvoje (Blažek, Uhlíř, 2011). Tyto teorie jsou vytvářeny již desítky let, prošly mnoha vývojovými fázemi a v následujících podkapitolách budou základní vývojové směry těchto teorií popsány. Stručný přehled teorií regionálního rozvoje je zobrazen v tabulce 1.

Tabulka 1: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
Neoklasický 1920 – 1940	Teorie regionální rovnováhy	Dělníci za práci – nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
Keynesiánský 1950 - 1975	Teorie regionální nerovnováhy	Práce za dělníky – nástroje podporující příliv investic do problémových oblastí
Neomarxistický 1970 - 1985	Teorie regionální nerovnováhy	Návrhy na opatření nebyly formulovány
Neoliberální 1975 -	Teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy	Podpora lokální iniciativy
Institucionální 1980 -	Teorie regionální nerovnováhy	Spolupráce a inovace

Zdroj: vlastní zpracování dle Blažek, Uhlíř (2011)

1.3.1 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v neoklasickém pojetí

Počátek neoklasického období regionální politiky lze klást na přelom 20. a 30. let minulého století, a je považován za počátek regionální politiky v moderním pojetí. Všeobecným rysem neoklasických teorií je předpoklad racionality aktérů podílejících se na tržních transakcích, dokonale konkurenční prostředí a dokonalá informovanost, dokonalá mobilita výrobních faktorů, plné využití výrobních zdrojů a samovolné směřování trhu k rovnováze (konvergenční teorie, teorie regionální rovnováhy). Existence regionálních disparit nebyla v této teorii předpokládána a nezaměstnanost byla vysvětlována nepřizpůsobením kapitálu nebo pracovních sil tržním principům (Blažek, Uhlíř, 2011).

Kutscherauer at al. (2010) dodává, že regionální disparity byly podle tohoto přístupu pouze dočasným jevem, a to z důvodů výše uvedených a také proto, že technologie a makroekonomické podmínky byly považovány za dané a neměly tudíž žádný vliv na nerovnoměrný vývoj regionů a na nerovnoměrný hospodářský růst. Dočasným jevem jsou

regionální disparity také proto, že cenové rozdíly v rámci hospodářství představují signály pro investiční příležitosti a hospodářské subjekty, podle této teorie, budou na tyto signály reagovat do té doby, dokud se rozdíly opět nevyrovnají. Z dlouhodobého hlediska by tak regionální disparity měly být eliminovány.

Jak již bylo řečeno, vysoká nezaměstnanost v některých regionech byla připisována nízké mobilitě pracovních sil ve srovnání s vyšší mobilitou kapitálu. Zatímco tedy kapitál plynul do oblastí s novými příležitostmi, obyvatelstvo naopak zůstávalo relativně fixováno. Přestože byla tato teorie v zásadě neintervencionistická, byla přijata opatření na zvýšení mobility pracovních sil (koncept „dělníci za prací“), a jednalo se především o podporu dojíždějících, finanční pomoc při stěhování, pomoc při obstarávání nového bydlení nebo rekvalifikace na profesi žádanou v imigračním regionu aj. Takto koncipovaná regionální politika má smysl pouze v případě, že existuje poptávka po pracovní síle v problémových regionech, tedy pokud existují výrazné rozdíly na trhu práce mezi jednotlivými regiony. V době obecně vysoké míry nezaměstnanosti či v době krizí ztrácí tento typ regionální politiky význam, jelikož se nepokouší řešit příčiny vzniklých problémů, ale pouze zmírnit jejich následky.

Za nejstarší součást teorií regionálního rozvoje inspirovanou neoklasickými směry jsou považovány lokalizační teorie, jejichž cílem bylo nalezení faktorů ovlivňujících lokalizaci ekonomických aktivit a vysvětlení prostorového uspořádání ekonomiky. Dalšími neoklasickými modely regionálního růstu byly jednosektorový a dvousektorový model, které tvrdily, že regionální růst závisí dlouhodobě na množství kapitálu, pracovní síly a technologickém pokroku. Příčinou meziregionálních rozdílů je pak rozdílná vybavenost regionů výrobními faktory a hlavními faktory ovlivňujícími prohlubování regionálních disparit jsou klesající výnosy a nedostatečná mobilita kapitálu a pracovních sil a vysoké náklady. Existoval předpoklad automatické tendence k vyrovnávání rozdílů a regionální politika by měla plnit pouze funkci podpůrnou pomocí posilování vyrovnávacích mechanismů, například zvyšováním mobility kapitálu (Blažek, Uhlíř, 2011).

1.3.2 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v keynesiánském pojetí

Období regionální politiky inspirované Keynesiánstvím lze vymezit od počátku 50. let do první poloviny let 70. V tomto období převažují teorie regionální nerovnováhy

(divergenční teorie) a ve větší míře bylo voláno po státních zásazích do ekonomiky. Na rozdíl od neoklasické koncepce regionálního rozvoje začaly být regionální disparity vnímány jako problém, který je potřeba řešit. Dochází k rozvoji koncepcí zaměřených převážně na růst a rozvoj regionů a pozornost byla přesunuta od sociálních priorit k cílům ekonomickým. Dále byli Keynesiánci podstatně méně optimističtí ohledně samovolné tendence ekonomiky směřující k vyrovnávání prostorových rozdílů, a naopak je potřeba do vývoje regionů intervenovat, aby se dále regionální disparity neprohlubovaly (Kutscherauer at al., 2010).

Základní filozofii přístupu k řešení regionálních disparit lze vystihnout konceptem „práce za dělníky“. To vyjadřuje skutečnost, že zodpovědnost za řešení problémů souvisejících s vysokou nezaměstnaností leží do určité míry na státu. Ten by měl mít povinnost aktivně usilovat o prostorově rovnoměrnější distribuci pracovních příležitostí, a to zajištěním vytváření nových pracovních míst. Významnou inspirací se v tomto ohledu stala teorie pólů růstu, jejímž cílem bylo podpořit zaostávající regiony prostřednictvím lokalizace hnacích odvětví. Hlavními nástroji podpory byly různé finanční podněty firmám expandujícím v méně rozvinutých regionech, jako například poskytování dotací, výhodných úvěrů, daňových úlev, zrychlených odpisů apod. Dalším nástrojem byla tzv. restriktivní opatření, která udávala zákaz expanze v největších aglomeracích s cílem omezit excesivní růst v těchto regionech. Představa byla taková, že tyto opatření by měly přispět k ochotě firem rozvinout své aktivity v zaostávajících regionech, kde byly naopak takovými firmám nabízeny značné výhody.

Dalším nástrojem regionální politiky byla relokace státních podniků či institucí, jako orgánů státní správy nebo výzkumných institucí, do zaostávajících regionů. Tyto opatření však sebou nesly velké finanční zatížení státního rozpočtu. Dalším způsobem řešení regionálních disparit z pohledu nezaměstnanosti bylo v tomto období poskytování příplatků ke mzdám tak, aby se podnikatelům v zaostávajících regionech snížily mzdové náklady. Dále byly iniciovány mnohé aktivity na přilákání zahraničních investorů, kterým v případě ochoty investovat do podnikání v problémových regionech byly vytyčeny mnohé výhody. Jako příklad regionálních teorií lze uvést teorii kumulativních příčin, kterou regionální politika mohla implikovat pomocí rozvojových plánů nebo celospolečensky prospěšných investic. Dále teorie nerovnoměrného rozvoje, která tvrdila, že pro řešení regionálních problémů je nezbytné nejprve posílit jádro a poté pomoci periférii daňovými úlevami a úpravou monetární politiky (Blažek, Uhlíř, 2011).

1.3.3 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v neomarxistickém pojetí

Neomarxistické myšlení lze vymezit lety 1970–1985. Neomarxisté považovali nerovnoměrný regionální rozvoj za prostorový rozměr strukturálních a sociálních nerovností v kapitalistickém systému. Rozdílnost v rychlosti růstu byla považována za logický důsledek nestability kapitalismu, a jelikož státní zásahy na zmírnění těchto problémů léčily pouze důsledky, nikoli příčiny, byly považovány za neúčinné. Stát byl dokonce považován za donucující nástroj, který primárně sloužil kapitalistům jako vlastníkům výrobních prostředků (Blažek, Uhlíř, 2011).

Jako příklad teorií regionálního rozvoje lze uvést houpačkovou teorii nerovnoměrného rozvoje, která tvrdila, že příčiny regionálních disparit leží v dělbě práce ve společnosti a v dělbě kapitálu. Kapitál se primárně přesouvá do oblastí s nejvyšší mírou zisku, díky tomu tyto oblasti velmi prosperují a zažívají rychlý ekonomický růst. V důsledku toho postupně klesá míra ziskovosti a kapitál se opět přesouvá do ziskovějších oblastí. Z tohoto důvodu vzniklý efekt připomíná houpačku, jelikož se prosperující oblasti mění v úpadkové a naopak. Dále lze uvést teorii mezoekonomiky, kde je klíčová role v ekonomice připisována velkým firmám, které vytváří tzv. sektor mezoekonomiky (v některých případech 2 % velkých firem vytváří až 50 % veškeré produkce státu). To staví tyto firmy do vládnoucích pozic na trhu, dále je upozorňováno na velkou lobbovací sílu těchto firem a na skutečnost, že tyto firmy velmi často využívají levnou pracovní sílu ze zemí třetího světa a díky tomu ztrácejí zaostalé regiony svou výhodu právě v podobě levnější pracovní síly. Tyto firmy tak nadále prohlubují meziregionální rozdíly a řešení by mělo být v regulační roli státu a v posílení odborů a dělnických hnutí (Blažek, Uhlíř, 2011).

1.3.4 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v neoliberálním pojetí

Tato teorie je svým počátkem ohraničena rokem 1975 a její prvky jsou přeneseny až do dnešní doby. Neoliberální směry se k intervencím regionální politiky staví převážně negativně, přesto jsou tímto přístupem inspirovány dva významné nástroje současné regionální politiky – podpora malých a středních podniků a deregulační opatření. Podpora malých a středních podniků má pro regionální vývoj velký význam z hlediska

zaměstnanosti a dále pro svou schopnost měnit podnikatelské klima v regionu. Dalším přínosem je i jejich vysoká flexibilita, schopnost inovací a rychlá přizpůsobivost. Za hlavní formu pomoci je v neoliberálních přístupech považován snadnější přístup ke kapitálu pomocí výhodných půjček či kvalifikované poradenství začínajícím firmám a usnadnění přístupu k informacím.

Deregulační opatření představují nástroj s vysloveně regionální dimenzí, jedná se především o podnikatelské zóny, zvláštní ekonomické a bezcelní zóny a zóny se zjednodušeným plánováním. Zatímco regionální politika je povětšinou chápána jako zásah do ekonomiky, ve výše uvedených zónách je naopak regulační rámec společnosti značně omezen například pomocí zjednodušeného územního plánování, stavebního povolení či osvobození od některých daní. Takovéto zóny pak často představují jakýsi experiment, při němž se zjišťuje, jaký by byl ekonomický vývoj v případě velmi malých intervencí státu do ekonomiky. Hlavním cílem těchto zón je oživení brownfields. Tyto opatření představují nový trend v regionální politice, kdy je pozornost soustředěna na řešení nejhorsších, teritoriálně poměrně omezených problémů.

Teorie regionální rozvoje inspirované neoliberálními směry jsou nová ekonomická teorie a nová teorie růstu. První z těchto teorií tvrdila, že ekonomický vývoj je vývojem od náhodnosti k řádu, ekonomika tedy přirozeně směřuje k rovnováze. Častou příčinou meziregionálních rozdílů je malá nerovnoměrnost v rozmístění firem a hlavními mechanismy způsobujícími konvergenci či divergenci jsou rostoucí výnosy z rozsahu, nedokonalá konkurence, externí úspory, klesající dopravní náklady aj. Regionální politika by měla podporovat specializaci, meziregionální obchod a decentralizaci hospodářské politiky. V případě nové teorie růstu byl klíčovým motorem pro růst regionu lidský kapitál, znalosti, technologie a inovace. Příčinou meziregionálních rozdílů pak byly rozdíly v kvalitě lidských zdrojů či rozdílné technologické a behaviorální parametry. Regionální politiky by měla podporovat především tvorbu a transfer znalostí (Blažek, Uhlíř, 2011).

1.3.5 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v institucionálním pojetí

Počátek institucionální teorie regionálního rozvoje lze zařadit do 80. let minulého století. Regionální politika by se měla zaměřit převážně na způsoby, jakými lze napomoci vzájemné interakci a učení jednotlivých aktérů. To by mělo být prováděno intervencí států

či regionů například prostřednictvím investic do vzdělání, do institucí pro vědu a výzkum apod. Mezi další oblasti možné intervence jsou řazeny doporučení týkající se obecně pojaté podpory vytváření příjemného životního prostředí. Snahou veřejného sektoru by tedy mělo být zkvalitnění životních podmínek po všech stránkách. Jedná se o aktivity zvyšující možnosti zapojení do širšího okruhu společnosti, do procesů vzdělávání a rozhodování o věcech veřejných nebo zkvalitnění místního sociálního kapitálu. Stěžejní myšlenkou institucionálního směru je tedy skutečnost, že vědomosti jsou základním zdrojem konkurenceschopnosti a inovací a konkurenceschopnost založená na inovacích představuje nejstrategičtější surovinu trvale udržitelného rozvoje. Klíčovým hlediskem regionálních disparit jsou tedy schopnosti v učení se a schopnosti inovovat. Typickou teorií regionálního rozvoje je teorie učících se regionů, která tvrdí, že konkurenceschopnost regionu je založena na lepší schopnosti se učit. Hlavními mechanismy fungování je existence pozitivních zpětných vazeb v oblasti učení, přejímání nových technologií a postupů, výměna informací a existence technologické infrastruktury. Regionální politika by tedy měla podporovat regionální inovační systémy, jako je například rozvoj vazeb mezi vzdělávacími institucemi, samosprávou a firmami.

1.3.6 Teoretický přístup k řešení regionálních disparit v současném (eklektickém) pojetí

Současné období regionální politiky lze vymezit od druhé poloviny 70. let minulého století do současnosti. Velmi často je tento směr regionální politiky označován za eklektický, tedy přinášející od všeho něco. Můžeme v tomto období pozorovat snahy řešení regionálních problémů vycházejících ze všech minulých přístupů, nejvíce snad zastoupených přístupy institucionálními a neoliberálními. Dominují opatření stimulující lokální iniciativu v podobě podpory malých a středních podniků a deregulačních opatření (neoliberalisté), což se odráží v operačním programu Podnikání a inovace (operační programy blíže viz kapitola 3.2). Dále například keynesiánství, kde převažuje politika formulovaná z centrální úrovně (lákání přímých zahraničních investorů, relokace velkých úspěšných podniků do zaostávajících regionů), lze částečně spatřit v dnešní snaze o využití a mobilizaci místního rozvojového potenciálu regionů a místní mobilizace lidského potenciálu, znalostí, kulturního dědictví apod. (operační programy Vzdělání pro konkurenceschopnost, Lidské zdroje a zaměstnanost). Institucionální směry zase vyzdvihovaly vzájemnou interakci a

učení jednotlivých aktérů ekonomiky. To by mělo být prováděno prostřednictvím investic do vzdělání, do institucí pro vědu a výzkum, dále byla vyzdvihována podpora vytváření příjemného životního prostředí a zkvalitnění životních podmínek. Tuto snahu lze spatřit například v operačních programech Životní prostředí, Výzkum a vývoj pro inovace či Lidské zdroje a zaměstnanost.

Do určité míry dochází v současnosti k přibližování aktérů soukromého a veřejného sektoru, používají se nástroje založené na spolupráci těchto sektorů v podobě PPP (Public Private Partnership) aj. Dále lze vidět snahu o řešení příčin regionálních disparit, a ne pouze jejich následků, jako tomu bylo často v předchozích obdobích. V současném pojetí je zřejmý odklon od pojetí regionální politiky pouze jako nástroje, který má zpětně řešit existující problémy, ale naopak se projevuje tendence chápat tuto politiku jako politiku strategickou a do budoucna zaměřenou. Ta by měla být jakýmsi preventivním prostředkem tvorby a udržení konkurenceschopnosti v globální ekonomice a měla by zajistit, aby se v regionech realizovalo co možná nejvíce aktivit s vysokou přidanou hodnotou, jež zajistí vytvoření dostatečného počtu dobře placených míst pro vysoce kvalifikovanou pracovní sílu (Blažek, Uhlíř, 2011).

2 Kohezní politika Evropské Unie

Regionální politika Evropské unie, nazývána též kohezní či politika soudržnosti je politika, jejímž cílem je zlepšení hospodářského blahobytu regionů EU a snížení regionálních disparit (Bujdosó et al, 2013). Molle (2015) uvádí, že v posledních letech se do popředí kohezní politiky EU dostává také cíl realizace inteligentního, udržitelného a inkluzivního růstu.

Že je kohezní politika jedním z nejvíce diskutovaných témat na evropské úrovni dokládá i fakt, že více než třetina rozpočtu EU je věnována právě na řešení těchto problémů, a to zejména na odstranění hospodářských, sociálních a územních rozdílů, restrukturalizaci upadajících průmyslových oblastí a diverzifikaci venkovských oblastí (Bujdosó et al, 2013).

2.1 Smysl a cíle kohezní politiky EU

Zahradník (2017) uvádí, že smysl kohezní politiky EU je definován Základní smlouvu EU a jedná se o podporu, vyváženost a harmonický rozvoj regionů, a to zejména snížením jejich sociálních a ekonomických disparit. Z toho vyplývá, že tato politika je současně politikou rozvoje, která prostřednictvím odstraňování bariér růstu a usnadnění procesů strukturálního přizpůsobování vede k podpoře dlouhodobého udržitelného růstu a prosperity v regionech EU. Silné přeshraniční závislosti a vazby mezi vůdčími a zaostávajícími oblastmi jsou dalším motivem stojícím za existencí rozvojové politiky na unijní úrovni.

V rámci Lisabonské smlouvy se zavedením konceptu teritoriální koheze byla zajištěna dosud chybějící územní dimenze této politiky. Ta má za cíl mobilizaci endogenního potenciálu Evropy, ulehčení nalézání nových řešení zlepšujících konkurenceschopnost a efektivně reagovat na naléhavé výzvy.

Díky tomuto územnímu přístupu nabízí kohezní politika EU unikátní systém řízení, který vyhodnocuje a využívá lokální a regionální znalosti a kombinuje je se strategickým zaměřením území. To přispívá k možnosti vytvořit pro jednotlivé oblasti integrovaná řešení na míru, skládajících se ze znalostí a preferencí konkrétních aktérů a tím zamezení aplikace jednoho globálního řešení hodícímu se pouze na některé regiony.

Hospodářská politika EU je rozdělena do několika oblastí, přičemž kohezní politika EU zastupuje její největší část. Z tohoto důvodu je velmi důležité, aby tato politika byla silně provázána s jednotným vnitřním trhem a klíčovými komunitárními prioritami, zejména se strategií Evropa 2020.

Aby kohezní politika EU dosáhla celkových rozvojových cílů, měla by se zaměřit na tři klíčové územní oblasti, které jsou:

- naplnění rozvojového potenciálu zaostávajících regionů,
- zvyšování konkurenceschopnosti a zaměstnanosti v kontextu nízkouhlíkové ekonomiky,
- zaměření se na odstranění přeshraničních bariér a překážek integrace.

Díky zaměření se na identifikaci tržních selhání a zajištění toho, aby regiony mohly plně využívat svůj rozvojový potenciál, může kohezní politika EU zajistit rychlejší konvergenci prostřednictvím ekonomické a sociální integrace a fungující propojenost v rámci jednotného vnitřního trhu. V tomto směru jsou vymezené cíle správné a legitimní, je však potřeba, aby jejich podoba byla vyjasněna v kontextu výzev 21. století, kterým čelí celá Evropa.

2.2 Regionální politika na úrovni Evropské Unie

Regionální politiku EU je možno chápat jako snahu o společné uplatnění principů, nástrojů a cílů na úrovni EU. Tato politika je koncipována jako tzv. komunitární politika, což znamená, že její koordinace a harmonizace spadá do působnosti orgánů Evropské unie, zatímco její samotná realizace je plně v kompetenci členských států (Palán, 2009). Z toho vyplývá, že Evropská unie vytyčí, na každé programové období, několik cílů, které jsou společné pro všechny členské státy. Na jejich základě pak členské státy stanoví operační programy (OP), které musí být v souladu s jednotlivými společnými cíli EU.

2.2.1 Regiony Evropské unie

Všechny členské státy EU se v průběhu své historie, co se územněsprávního členění týče, samostatně vyvíjely. To vedlo ke skutečnosti, že v EU existuje 27 různých systémů správního členění a tato skutečnost velmi omezovala možnost vzájemného statistického

a ekonomického srovnávání regionů pro politiky soudržnosti (DotaceEU, © 2018). Z tohoto důvodu bylo roku 1988 přistoupeno k rozdělení celého území EU na územní statistické jednotky NUTS (*Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*), jež od té doby představují základní územní jednotky pro realizaci kohezní politiky EU. Toto územní členění bylo zavedeno Eurostatem ve spolupráci s ostatními orgány EU pro potřeby klasifikování jednotné unifikované struktury územních jednotek a také pro potřeby programování v rámci strukturálních fondů (Zahradník, 2017). Na základě výše uvedeného byly, dle počtu obyvatel, definovány tři hlavní úrovně regionálního členění území. Toto členění je vyobrazeno v tabulce číslo 2.

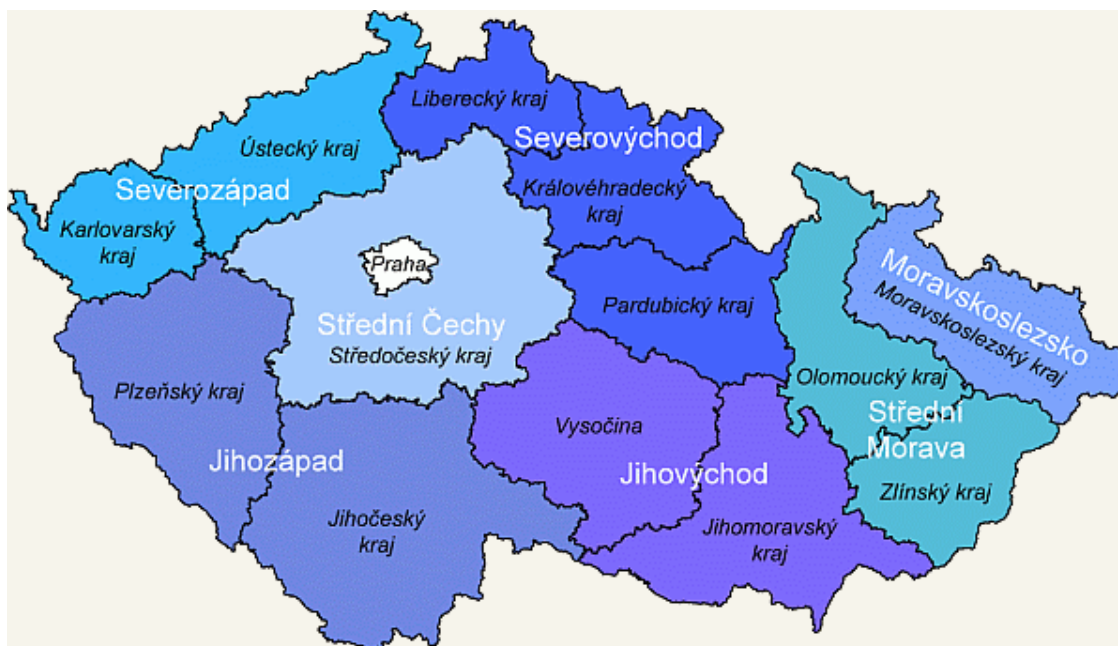
Tabulka 2: Územněsprávní členění dle EU

Úroveň	Minimální počet obyvatel	Maximální počet obyvatel	Územněsprávní členění v ČR
NUTS I	3 000 000	7 000 000	Česká republika
NUTS II	800 000	3 000 000	Regiony soudržnosti
NUTS III	150 000	800 000	Kraje

Zdroj: vlastní zpracování dle DotaceEU.cz (©2018)

Úroveň NUTS I představuje celý stát, tedy Českou republiku, úroveň NUTS II tvoří 8 regionů soudržnosti (Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Jihovýchod, Severozápad, Severovýchod, Moravskoslezsko a Střední Morava) a úroveň NUTS 3 je tvořena 14 kraji ČR (Zahradník, 2017).

Pro účely kohezní politiky jsou stěžejní regiony soudržnosti NUTS II, které odpovídají základní statistické jednotce pro výpočet HDP/obyvatele na jehož základě je přidělována podpora ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Regiony soudržnosti v ČR jsou vyobrazeny na obrázku číslo 1

Obrázek 1: Regiony soudržnosti v ČR

Zdroj: Euroskop.cz

Dle Zahradníka (2017) byla, v souladu s nařízením Evropského parlamentu, Rady a Evropské komise, klasifikace územních statistických jednotek roku 2008 aktualizována. Hlavní změnou bylo zavedení klasifikace LAU (*Lokal Administrative Units*), které nahradily nejmenší jednotky okresy (NUTS IV) a obce (NUTS V). Nyní tato klasifikace zahrnuje původní 3 úrovně NUTS a 2 úrovně LAU, přičemž LAU I zahrnuje 77 okresů a LAU II 6249 obcí České republiky.

V současné době je EU rozdělena do 273 regionů soudržnosti NUTS II a některé z nich vykazují silné rozdíly z pohledu jejich ekonomické vyspělosti. Pro účely kohezní politiky je stěžejním ukazatelem pro posouzení regionálních rozdílů v EU hrubý domácí produkt (HDP) v paritě kupní síly přepočtený na obyvatele každého regionu a v relativní procentní míře vztažen k průměru EU, představující hodnotu 100. Takto pojatý „žebříček“ ekonomické výkonnosti regionů je základem pro stanovení regionální klasifikace pro příslušné programové období, na jehož základě se odvíjí možnosti a výše čerpání finanční pomoci z fondů EU. Blíže se tomuto tématu bude věnováno v podkapitole 2.3.5 (Zahradník, 2017).

2.2.2 Fungování a etapy regionální politiky

Po rozšíření EU o 10 nových členů v roce 2004 a o Bulharsko a Rumunsko v roce 2007 bylo nutné harmonizační úsilí EU, co se posílení ekonomické a sociální soudržnosti týče, ještě posílit. Jelikož EU čelí výzvám plynoucím ze zrychlující se ekonomické restrukturalizace způsobené globalizací, dopadů technologické revoluce, rozvoje ekonomiky postavené na znalostech, stárnoucí populace a nárůstu přistěhovalectví, bylo nutné na tyto výzvy reagovat a přijmout nový legislativní mechanismus umožňující propracovanější plánování, harmonizaci a soulad ve spolupráci EU a jejích členských států. Z tohoto důvodu bylo od roku 2007 zavedeno Obecné nařízení, které stanovuje společná pravidla pro fondy kohezní politiky a které je založeno na zásadě řízení sdíleného Unii, členskými státy i regiony a stanoví jak nový postup programování, tak nové normy pro finanční řízení, kontrolu a hodnocení projektů. Zásadním přínosem nových předpisů jsou Obecné strategické zásady Společenství a Národní strategický referenční rámec, které nastavují dosavadní politice soudržnosti strategickou dimenzi. Díky těmto dokumentům jsou členské státy a jejich regiony vyzývány, aby převedly priority EU v priority národní, a přitom si zachovaly svá vlastní specifika. Méně rozptýlená je i finanční pomoc, která se soustředí více na kategorie vyplývající ze strategie stanovené EU (Evropská komise, 2007).

Na každé programové období stanoví Rada EU spolu s Evropským parlamentem, na základě návrhu Evropské komise, rozpočet pro čerpání ze strukturálních fondů a pravidla pro jejich využití.

Dále Evropská komise, ve spolupráci s členskými zeměmi, navrhuje Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost, což je rámcový strategický dokument pro politiku soudržnosti, který zajišťuje soulad plánů členských států s prioritami EU. V souladu s tímto dokumentem je následně každým členským státem EU vypracován Národní strategický referenční rámec (NSRR), který určuje strategii členského státu a uvádí seznam operačních programů, které představují priority státu a jeho regionů. Tento dokument musí být Evropské komise předložen do 5 měsíců od přijetí Strategických obecných zásad Společenství pro soudržnost a Evropská komise má 3 měsíce na vznesení případných připomínek. V případě schválení NSRR a operačních programů je úkolem každého členského státu a jeho regionů zajistit provádění těchto programů, vybírat projekty v souladu s OP, zajistit jejich kontrolu a hodnocení. Tato činnost je plně v kompetenci řídicích orgánů dané země, v případě ČR je to Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR).

Evropská komise se následně zaváže k plnění výdajů tak, aby členské země mohly zahájit realizaci svých OP. Na sledování probíhajících OP se podílí jak MMR tak i Evropská komise (Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018).

Následné strategické hodnocení provádí jak členské státy, tak Evropská komise. Každý rok (počínaje rokem 2007 a konče rokem 2013) předkládá každý členský stát Evropské komisi Výroční zprávu o provádění národního programu reforem (NPR), jehož obsahem jsou příspěvky z programů k provádění národního programu reforem. Evropská komise má povinnost každý rok (počínaje rokem 2008 a konče v roce 2013), na jarním zasedání Evropské rady, předkládat Výroční zprávu představující resumé výročních zpráv členských států (Evropská komise, 2007).

2.2.3 Principy politiky soudržnosti EU

Dle Palána (2009) vychází politika soudržnosti EU ze čtyř hlavních a tří doplňkových principů, které jsou uplatňovány při využívání prostředků poskytovaných ze strukturálních fondů.

Princip koncentrace spočívá ve využívání finančních prostředků k realizaci pouze předem stanovených cílů. Podporovány by měly být pouze projekty přinášející maximální užitek a cíleno by mělo být zejména na regiony s největšími problémy. Dále by podpora z fondů kohezní politiky neměla být rozdrobena do mnoha méně významných akcí, ale soustředit se na podstatné a významné projekty.

Princip partnerství reflektuje úzkou spolupráci Evropské komise s odpovídajícími orgány členských zemí. Dále se vzájemná spolupráce týká i regionů, měst, obcí, vzdělávacích institucí a soukromých subjektů. Cílem tohoto principu je zajištění rozdělování finanční podpory za přímé účasti konkrétních příjemců.

Princip programování zahrnuje proces přípravy a organizace, kdy je finanční podpora z fondů kohezní politiky realizována v rámci víceletých období a za účelem dosažení prioritních cílů stanovených ve spolupráci Společenství a členských států. Na základě principu programování předkládají členské země Evropské komise komplexní programy vedoucí k řešení jejich regionálních problémů. Tyto schválené programy jsou poté finančně podporovány ze strukturálních fondů a realizovány jsou prostřednictvím konkrétních projektů.

Princip doplňkovosti zabraňuje skutečnosti, aby prostředky ze strukturálních fondů nesloužily jako náhrada národních strukturálních subvencí. To znamená, že členská země má, podle její kategorizace (viz kapitola 2.3.5) povinnost podílet se na financování realizovaných projektů.

Mezi doplňkové principy regionální politiky EU patří **princip monitorování a vyhodnocování**, který předkládá povinnost průběžného sledování realizace projektů. Zahrnuje především hodnocení dopadů projektů před jeho realizací (ex-ante), monitorování průběhu implementace projektů (ex-post) a hodnocení přínosu po jeho dokončení.

Princip solidarity vychází ze základních principů celého procesu kohezní politiky a zahrnuje fakt, že vyspělejší země přispívají do společného rozpočtu vyšší částkou než země ekonomicky méně rozvinuté.

Princip subsidiarity podporuje plnění jednotlivých cílů na co nejnižší úrovni rozhodování (Palán, 2009).

2.2.4 Financování regionální politiky

Financování regionální politiky je prováděno na základě programování, které je založeno na povinnosti zpracování víceletých programů. Z toho vyplývá, že finanční podpora z fondů kohezní politiky neplyne přímo na jednotlivé projekty, ale je směřována do jednotlivých programů, které svůj rozpočet člení dle svých stanovených priorit a cílů. Na takto vypracovanou strategii navazuje podrobné rozpracování jednotlivých opatření, včetně vymezení finančního rámce a splnění principu doplňkovosti. V rámci Evropské unie jsou k realizaci politiky soudržnosti využívány zejména následující fondy (Palán, 2009).

Evropský fond pro regionální rozvoj – ERDF (*European Regional Development Fund*)

Z tohoto fondu jsou financovány především investiční akce pomáhající snižovat nerovnosti v méně rozvinutých regionech a upadajících průmyslových oblastech. Pozornost je zaměřena především na zlepšení infrastruktury a investic do výroby, které dále umožňují vznik nových pracovních míst. Dále do působnosti toho fondu spadají akce podporující odstraňování ekologických zátěží, revitalizace brownfields či podpora inovačního potenciálu začínajících i stávajících podnikatelů aj. Objemem svých prostředků je tento fond největším ze strukturálních fondů.

Evropský sociální fond – ESF (*European Social Fund*)

Tento fond je určen pro financování neinvestičních projektů v rámci posilování hospodářské a sociální soudržnosti, podporuje snahu o zvýšení zaměstnanosti a zvýšení počtu pracovních příležitostí. Podpora je směřována na vzdělávání zaměstnanců, na programy pro osoby postižené sociální okluzí, zavádění moderních metod vzdělávání aj.

Fond soudržnosti – CF (*Cohesion Fund*)

Podpora z tohoto fondu směřuje na pomoc chudším státům, nikoli regionům. Z tohoto důvodu nepatří do strukturálních fondů a nárok čerpat finanční pomoc z fondu soudržnosti mají státy s HDP/obyvatele nižším než je 90 % průměru EU. Financovány jsou především velké infrastrukturální projekty z oblasti životního prostředí a transevropských dopravních sítí.

Fond solidarity EU – EUSF (*European Union Solidarity Fund*)

Tento fond poskytuje rychlou pomoc regionům postižených přírodní katastrofou. Členský stát může žádat o finanční pomoc z fondu v případě, že škody přesáhly hodnotu 0,6 % HDP postiženého státu. Byl zřízen jako reakce na obrovské živelné pohromy ve světě v roce 2002.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova – EAFRD (*European Agricultural Fund for Rural Development*)

Tento fond spadá do společné zemědělské politiky EU a jeho prostředky jsou určeny na podporu rozvoje venkova. Cíleno je na zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, dále na zkvalitnění života, životního prostředí a krajiny ve venkovských oblastech (Euroskop, ©2018).

2.3 Kohezní politika EU v čase

Boháčková, Hrabánková (2009) uvádějí, že vývoj politiky soudržnosti je dlouhý proces, sahající svým počátkem do 50. let minulého století, po skončení 2. Světové války. První snaha o začlenění kohezní politiky do politik EU je zaznamenána již ve smlouvě o založení Evropského společenství (EHS), tzv. Římská smlouva z roku 1957. Přestože se politika soudržnosti v této době zaměřovala především na vytvoření jednotného vnitřního trhu, základní kámen pro vytvoření kohezní politiky tak, jak ji známe dnes, byl položen. V této

souvislosti lze zmínit článek 2, první část Smlouvy o EHS, 1957: „*Posláním společenství je vytvoření společného trhu a postupným odstraňováním rozdílů mezi hospodářskými politikami členských států podporovat harmonický rozvoj hospodářských činností ve Společenství, nepřetržitý a vyvážený růst, vyšší stabilitu, rychlejší zvyšování životní úrovně a užší kontakty mezi členskými státy.*“

2.3.1 První etapa

První etapu vývoje kohezní politiky lze vymezit lety 1958–1974, tedy od vzniku Evropského společenství (ES) do rozhodnutí o vzniku Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF), který dodnes zůstává nejvýznamnějším zdrojem financování kohezní politiky EU (Zahradník, 2015).

Boháčková, Hrabánková (2009) uvádějí, že ES v tomto období přenechávalo aktivitu v oblasti strukturální politiky národním politikám svých členských států (Belgické království, Spolková republika Německo, Francouzská republika, Italská republika, Lucemburské velkovévodství a Nizozemské království). Prvním nástrojem, vytvořeným v roce 1957 v souladu se Smlouvou o EHS byl Evropský sociální fond. Zahradník (2015) uvádí, že tento fond byl vytvořen pro podporu zaměstnanosti a podnícení pracovní mobility v rámci ES, ale vzhledem k silnému hospodářskému růstu a vysoké zaměstnanosti měl však pouze omezenou úlohu. Boháčková, Hrabánková (2009) říkají, že jelikož byla strukturální politika ponechávána zcela v kompetenci členských států, nebyly v té době, s výjimkou ESF, vytvářeny žádné jiné zdroje na její realizaci.

Je uváděno několik důvodů, proč v tehdejší době nebylo kohezní politice věnováno zdaleka tolik pozornosti, jako dnes. Bylo to z důvodu toho, že mezi tehdejšími šesti členskými státy neexistovaly žádné významné územní ekonomické rozdíly a jejich ekonomická výkonnost byla považována za vyrovnanou (výjimku tvořily pouze regiony jižní Itálie).

Dále se předpokládalo, že splněním hlavního cíle ES, tedy vybudováním silného jednotného vnitřního trhu, bude mít vzniklá liberalizace obchodu pozitivní dopad jak na rozvoj odvětví, tak i na rozvoj jednotlivých regionů. Tento předpoklad, že uvolnění obchodu s sebou automaticky přinese vyrovnání ekonomických rozdílů regionů, nebyl potvrzen. Naopak díky tomu, že investiční aktivity byly v rámci jednotného trhu

soustřeďovány do ekonomicky aktivnějších regionů s vybudovanou infrastrukturou a kvalifikovanou pracovní silou, byly méně rozvinuté regiony opomíjeny a jejich ekonomické disparity se ještě prohlubovaly.

Informační systém pro implementaci práva *EU* (2011) uvádí další důvody pro tehdejší nefunkčnost politiky soudržnosti. V Itálii a Francii, jakožto státech s největšími regionálními rozdíly, byla regionální politika uplatňována již od 40. let minulého století, avšak byla plně v kompetenci jednotlivých států. Z tohoto důvodu existovala neochota těchto států přejímat obecné mezinárodní principy politiky soudržnosti a snažily se pokračovat v tradičních a zaběhnutých procesech.

Dále neexistovaly nadnárodní instituce a orgány schopné regionální politiku spravovat a řídit. První takový orgán, Generální ředitelství Komise Evropských společenství, odpovědné za regionální politiku vzniklo až v roce 1968. Zahradník (2015) dodává, že v tomto období zároveň docházelo k sérii hospodářských šoků a krizí, které byly následovány razantním procesem ekonomické restrukturalizace. To vše vedlo k odhalení mnoha zásadních, necyklických strukturálních ekonomických problémů, které ještě více prohloubily regionální disparity.

Boháčková, Hrabánková (2009) uvádějí, že významným mezníkem v celé koncepci a realizaci regionální politiky ES byla „Zpráva o regionálních problémech v rozšířeném společenství“ (rozšířeno o Velkou Británii, Irsko, Dánsko), která byla předložena Komisi Radě 4. května 1973 (tzv. Thomsonova zpráva). Tato zpráva říká, že v ES by měla být dána vysoká priorita nápravě strukturální a regionální nerovnováhy, a to především proto, aby tato skutečnost negativně neovlivňovala budoucí vývoj ES a plánované procesy jako Hospodářskou a měnovou unii. Thomsonova zpráva dále uvádí důvody existence regionální politiky, charakteristiku stávající situace a směrnice zahrnující opatření vedoucí ke snížení regionálních rozdílů. Charakteristika tehdejší situace se týkala toho, že sice dochází k žádoucímu rozšiřování Společenství, nýbrž toto rozšiřování není vyrovnané, ale naopak jsou díky němu regionální disparity prohlubovány.

Komise dále uvádí, že ekonomické zdroje a kapitál by měly směřovat i do méně rozvinutých regionů, aby tamní pracovní síle umožnily pracovní podmínky srovnatelné s více rozvinutými regiony.

Další významnou částí Thomsonovy zprávy je fakt, že poprvé jasně definuje příčiny regionálních disparit v rozšířeném ES a udává konkrétní nejvíce regionálně disparitní

oblasti. Jedná se o zemědělské oblasti, které byly v rámci ES vždy situovány na periferii zájmu a oblasti s vysokou strukturální a dlouhodobou nezaměstnaností. Dále se jedná o oblasti se zastaralým průmyslovým odvětvím, ve kterých došlo ke strukturálním průmyslovým změnám.

Na základě analýzy obsažené v Thomsonově zprávě bylo předloženo několik návrhů, jakým směrem by se regionální politika měla nadále ubírat:

- Národní regionální politiky jednotlivých států ES nebudou nahrazeny regionální politikou ES, ta je bude pouze doplňovat a společně budou přispívat ke snižování hlavních regionálních rozdílů.
- ES bude řešit nerovnoměrnou koncentraci ekonomických aktivit.
- ES se zaměří na nové stimuly regulující nástroje regionální politiky.
- Koordinace národních politik musí být skutečná a s tím souvisí potřeba založit instituci na poradní úrovni – Výbor Společenství pro regionální rozvoj.
- ERDF by měl být hlavním finančním nástrojem regionální politiky ES fungujícím na principu doplňkovosti.
- ERDF nebude poskytovat finanční prostředky s ohledem na politiky členských států, nýbrž s ohledem na priority ES.

2.3.2 Druhá etapa

Druhá etapa je vymežitelná lety 1975–1988. Významným impulsem posunujícím kohezní politiku vpřed, bylo rozšíření ES nejprve o Velkou Británii, Dánsko a Irsko a o několik let později o Řecko, Španělsko a Portugalsko. Toto rozšíření významně poznamenalo dosavadní vývoj regionální politiky a vedlo k přehodnocení dosavadního postoje ES vůči ní, jelikož nové přistoupivší státy přinesly do ES značné regionální disparity. ES čelilo skutečnosti, že vedle sebe začaly působit státy a regiony s velmi rozdílnou úrovní hospodářského a sociálního rozvoje a mnoho regionů se navíc potýkalo s nepříjemnými dopady spojenými s restrukturalizací národních ekonomik a liberalizací mezinárodního obchodu. Nejvíce postiženými a nejhudšími regiony ES se záhy stávají regiony Severního Skotska a Severního Irsku a ES musí reagovat na jejich volání o pomoc. Nabízely se dvě možnosti, jak těmto žádostem vyhovět a to, ponechat regionální politiku zcela v rukou jednotlivých států, jako tomu bylo doposud, tudíž pomoci pouze s financováním nebo

vytvořit regionální politiku na úrovni ES, přičemž druhá možnost se členskými státy jevila jako více žádoucí.

Dalším impulsem vedoucím ke snaze vytvořit kohezní politiku na nadnárodní úrovni byla nespokojenost členských států s dosavadním nastavením financování, jelikož více než dvě třetiny rozpočtu ES bylo použito na financování Společné zemědělské politiky. Tato skutečnost nevyhovovala především Velké Británii, jakožto zemi s nízkým procentem zemědělství. Z tohoto důvodu začala Velká Británie požadovat poměrně velké kompenzace v této oblasti za její vysoké příspěvky do fondů ES (Silovský, 2009).

Dalším významným mezníkem ve vývoji politiky soudržnosti bylo vytvoření ERDF, o jehož vzniku rozhodli hlavy států a vlád ES již v roce 1972. ERDF zpočátku sloužil jako nástroj pomoci pro obnovu zastaralých průmyslových regionů ve Velké Británii a následně, po připojení se Řecka, Španělska a Portugalska se aktivity fondu rozšiřovaly a začaly pokrývat všechny zaostávající regiony (Zahradník, 2015).

Podíl ERDF na celkovém rozpočtu EU činil v r. 1975 4,8% a neustále se zvyšoval (v roce 1986 činil již 8,6%). Téměř všechny prostředky byly poskytovány na národní projekty významné pro snižování regionálních rozdílů, vznikaly však již i projekty nadnárodní, zejména ve sféře přeshraniční spolupráce. Největšími příjemci prostředků z ERDF byly Itálie, Velká Británie, Irsko, Řecko, Španělsko a Portugalsko (Informační systém pro implementaci práva EU, 2011).

Systém vyplácení finanční pomoci byl postaven na fixních kvótách, jež měly každý stát na dané období vyčleněny, přičemž ES nijak neovlivňovalo výběrový proces a jednotlivé státy předkládaly regionální projekty ES podle svého uvážení. Z důvodů, že každá země měla snahu plně využít veškeré prostředky, které jí byly poskytnuty, docházelo k tomu, že byly financovány i takové projekty, které by v případě nutnosti konkurovat jiným projektům pravděpodobně realizovány nebyly (Silovský 2009).

Další významný posun v existenci strukturální politiky na úrovni ES představoval Jednotný evropský akt (SEA), což byl dokument, který měl přispět k prohloubení kompetencí a vlivu evropských institucí. Dále měl přispět k zavedení dalších opatření vedoucích k vybudování jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992 a k prohloubení spolupráce mezi členskými zeměmi a institucemi. Cílem této spolupráce bylo sblížení hospodářských a měnových politik, jež by vyústilo v zavedení společné měny.

Dále byla v tomto dokumentu věnována pozornost ekonomické a sociální soudržnosti. Zmiňována byla podpora celkového harmonického vývoje Společenství, které rozvíjí a implementuje aktivity vedoucí k posílení ekonomické a sociální soudržnosti. ES by se mělo zaměřit na zmenšování disparit mezi různými regiony, a především investovat do regionů, jimž se doposud dostávalo pouze malé podpory. Členské státy by tedy měly své ekonomické politiky koordinovat a realizovat v souladu s uvedenými cíli a doporučeními, přičemž odpovědnost za jejich dosažení nadále nenesou pouze jednotlivé země, ale i Společenství. Pozornost byla věnována i změnám ve struktuře a pravidlech fungování existujících strukturálních fondů, na něž byl kladen požadavek o transparentnosti a zvýšení efektivity financování.

Roku 1987, kdy SEA vstoupil v platnost bylo zřejmé, že role regionální politiky bude stále významnější, bude posílen vliv institucionálních rozhodnutí a národní přístupy budou pouze doplňovat fungování politiky soudržnosti celého Společenství (Boháčková, Hrabánková, 2009). Jak uvádí Zahradník (2015), Jednotný evropský akt se stal velmi významným pro plnohodnotnou kohezní politiku ES, poprvé zavedl specifickou právní klasifikaci pojmů „ekonomická a sociální koheze“ a položil základ pro skutečnou regionální politiku fungující na principu solidarity.

Boháčková, Hrabánková (2009) dále uvádějí, že s výše uvedeným dokumentem úzce souvisel tzv. Delorsův balíček I, který obsahoval reformu celkového finančního rámce ES. Tato reforma spočívala ve snaze snížit finanční prostředky jdoucí do Společné zemědělské politiky a posílit strukturální fondy, aby roku 1993 tvořily minimálně 25 % rozpočtu ES.

Na základě výše uvedených skutečností bylo roku 1988 vydáno Nařízení Rady, které, mimo jiné, obsahovalo velmi důležitý krok v oblasti sjednocování přístupů k regionální politice. Byly vytvořeny speciální územní statistické jednotky NUTS, které měly při realizaci strukturální politiky zabezpečit územní srovnatelnost podle velikosti.

2.3.3 Třetí etapa

Dle Zahradníka (2015) třetí etapu vývoje kohezní politiky lze vymezit lety 1989–1999. Toto období je charakteristické praktickou implementací reformy období minulého, a to především v podobě prvního plnohodnotného víceletého programovacího období let 1989-1993. Tento systém založený na strategickém programování a společných pravidlech

nahradil dosavadní roční projekty na úrovni států. Zásadní a zcela nové prvky spočívaly v procesu tvorby a strategické analýzy, dále v Rámci podpory Společenství (CSF), což byl systém podpůrných aktivit a v tvorbě Operačních programů (OP). Tato nová podoba politiky soudržnosti se řídila mnoha novými principy a zásadami, jako soustředění se na omezený počet cílů a zaměření se na nejméně rozvinuté regiony. Dále se jednalo o dodatečné ověřování a kontrolu, že členské země nenahrazují národní výdaje výdaji EU a v neposlední řadě o partnerství v navrhování a implementaci programů.

Bylo stanoveno pět prioritních cílů, o něž se tehdejší kohezní politika opírala:

- Cíl 1: podpora rozvoje a strukturálních změn v zaostávajících regionech.
- Cíl 2: podpora změn v regionech vážně ovlivněných poklesem průmyslu.
- Cíl 3: podpora boje s dlouhodobou nezaměstnaností.
- Cíl 4: podpora usnadnění pracovní integrace mladých lidí.
- Cíl 5: urychlení změn zemědělských struktura a podpora rozvoje venkovských oblastí.

Prostředky poskytnuté na plnění výše uvedených cílů byly poskytnuty z ERDF, Evropského sociálního fondu (ESF) a z Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu (EAGGF). V rámci Cíle 1 prostředky dosáhly výše 48,3 mld. ECU (umělá Evropská měnová jednotka, která byla konstruována jako koš členských měn všech států EU, přičemž váhy jednotlivých měn odrážely ekonomickou sílu členské země (Evropský měnový systém, 2014)), což činilo 64 % z celkových prostředků rozpočtu EU. 9 %, tedy 6,1 mld. ECU bylo vyčleněno na podporu Cíle 2, přičemž z celkových investic bylo 55,1 % využito na podporu malých a středních podniků, 23,9 % na fyzickou regeneraci a životní prostředí, především v místech bývalých průmyslových areálů, a 20,9 % na lidské zdroje.

10 % z celkové hodnoty rozpočtu bylo použito na splnění cílů 3 a 4, celkem tedy 6,67 mld. ECU. Tyto cíle neměly žádné územní zaměření, nýbrž se specializovaly na cílové skupiny pro aktivní politiku pracovního trhu a byly rozhodovány na státní úrovni.

Cíl 5 obsáhl 6,3 mld. ECU, tedy 9,2 % rozpočtu a investováno bylo do venkovských oblastí, do nových hospodářských aktivit v těchto oblastech, do infrastruktury a lidských zdrojů (Businessinfo.cz, 2010).

Historicky druhé programové období v letech 1994–1999 je charakteristické dalšími doslova revolučními událostmi. Jednou z těchto událostí je další prodloužení

programovacího období, tentokrát již na šest let, další a nepochybně nejvýznamnější je podepsání Smlouvy o Evropské unii. Jak uvádí Boháčková, Hrabánková (2009), posílení významu strukturální politiky na regionální bázi bylo dosaženo právě sepsáním této smlouvy (tzv. Maastrichtská smlouva), která vstoupila v platnost roku 1993.

Hlava I, článek 4 Maastrichtské smlouvy uvádí: *„Tato smlouva představuje novou etapu v procesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímána co nejbližše občanům. Unie je založena na Evropských společenstvích doplněných politikami a formami spolupráce stanovenými touto smlouvou. Jejím posláním je utvářet vztahy mezi členskými státy a mezi jejich národy na základě soudržnosti a solidarity.“*

Ekonomická a sociální soudržnost je probírána v Hlavě XIV, článek 130a: *„Společenství za účelem podpory harmonického vývoje rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Společenství se především zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů, včetně venkovských oblastí.“*

Dle Zahradníka (2015), Smlouva o Evropské unii učinila z ekonomické a sociální koheze, spolu s přípravou na jednotný vnitřní trh a Evropskou měnovou unii, jednu z vrcholných priorit ES. Tato smlouva zavedla, díky jasnému definování kritérií pro hospodářskou a rozpočtovou konvergenci členských zemí, přísnou kontrolu veřejných deficitů, což znamenalo stanovení striktní rozpočtové politiky. I kvůli této skutečnosti zavedlo Společenství další fond sloužící těmto účelům, Kohezní fond, jehož smyslem bylo pomoci nejméně prosperujícím zemím ES ke vstupu do Evropské měnové unie za co možná nejlepších podmínek. Díky tomuto dokumentu tak získala kohezní politika pevné ukotvení v systému evropské legislativy.

V tomto programovacím období bylo na kohezní politiku vyčleněno 168 mld. ECU, což představovalo navýšení podílu z celkového rozpočtu ES na 32 %. I v tomto období byl kladen důraz na základní principy, jako koncentrace, plánování, programování, spoluúčast, doplňkovost a partnerství.

Stejně tak kohezní cíle, které ES stanovilo v minulém období, zůstaly z velké části nezměněny, avšak s dalším rozšířením EU o Rakousko, Švédsko a Finsko byl přidán cíl šestý, zaměřující se na řídké osídlená území právě nově přistoupivších států. Cíle pro období 1994–1999 byly následující:

- Cíl 1 – podpora rozvoje a strukturální přizpůsobení zaostávajících regionů.
- Cíl 2 – přestavba regionů, které jsou těžce postiženy zastaralým průmyslem.
- Cíl 3 – podpora boje s dlouhodobou nezaměstnaností, začlenění do pracovního života mladých lidí a lidí ohrožených vyloučením z trhu práce.
- Cíl 4 – přizpůsobení pracovních sil na proces změn v průmyslu a výrobních systémech.
- Cíl 5 – podpora rozvoje venkova, rozvoj a strukturální přizpůsobení, modernizace a restrukturalizace rybolovu.
- Cíl 6 – Podpora rozvoje a přizpůsobení v oblastech s nízkou hustotou zalidnění (Boháčková, Hrabánková, 2009).

V rámci Cíle 1 bylo vyčleněno 94 mld. ECU, což představovalo celkem 65,5 % zdrojů určených pro kohezní politiku ze zdrojů ERDF, ESF a EAGGF. 5,6 % bylo použito pro Cíl 2, celkem 9,4 mld. ECU z ERDF a ESF. Cíle 3 a 4 byly financovány 15,2 mld. ECU, tedy 9 % kohezního rozpočtu z ESF. Prostředky v rámci cíle 5 byly ve výši 13 mld. ECU, tedy 7,7 % a v rámci cíle 6 činil objem investic 697 mil. ECU, tedy 0,4 % (Zahradník, 2015).

2.3.4 Čtvrtá etapa

Další etapu vývoje kohezní politiky lze vymezit lety 2000–2013 a obsahuje dvě programovací období 2000–2006 a 2007–2013, přičemž druhé programovací období bude podrobně probíráno v následující kapitole.

Dle Zahradníka (2015) má čtvrtá etapa vývoje kohezní politiky společného jmenovatele, a to v podobě dosud bezprecedentního a realisticky těžko opakovatelného rozšíření EU. Proces rozšíření EU zvýšil význam ekonomické a sociální koheze a přijetí zemí střední a východní Evropy znamenalo přehodnocení dosud existujícího konceptu regionální politiky hned z několika úhlů pohledu. Jedním z nich byla skutečnost, že regionální disparity v ES se ještě více rozšířily, jelikož rozloha a počet obyvatel EU se zvýšili přibližně o jednu třetinu, HDP vzrostlo pouze o 5 %. Připojeno bylo několik zemí, jejichž HDP na obyvatele bylo nižší než 40 % průměru EU. Dalším, neméně důležitým bodem, bylo přijetí jednotné společné měny Eura a vytvoření Evropské měnové unie.

Tyto skutečnosti přispěly k potvrzení oprávněné existence kohezní politiky a současně zvýšily potřebu stanovení nových nástrojů, které by na tyto skutečnosti mohly adekvátně reagovat.

Jedním z takovýchto nástrojů je Agenda 2000, což je ucelený strategický dokument, který popisuje celkové výhledy pro rozvoj EU a jejích politik, problémy vyvolané rozšířením EU a nastiňuje víceletý finanční rámec pro období do roku 2006. Agenda 2000 zahrnovala také reformu kohezní politiky ve smyslu posílení koncentrace fondů, zjednodušení procesů a vyjasnění rolí a zodpovědnosti ve vztahu členských zemí a EU.

Reforma kohezní politiky se zaměřovala na zlepšení efektivnosti strukturálních nástrojů tím, že dojde ke snížení počtu kohezních cílů i iniciativ, dále tím, že se výrazně zjednoduší celý proces realizace a dojde k vyjasnění sdílené zodpovědnosti mezi zúčastněnými stranami. Dále byl kladen důraz na udržení výše rozpočtu věnovaného této problematice a na mimořádně citlivé posouzení možností kohezní politiky s ohledem na rozšíření EU (Zahradník, 2015).

Cíle pro programové období 2000–2006 byly stanoveny následující:

- Cíl 1 – podpora rozvoje zaostávajících regionů.
- Cíl 2 – podpora oblastí postižených restrukturalizací.
- Cíl 3 – podpora politiky vzdělávání a zaměstnanosti (DotaceEU.cz, © 2018).

Cíl 1 byl určen regionům s HDP nižším než 75 % průměru EU a investována byla rekordní částka 174,6 mld. EUR, což představovalo 75 % celkového rozpočtu kohezní politiky. Prostředky byly poskytovány ze všech strukturálních fondů, tedy z ERDF, ESF, CF, EAGGF a FIFG. Na Cíl 2 bylo vyčleněno 9,6 % rozpočtu, tedy 22,5 mld. EUR. V rámci Cíle 3 bylo investováno 24,1 mld. EUR, což představovalo 10,3 % rozpočtu (Zahradník, 2015).

Jedním z dalších bodů rozvoje kohezní politiky v tomto období je zřízení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Jelikož rozvoj venkova byl a nadále zůstává jednou z priorit EU, rozhodlo se Společenství, že přistoupí k zásadní změně v této oblasti v podobě Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005. Jedná se o první dokument vztahující se k regionální problematice venkova a jasně vymezuje a definuje její fungování v podobě pravidel pro poskytování podpor z EAFRD, dále v podobě stanovení cílů, které má tato politika napomáhat řešit. Vymezuje také jasnou strategii rozvoje ES a stanovuje priority

a pravidla pro naplnění principů partnerství, programování, hodnocení, monitoringu a kontroly (Boháčková, Hrabánková, 2009).

2.3.5 Programové období 2007–2013

Dle Zahradníka (2017) lze toto období charakterizovat z pohledu pravidel hry bez zásadní změny, ovšem z pohledu přesměrování prostředků na nové členské státy se změnou velmi podstatnou. Dosud nejzřetelněji se začalo projevovat ostré zaměření kohezní politiky, jak z pohledu doposud největší míře solidarity s nejméně rozvinutými členskými státy, tak z pohledu zapojení do politiky soudržnosti všech regionů EU. Kohezní politika byla posunuta ve směru podpory růstu, inovací a tvorby pracovních míst. Parametry a nástroje kohezní politiky byly v tomto období silně ovlivněny rozsáhlým rozšířením EU v letech 2004 a 2007. V důsledku tohoto rozšíření žije jedna třetina obyvatel EU v nejchudších regionech, na úrovni členských států, vyjádřeno v HDP/obyvatele, je nejbohatší členský stát sedmkrát bohatší než nejchudší a na úrovni regionů NUTS II je nejbohatší region dokonce třináctkrát bohatší než nejchudší. Rozpočet na politiku soudržnosti v tomto období byl stanoven na rekordní částku 347 mld. EUR, a schváleno bylo 436 OP v rámci celé EU.

Cíle programového období 2007–2013 byly stanoveny následující:

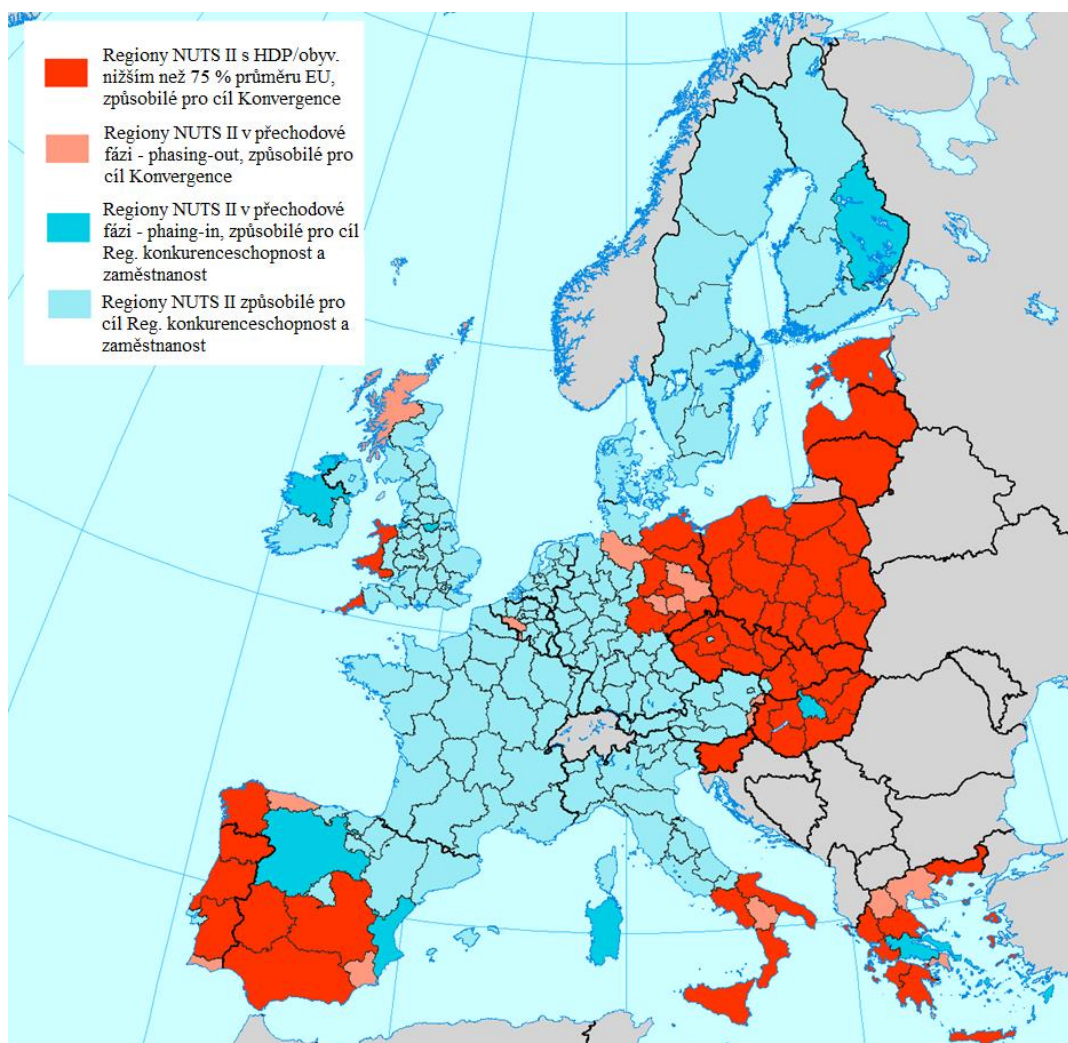
- Cíl 1: Konvergence
- Cíl 2: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Cíl 3: Evropská územní spolupráce (Evropská komise, 2007).

Cíl Konvergence byl určen pro regiony na úrovni NUTS II, jejichž hrubý domácí produkt HDP na obyvatele byl nižší než 75 % průměru EU. Byl zaměřen na podporu růstu a zaměstnanosti v nejméně rozvinutých regionech, důraz byl kladen zejména na inovace, znalostní společnost, také na schopnost přizpůsobení se hospodářským a sociálním změnám a na zlepšování životního prostředí a veřejné správy. Míra spolufinancování byla pro toto programové období stanovena mezi 75 % a 85 % a financován byl z Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost byl určen regionům NUTS II, které nebyly způsobilé pro cíl Konvergence. Tento cíl se zaměřoval na posílení

konkurenceschopnosti a atraktivnosti regionů a zvýšení zaměstnanosti tím, že předjímal hospodářské a sociální změny. Míra spolufinancování byla stanovena mezi 50 % a 85 % a financován byl z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského sociálního fondu.

Cíl Evropská územní spolupráce byl stanoven pro posílení spolupráce na přeshraniční, nadnárodní i meziregionální úrovni a fungoval jako doplněk obou výše uvedených cílů, jelikož vhodné regiony pro tento cíl jsou způsobilé i v rámci cíle Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Snahou tohoto cíle bylo podporovat společná řešení pro orgány jednotlivých států v oblasti městského, venkovského a pobřežního rozvoje, rozvoje ekonomických vztahů a vytváření malých a středních podniků. Pozornost byla zaměřena na výzkum a vývoj, informační společnost a životní prostředí. Míra spolufinancování byla u tohoto cíle stanovena mezi 75 % a 85 % (Evropská komise, 2007). Způsobilost států čerpat z výše uvedených cílů je vyobrazena na obrázku 2.

Obrázek 2: Kategorizace regionů v programovém období 2007–2013

Zdroj: vlastní zpracování dle European Commission, 2006

Z cíle Konvergence mohly čerpat regiony NUTS II s HDP/obyvatele nižším než 75 % průměru EU a tzv. phasing-out regiony. To jsou regiony, které by byly způsobilé pro financování v rámci cíle Konvergence, pokud by příslušný práh zůstal na úrovni 75 % průměru HDP/obyvatele EU-15, nikoliv EU-25. Těmto regionům byl zaveden přechodný režim, v jehož rámci se financování snižovalo postupně, až do roku 2013.

Tabulka 3: Rozdělení prostředků fondů EU

Cíl	Fondy EU	Fondy EU v %	Fondy pro ČR	Fondy pro ČR v %
Konvergence	183 mld. € 7 082,80 mld. Kč	81,54 %	25,88 mld. € 730,00 mld. Kč	96,98 %
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	54,96 mld. € 1 385,40 mld. Kč	15,95 %	419,09 mil. € 11,73 mld. Kč	1,56 %
Evropská územní spolupráce	8,72 mld. € 218,55 mld. Kč	2,51 %	389,05 mil. € 10,97 mld. Kč	1,46 %
Celkem	347 mld. €	100 %	26,69 mld. € 752,70 mld. Kč	100 %

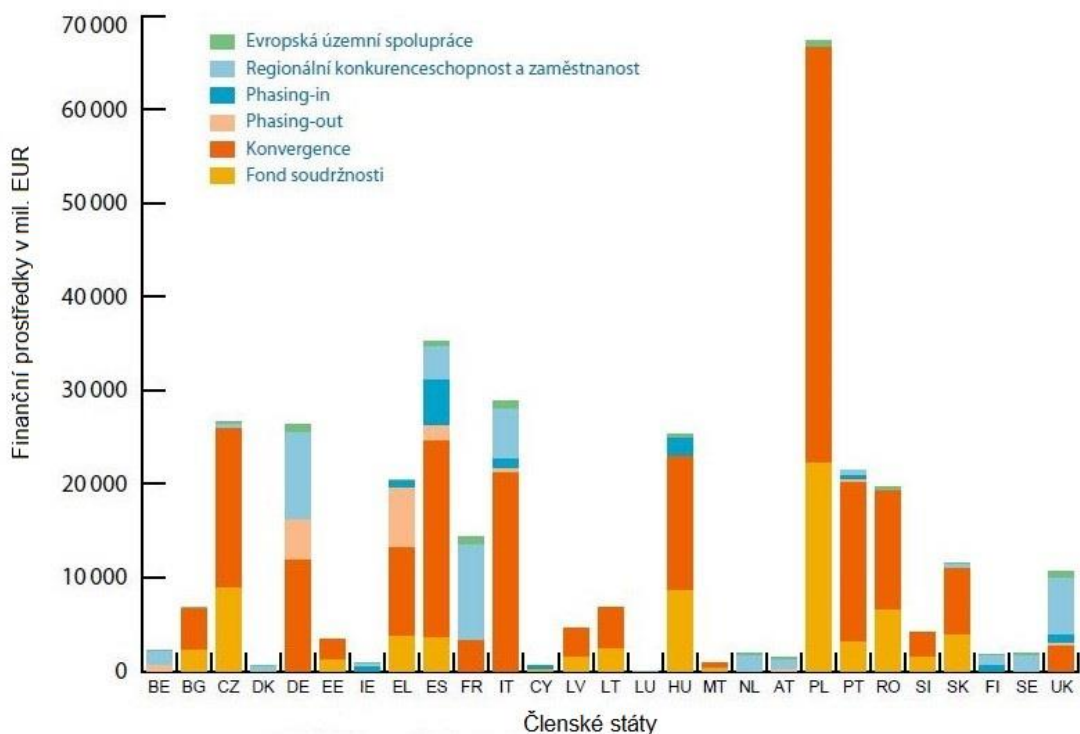
Zdroj: vlastní zpracování dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR (©2018)

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost byl určen všem regionům, které nebyly vhodné pro cíl Konvergence a dále, stejně jako v předchozím případě, regionům přechodného režimu phasing-in, které by byly způsobilé pro cíl Konvergence (jejich HDP na obyvatele by bylo nižší než 75 % EU), pokud by nedošlo k rozšíření EU.

Jak již bylo výše uvedeno, bylo v rámci kohezní politiky EU rozděleno, v programovém období 2007–2013, 347 mld. EUR. Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle regionální politiky je vyobrazeno v tabulce 3 (přepočteno směnným kurzem 1 EUR = 28,2 CZK).

Závěrem lze říci, že programové období 2007–2013 je historicky významné z toho důvodu, že dosud nikdy nebyla, v rámci politiky soudržnosti, vykázána tak silná koncentrace podpory ve prospěch nejméně rozvinutým regionům EU. Tato koncentrace představovala

bezmála 82 % celkových prostředků kohezní politiky a největšími příjemci byly regiony střední a východní Evropy. Bezkonkurenčně největším příjemcem se v tomto programovém období stalo Polsko, jež absorbovalo téměř 20 % objemu kohezních prostředků (67,3 mld. EUR), Česká republika stanula na čtvrtém místě s objemem prostředků ve výši 26,7 mld. EUR. Rozdělení finančních prostředků v rámci členských států je vyobrazeno na obrázku 3.

Obrázek 3: Rozdělení prostředků kohezní politiky v programovém období 2007-2013 v rámci členských států EU

Zdroj: vlastní zpracování dle Evropské komise (2007)

3 Regionální politika ČR – strategie regionálního rozvoje a pojetí regionů se soustředěnou podporou státu

Regionální politiku České republiky je možno chápat jako činnost státu a regionálních i místních orgánů, které mají za cíl přispívat k harmonickému rozvoji regionu, ke snižování rozdílů mezi úrovněmi regionů a ke snížení regionální hospodářské struktury (Palán, 2009).

Postránecký (2010) dodává, že regionální politika představuje soubor intervencí zaměřených podle situace státu a jeho regionů na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit, vyváženému územnímu rozmístění a rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou správného a efektivního fungování regionální politiky je jasné definování priorit a koncentrace dostupných prostředků na tyto priority. Významným cílem regionální politiky je konvergence regionů, přičemž klíčovým znakem je selektivnost, což znamená diferenciaci zaměření intervencí na podporu problémových regionů.

Regionální politika v České republice byla poprvé právní normou upravena v roce 2000 přijetím zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje. Ten stanovuje podmínky pro poskytování podpory pro regionální rozvoj, působnost ústředních správních úřadů, krajů a obcí. Dále upravuje podmínky koordinace a realizace podpory hospodářské, sociální a územní soudržnosti a také činnosti týkající se evropské spolupráce v návaznosti na předpisy EU (Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, 2018).

Zásadním strategickým dokumentem a nástrojem regionální politiky ČR na úrovni státu je Strategie regionálního rozvoje České republiky, připravovaná vždy na programové období stanovené EU. Tento dokument zabezpečuje provázanost regionální politiky na úrovni státu s regionální politikou EU a také s ostatními politikami ovlivňujícími rozvoj území. Z tohoto dokumentu vycházejí regionálně zaměřené rozvojové programy, financované jak z národních zdrojů ČR, tak spolufinancované ze zdrojů EU. Dále určuje orientaci regionálního rozvoje České republiky a vychází ze dvou dokumentů - Strategie udržitelného rozvoje České republiky a Strategie regionálního růstu (Palán, 2009).

Dalším důležitým dokumentem je Národní rozvojový plán, což je tradiční nástroj strategického plánování posledních programových období. Je prvním dokumentem, kde byla otevřena diskuze o prioritách ČR a jejích regionů a stal se východiskem pro

nejdůležitější dokument na úrovni kohezní politiky EU, Národního strategického referenčního rámce.

Národní strategický referenční rámec představuje národní strategii realizace politiky soudržnosti, vyžadovanou EU od programového období 2007-2013. Je jakýmsi spojovacím článkem mezi evropskými prioritami na straně jedné a tematickými a regionálními prioritami na straně druhé. Tento dokument je konkretizován a realizován systémem regionálních operačních programů pro jednotlivé cíle kohezní politiky EU (viz kapitola 2.3.5), které představují rozvojovou strategii pro daný sektor či region soudržnosti NUTS II.

Role Národního strategického referenčního rámce spočívá v představení národní strategie v podobě systému cílů a priorit pro čerpání prostředků z fondů EU, harmonizuje národní priority s prioritami evropskými a je řídicím dokumentem pro všechny operační programy politiky soudržnosti. Dále obsahuje rozdělení prostředků z jednotlivých fondů mezi cíle priority a operační programy, popisuje pravidla pro implementaci a vytváří základ pro koordinaci a řízení kohezní politiky v ČR (Jetmar, 2007).

Ústředním orgánem státní správy ve věcech regionální politiky je, dle zákona č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo pro místní rozvoj (Postránecký, 2010). To vyhotovuje výše zmíněné dokumenty, zajišťuje provádění operačních programů, vybírá projekty v souladu s operačními programy a zabezpečuje jejich kontrolu a hodnocení (Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018).

3.1 Cíle regionální politiky ČR dle Národního strategického referenčního rámce

Národní strategický referenční rámec pro každé programové období definuje jeden globální cíl a několik cílů strategických, které jsou dále rozvedeny do několika dílčích cílů a priorit.

„Globálním cílem je přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu s cílem dosáhnout hospodářské úrovně EU-25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke

zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva“ Národní strategický referenční rámec, 2007, str. 36.

Konkurenceschopnost a schopnost dosáhnout udržitelného růstu je, dle NSRR (2007), dosažitelná prostřednictvím schopnosti eliminovat vnitřní bariéry a slabá místa a efektivně využít příležitosti vyplývající z členství ČR v EU.

1. Strategický cíl: Konkurenceschopná česká ekonomika

Cílem je posilování konkurenceschopnosti podnikatelského sektoru prostřednictvím zvyšování produktivity a urychlením udržitelného hospodářského růstu. Ten by měl být založen na systematicky rozvíjeném inovačním potenciálu silné a progresivně strukturované ekonomiky, generující robustní a udržitelný ekonomický růst. Dále je zaměřena pozornost na posílení úrovně výzkumu a technologického rozvoje, na rozvoj spolupráce veřejných a soukromých výzkumných center a na uplatnění výsledků výzkumů v podobě výrobních a výrobných inovací.

2. Strategický cíl: Otevřená, flexibilní a soudržná společnost

Cílem je vytvoření moderní občanské společnosti otevřené vnějším příležitostem a schopné na tyto příležitosti reagovat. Dále podpora rozvoje vnitřně různorodé, sociálně citlivé a soudržné společnosti a přispět ke zvyšování kvality života obyvatel. Vytvořit moderní vzdělávací systém, který by přispěl k rozvoji znalostní ekonomiky, stal se zdrojem efektivní a flexibility, což vyústí ve vytvoření silné ekonomiky schopné vytvářet nová a kvalitní pracovní místa.

3. Strategický cíl: Atraktivní prostředí

Je zaměřen na zajištění kvalitní fyzické základny pro hospodářský a sociální rozvoj prostřednictvím investic do zlepšení kvality životního prostředí a dostupnosti dopravních sítí. V oblasti životního prostředí se klíčové intervence zaměřují na zlepšení kvality ovzduší a dále na uplatnění k přírodě šetrného vodního hospodářství. V oblasti dostupnosti dopravy je cíleno na výstavbu a modernizaci dopravní infrastruktury, která má rozhodující význam pro českou ekonomiku a přispívá k dosažení cílů dopravní politiky EU. Důraz je také kladen na zprůchodnění evropských dopravních koridorů a napojení hlavních hospodářských center státu na evropskou dopravní síť.

4. Strategický cíl: Vyvážený rozvoj území

Je zaměřen na vyvážený a harmonický rozvoj celého území ČR, dosažený prostřednictvím snižování disparit jak mezi regiony, tak uvnitř regionů. Dále je cíleno na ekonomický růst a růst zaměstnanosti využitím přírodních, ekonomických a sociokulturních odlišností regionů a jejich rozdílného vnitřního potenciálu. Zároveň by měla být posílena územní a sociální soudržnost prostřednictvím respektování variability prostorových struktur (Národní strategický referenční rámec, 2007).

3.2 Operační programy pro období 2007-2013

Ministerstvo pro místní rozvoj stanovuje pro každé programové období několik operačních programů v souladu s cíli EU i s cíli národními. V minulém programovém období existovaly dva typy OP, a sice tematické (sektorové) operační programy a OP regionálního charakteru (Jetmar, 2007). Seznam operačních programů, jejich příslušnost k cílům EU a výše finančních prostředků je vyobrazen v tabulce číslo 4.

Tabulka 4: Operační programy ČR v rámci programového období 2007-2013 a výše jejich finanční podpory

Operační programy	Finanční prostředky v mil. Euro
Konvergence	26 221
ROP Jihovýchod	720
ROP Severovýchod	671
ROP Severozápad	763
ROP Střední Morava	672
ROP Jihozápad	634
ROP Střední Čechy	572
ROP Moravskoslezsko	734
OP Životní prostředí	4 918
OP Doprava	5 821
OP Podnikání a inovace	3 121
Integrovaný OP	1 620
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	1 882
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	1 830
OP Technická pomoc	195
OP Věda a výzkum pro inovace	2 071
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	349
OP Praha Konkurenceschopnost	241
OP Praha Adaptabilita	108
Evropská územní spolupráce	610

Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko	116
Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko	219
Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko	69
Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko	67
Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko	57
OP Mezinárodní spolupráce	45
OP Nadnárodní spolupráce	37

Zdroj: vlastní zpracování dle Zahradník (2017)

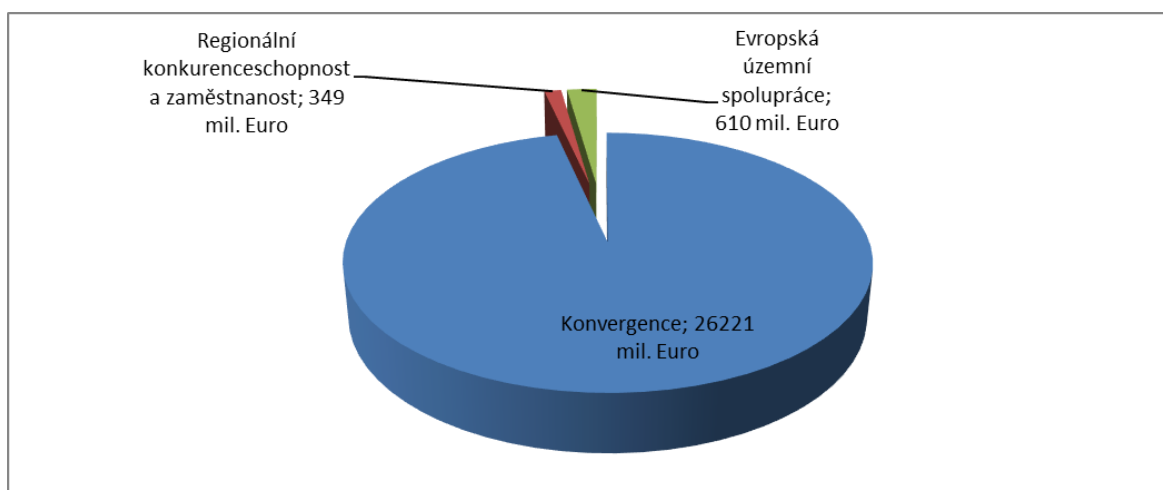
Pro cíl **Konvergence** jsou způsobilé všechny regiony ČR, kromě hlavního města Prahy. V rámci tohoto cíle v ČR bylo stanoveno osm tematických OP a sedm regionálních OP. Existence těchto regionálních operačních programů byla vnímána, v rámci decentralizace systému a identifikaci specifických regionálních potřeb, jako významná institucionální a programovací inovace v programovém období 2007-2013. Společným rysem všech regionálních OP byla většinová obsahová orientace na dopravní dostupnost a obslužnost, podporu měst a venkovských sídel v podobě rozvoje území a regionálního rozvoje podnikání a rozvoje cestovního ruchu. V rámci dopravní dostupnosti byly podporovány výstavby, rekonstrukce a úpravy silnic první a druhé třídy k zabezpečení lepšího propojení měst a obcí. Dále výstavba cyklostezek, rozvoj infrastruktury pro veřejnou dopravu, pořizování vozidel veřejné dopravy apod. V rámci podpory měst a venkovských sídel se podpora týkala především rozvoje území pro podnikání, bydlení a služby, revitalizace center měst a památkových zón, rekonstrukce objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturu a volný čas, obnova veřejných prostranství a rekonstrukce brownfields a průmyslových zón. Podpora v rámci rozvoje cestovního ruchu spočívala v zaměření finančních prostředků na výstavbu a rekonstrukci turistických cest, rozvoj ubytovacích kapacit, rozvoj a obnova sportovních areálů a rozvoj lázeňské infrastruktury.

V rámci cíle **Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost** byly stanoveny dva operační programy, a způsobilý region pro tento cíl byl pouze jeden, a to hlavní město Praha. V programovém období 2007-2013 se Praha pohybovala na úrovni devátého nejbohatšího regionu EU (Zahradník, 2017), v roce 2016 dosáhla dokonce na sedmé místo v žebříčku nejbohatších regionů EU (ČTK, 2018). Z důvodu toho, že Praha patří dlouhodobě mezi 10 nejbohatších regionů EU, má možnosti účasti v rámci kohezní politiky podstatně limitovanější v porovnání s méně vyspělými regiony. OP Konkurenceschopnost byl primárně zaměřen na zlepšení dopravy, kvality životního prostředí a zvýšení atraktivnosti města. Operační program Adaptabilita byl zaměřen na

podporu zaměstnanosti prostřednictvím motivace zvyšovat nabídku pracovních míst, začleňování osob znevýhodněných na pracovním trhu, zlepšení profesních dovedností zaměstnanců a prevence proti nezaměstnanosti prostřednictvím celoživotního a odborného vzdělávání.

Cíl **Evropská územní spolupráce** využíval sedm operačních programů a dva síťové programy EPSON 2013 a INTERACT II, které nejsou uvedeny v tabulce číslo 4 z toho důvodu, že nebyla nalezena data o jejich alokaci pouze pro ČR, k dispozici jsou pouze údaje o jejich celé alokaci pro všechny státy, které se těchto programů účastnily. Oba síťové programy měly k dispozici po 34,03 mil. Euro. Všechny OP v rámci cíle Evropská územní spolupráce byly zaměřené na nejrůznější podoby přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráci regionů Evropské unie (Zahradník, 2017).

Grafické vyobrazení alokace finančních zdrojů všech operačních programů v rámci všech tří strategických cílů EU je uvedeno na obrázku 4.

Obrázek 4: Rozložení finanční podpory v rámci kohezní politiky EU pro ČR v programovém období 2007-2013

Zdroj: vlastní zpracování

3.3 Vymezení regionů se soustředěnou podporou státu

Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s dotčenými správními úřady a kraji navrhuje vládě, na základě průběžných analýz hospodářského a sociálního rozvoje státu, vymezení regionů, jejichž rozvoj je, s ohledem na vyvážený rozvoj státu a vyrovnávání rozdílů mezi regiony, třeba podporovat. Typy takovýchto regionů jsou vymezeny v §4 zákona číslo 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, který rozeznává následující regiony:

- **Regiony se soustředěnou podporou státu**, které se podle charakteru zaostávání dělí na regiony strukturálně postižené, hospodářsky slabé regiony a regiony venkovské.
- **Ostatní regiony**, jejichž podpora je žádoucí z jiných důvodů. Jedná se například o pohraniční regiony, bývalé vojenské prostory, regiony postižené živelnými pohromami, regiony se silně narušeným či poškozeným životním prostředím, regiony s méně příznivými podmínkami pro zemědělství nebo regiony s vyšší mírou nezaměstnanosti, než je průměr ČR.

Určení regionů podporovaných v rámci soustředěné pomoci státu je, s ohledem na dostupná data, nově konstruováno buď vztahnou rovinou – územím podpory – na mezuregionální úrovni, tj. okresy ČR nebo systémem hodnocení s použitými vahami indikátorů charakterizující dvě podstatné stránky mezuregionů, a sice situaci na trhu práce a jejich ekonomickou sílu (Strategie regionálního rozvoje ČR, 2006). Použité indikátory s jejich vahami jsou vyobrazeny v tabulce 5.

Tabulka 5: Indikátory vymezení regionů se soustředěnou podporou státu

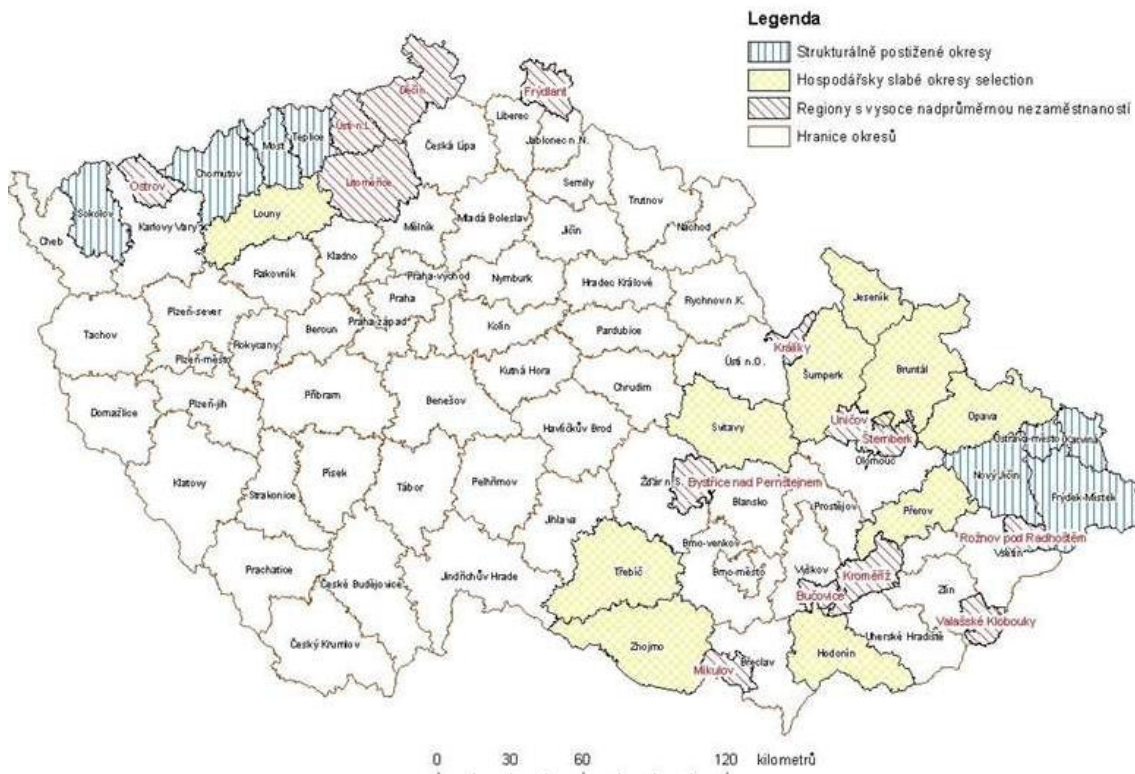
Indikátor	Váha
Nezaměstnanost	0,4
Daňové příjmy/obyvatele	0,15
Počet podnikatelů na 1000 obyvatel	0,15
Kupní síla obyvatel	0,3

Zdroj: vlastní zpracování dle Strategie regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013 (2006)

Údaje o nezaměstnanosti, daňových příjmech a počtu podnikatelů jsou dostupné na úrovni obcí, údaje o kupní síle obyvatel jsou, na nejnižší úrovni, dostupné na úrovni okresů. Z důvodu toho, že aplikační část diplomové práce je prováděna na úrovni obcí, nebude indikátor o kupní síle obyvatel zohledněn.

Mapa regionů se soustředěnou podporou státu je vyobrazena na obrázku 5.

Vymezení regionů se soustředěnou podporou státu

Obrázek 5: Vymezení regionů se soustředěnou podporou státu v období 2007-2013

Zdroj: Eliáš (2008)

Strukturálně postižené regiony

Pro tyto regiony jsou charakteristické hluboké strukturální změny a masivní růst nezaměstnanosti, což je způsobeno nevhodnou kvalifikační strukturou nabídkové strany na trhu práce, která odpovídá minulému struktuře hospodářství a neadekvátní technickou a podnikatelskou infrastrukturou. Podporu je v těchto regionech potřeba směřovat zejména do přilákání nových podnikatelských aktivit, oblasti vzdělávání, celoživotního učení a školení a do technické infrastruktury vyššího řádu, tedy určené pro firmy v oblasti high-tech a výzkumu a vývoje technologií.

Hospodářsky slabé regiony

Tyto regiony se vyznačují nízkou ekonomickou výkonností, která je spojena s nízkými mzdami, slabou ekonomickou aktivitou, vysokou nezaměstnaností, nepříznivou geografickou polohou a nedostatečnou technickou infrastrukturou. Podporu je třeba směřovat především do investic do vzdělání, rozvoje malého a středního podnikání a do výstavby technické infrastruktury, zejména dopravní a informační.

Regiony s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností

V těchto regionech se zpravidla kombinují problémy obou výše zmíněných typů. Účinná a efektivní podpora by v tomto případě měla být zaměřena zejména na místní malé a střední podnikání a služby, technickou infrastrukturu, opatření k rozvoji venkova, základní sociální infrastrukturu a rozvoj městských oblastí (Strategie regionálního rozvoje ČR, 2006).

3.4 Regionální operační program NUTS II Severovýchod

Jelikož je aplikační část této diplomové práce zaměřena na zkoumání Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod, který je jedním z OP České republiky, bude tento program v následujícím textu podrobněji představen, budou uvedeny jeho cíle, prioritní osy a také bude přiblížen region soudržnosti Severovýchod.

Regionální operační program NUTS II Severovýchod (ROP NUTS II Severovýchod) je jedním z regionálních operačních programů České republiky. Tento program je určen na podporu regionu soudržnosti Severovýchod s jednoznačným cílem - zvýšit atraktivitu regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Region soudržnosti Severovýchod je tvořen krajem Libereckým, Královéhradeckým a Pardubickým a program ROP NUTS II Severovýchod nabízí evropské dotace pro inovativní a investiční projekty (Regionální operační program NUTS II Severovýchod, 2013).

Stěžejním dokumentem Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Severovýchod je programový dokument nazvaný Regionální operační program NUTS II Severovýchod určující prioritní osy regionu pro programové období EU mezi léty 2007–2013 a předkládá ho regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod se sídlem v Hradci Králové.

Účelem tohoto dokumentu je předložit Evropské komisi nástroje, prostřednictvím kterých bude možné naplňovat cíle EU a její politiky hospodářské a sociální soudržnosti prostřednictvím čerpání dotací ze strukturálních fondů EU (Regionální operační program NUTS II Severovýchod, 2013).

3.4.1 Všeobecná charakteristika regionu soudržnosti Severovýchod

Region soudržnosti severovýchod se rozkládá převážně podél severní a severovýchodní hranice Čech s Německem a Polskem, přičemž jižní část Pardubického kraje zasahuje až do střední části ČR. Metropole všech krajů regionu jsou vzdáleny do 100 km od Prahy.

Tento region disponuje rozlohou 12 439,6 km², což činí 15,8 % rozlohy ČR a k 1.1.2007 zde žilo 1 488 168 obyvatel, tedy 14,5 % z celkové populace ČR. Hustota zalidnění regionu je v průměru o 10 % nižší než je průměr ČR, v roce 2007 činila 119,6 obyvatel na km². Podíl městského obyvatelstva dosahuje hodnoty 68,5 % a je cca o 2 % nižší než je průměr ČR a míra zaměstnanosti k 1.1.2006 činila 65,6 %.

Morfologie terénu v regionu je vysoce vertikálně členitá, nejnižší polohu představuje Polabská nížina s nadmořskou výškou v rozmezí 200–300 m n. m., naopak vysokou nadmořskou výšku dosahuje hornatý severní až severovýchodní příhraniční pás Lužických hor, Jizerských hor, Orlických hor a Krkonoš s nejvyšší horou ČR, Sněžkou.

Typ podnebí převládá kontinentální, přičemž nejteplejší, mírně suchou oblastí s mírnou zimou je Polabská nížina a hornatá část regionu je typická méně příznivým podnebím a chladnější zimou a vyšší intenzitou srážek.

Region soudržnosti Severovýchod je možné charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s rozvinutými službami a cestovním ruchem. Nachází se zde dlouholetá průmyslová odvětví jako strojírenství, textilní průmysl, potravinářství a stavebnictví. Dále se zde nachází i tradiční chemický a elektrotechnický průmysl zejména v Pardubickém kraji, sklářská a bižuterní výroba v Libereckém kraji a v Královéhradeckém kraji výroba hudebních nástrojů. Hlavní těžiště průmyslové výroby je soustředěno do velkých měst a jejich blízkého okolí. Aglomerované oblasti Hradecko-Pardubicko-Chrudimsko a Liberecko-Jablonecko zaujímají silná hospodářská postavení. Oproti tomu regiony Frýdlantsko a Moravskotřebovsko lze označit za ekonomicky slabé. Ekonomický rozvoj těchto regionů je omezen nevyhovující dopravní infrastrukturou, nachází se zde absence dálnic, rychlostních komunikací i nekvalitní železniční napojení. Dlouholetou tradici má v regionu intenzivní zemědělská výroba, která je založena na existenci příznivých podmínek pro zemědělskou prvovýrobu se souvisejícím zpracovatelským průmyslem a rozvinutá je především v oblasti Polabské nížiny, která patří k nejúrodnějším oblastem v ČR.

Privatizace a restrukturalizace ekonomiky po roce 1989 v regionu vedla k útlumu zemědělské výroby a některých tradičních průmyslových odvětví, a naopak začal rychle stoupat význam sektoru služeb. Rozvíjí se malé a střední podnikání a významný je i příliv zahraničních investic.

Exportní výkonnost regionu v přepočtu na obyvatele je velmi příznivá a zaujímá 3. – 5. místo v rámci ČR, přičemž více jako 80 % vývozu míří do zemí EU-25. Regionální HDP NUTS II Severovýchod na obyvatele v PPS dosahovalo v roce 2005 hodnoty 59,9 % úrovně EU-25. Ve vztahu k průměru České republiky se NUTS II Severovýchod pohybuje na úrovni 84 % HDP/obyvatele. Průměrná mzda v roce 2006 dosahovala hodnoty 86,6 % hodnoty ČR a průměrná míra nezaměstnanosti se dlouhodobě pohybuje pod průměrem ČR a je velmi regionálně diferenciována.

Rozvoji cestovního ruchu a turistiky v regionu přispívají bohaté přírodní a kulturní rozmanitosti regionu, pestrost krajinných typů, atraktivita přírodních lokalit a kvalitní životní prostředí. Atraktivní oblasti s bohatým přírodním potenciálem jsou především Krkonoše, Český ráj, Orlické a Jizerské hory. Tento pestrý přírodní potenciál regionu představuje silný základ pro rozvoj nových typů cestovního ruchu jako je agroturistika, ekoturistika a cykloturistika. Dynamický rozvoj cestovního ruchu v regionu kladně ovlivňuje rozvoj dopravních služeb a přispívá ke vzniku nových pracovních míst (ROP NUTS II Severovýchod, 2013).

3.4.2 Cíle a prioritní osy ROP NUTS II Severovýchod

Základním východiskem pro strategii ROP Severovýchod byla formulace globálního cíle v NSRR pro období 2007-2013 (viz kapitola 3.1). Na tomto základě byl definován globální cíl pro region soudržnosti Severovýchod takto:

„Zvýšení kvality fyzického prostředí regionu, což povede ke zvýšení atraktivity regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Prostřednictvím zvýšení atraktivity regionu bude docházet k jeho konvergenci k průměrné úrovni socioekonomického rozvoje EU“ (ROP NUTS II Severovýchod, 2013, str. 96)

Tento globální cíl je v souladu s prvním cílem EU – Konvergence, který se zaměřuje na podporu růstového potenciálu regionů Evropy a je určen pro regiony s nižším HDP na osobu v PPS než 75 %. Prostřednictvím vyšší míry ekonomického růstu regionu

soudržnosti Severovýchod bude postupně snižována výkonnostní mezera mezi regiony vyspělými a slabšími regiony.

ROP NUTS II Severovýchod je zaměřen na problémové oblasti, které je účinné a efektivní řešit prostřednictvím veřejných intervencí. Při definování obsahu a zaměření takovýchto intervencí je jedním z určujících faktorů vymezení intervencí mezi OP na národní a regionální úrovni. V tomto kontextu byly specifické cíle definovány takto:

- Specifický cíl 1: zvýšit dostupnost regionu a efektivnost dopravní infrastruktury, při respektování ochrany životního prostředí.
- Specifický cíl 2: zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit.
- Specifický cíl 3: zvýšit efektivnost využití přírodního a kulturního potenciálu regionu.
- Specifický cíl 4: zvýšit atraktivitu regionu pro investice a podnikání

Tento regionální OP vychází a navazuje na strategii NSRR pro léta 2007-2013, který na jedné straně reflektuje cíle stěžejních obecných strategií ČR, na druhé straně definuje cesty, kterými ČR v horizontu 7 let přispěje v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti k dosažení cílů stanovených EU.

ROP NUTS II Severovýchod je realizován prostřednictvím 5 prioritních os, které jsou dále členěny do 12 oblastí podpory. Struktura prioritních os a oblastí podpory je vyobrazena v tabulce 6.

Tabulka 6: Prioritní osy, oblasti podpory a jejich podíl na finanční podpoře politiky soudržnosti

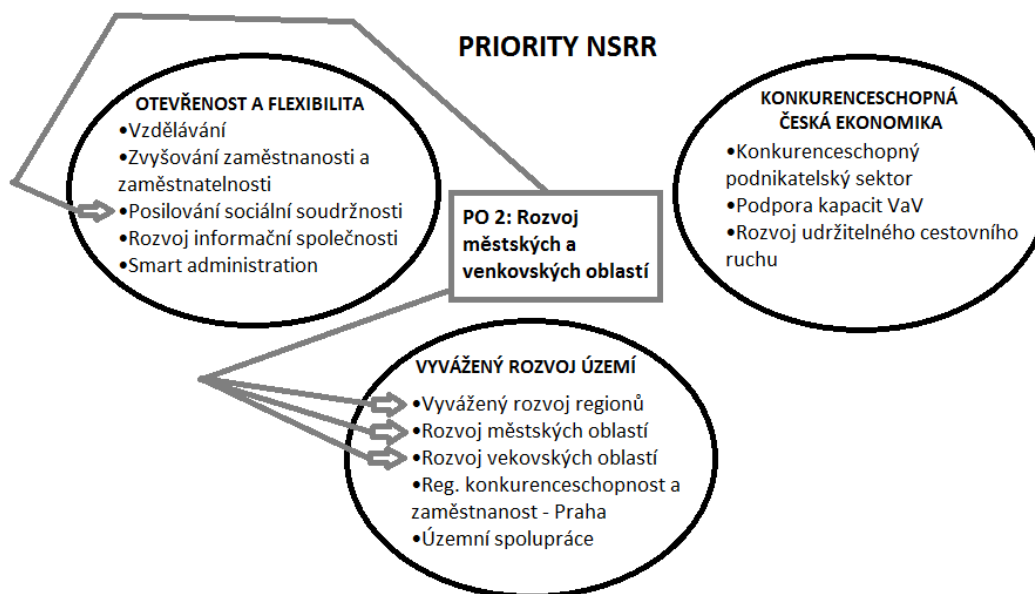
Prioritní osa	Oblast podpory	Podíl prioritní osy na ROP Severovýchod
Prioritní osa 1 Rozvoj dopravní infrastruktury	1.1 Rozvoj regionální silniční dopravní infrastruktury	38 %
	1.2 Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území	
	1.3 Rozvoj veřejných mezinárodních letišť	
Prioritní osa 2 Rozvoj městských a venkovských oblastí	2.1 Rozvoj regionálních center	37%
	2.2 Rozvoj měst	
	2.3 Rozvoj venkova	
Prioritní osa 3 Cestovní ruch	3.1 Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti cestovního ruchu	18 %
	3.2 Marketingové a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu	
Prioritní osa 4 Rozvoj podnikatelského prostředí	4.1 Podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání	4 %
	4.2 Podpora rozvoje spolupráce firem se středními školami a učiteli, dalšími regionálními vzdělávacími institucemi a úřady práce, rozvoj inovačních aktivit v regionu	
Prioritní osa 5 Technická pomoc	5.1 Podpora aktivit spojených s realizací a řízením ROP Severovýchod	3 %
	5.2 Podpora absorpční kapacity regionu soudržnosti Severovýchod	

Zdroj: ROP NUTS II Severovýchod (2013)

3.4.3 Prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí

Prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí reaguje svými cíli na hlavní problémy identifikované v prioritě Vyvážený rozvoj regionů Národního strategického referenčního rámce, zejména pak na zvětšující se rozdíly mezi městy a venkovskými oblastmi. Region soudržnosti Severovýchod je, stejně jako jiné, postižen vylidňováním hůře dostupných oblastí. Tento problém souvisí s nedostatkem pracovních a rekvalifikačních příležitostí ve venkovských oblastech a také s nevyhovující dostupností veřejných služeb. Města a obce na tomto území čelí problémům zhoršující se demografické a sociální situace, nedostatečnou dopravní, občanskou a environmentální infrastrukturou. Intervence do rozvoje městských a venkovských oblastí v regionu by měly mít pro rozvoj tohoto regionu silný efekt projevující se zejména ve zvýšené kvalitě života, ve zdravé a kvalitní pracovní síle a ve zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivity regionu. Díky

komplexnosti zaměření přispívá prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí k naplnění hned několika priorit stanovených v Národním strategickém referenčním rámci (ROP NUTS II Severovýchod, 2013). Tyto priority a rozsah prioritní osy 2 jsou vyobrazeny na obrázku 6.

Obrázek 6: Rozsah PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí v prioritách NSRR

Zdroj: Vlastní zpracování dle NSRR (2007)

Jak je patrné z výše uvedeného obrázku, prioritní osa 2 ROP NUTS II Severovýchod se dotýká priority NSRR pro otevřenou a flexibilní Českou republiku, konkrétně v posilování sociální soudržnosti. V prioritě vyváženého rozvoje území podporuje prioritní osa vyvážený rozvoj regionů a rozvoj městských a venkovských oblastí.

Dle ROP NUTS II Severovýchod (2013) představuje podíl finančních prostředků na prioritní osu 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí 34 % z celkové alokace zdrojů ERDF v rámci ROP Severovýchod, přičemž na rozvoj měst bude použito 80 % finančních prostředků a na rozvoj venkova 20 %.

3.4.4 Cíle PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí

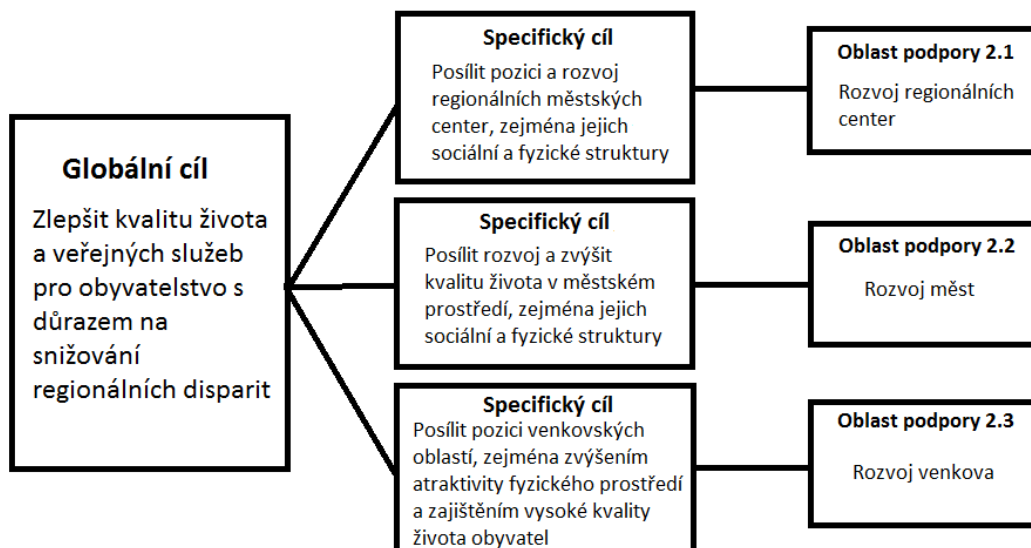
Globálním cílem prioritní osy 2 je zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit. Tento cíl usiluje o vyvážený

rozvoj regionu při dodržování zásad trvale udržitelného rozvoje a dosáhnout tak celkového zlepšení kvality života obyvatel. Prioritní osa 2 se zaměřuje na snížení regionálních disparit, které limitují zlepšení ekonomické situace a efektivní rozhodování o rozvoji regionu. Dále se prioritní osa zaměřuje na snížení územní rozdílnosti mezi městskými a venkovskými oblastmi, zejména se snaží zlepšit kvalitu života, lidských zdrojů, občanskou vybavenost a trvale udržitelný rozvoj. Konstrukce prioritní osy 2 vychází z reálné potřeby podpory rozvoje městských a venkovských oblastí vedoucí ke zlepšení ekonomické situace, konkurenceschopnosti a ke zvýšení standardů a atraktivity života v regionu soudržnosti Severovýchod. Globální cíl prioritní osy 2 je doplněn třemi specifickými cíli, vyplývajících ze socioekonomické a SWOT analýzy daného území.

Prvním ze specifických cílů je posílení pozice a rozvoj regionálních městských center, zejména jejich sociální a fyzické struktury. Tento cíl je zaměřen na podporu zvýšení standardů života obyvatel ve velkých městech od 50 000 obyvatel do 100 000 obyvatel, na zlepšení jejich image, lidského a ekonomického potenciálu. Pro tento cíl byla vyhrazena Oblast podpory 2.1. Rozvoj regionálních center.

Dalším specifickým cílem je posílit rozvoj a zvýšit kvalitu života v městském prostředí, zejména jejich sociální a fyzické struktury. Tento cíl podporuje aktivity vedoucí ke zvýšení standardů života obyvatel městských oblastí od 5 000 obyvatel do 49 999 obyvatel. Dále je zaměřen na zlepšení image těchto oblastí a jejich lidského a ekonomického potenciálu. V rámci ROP Severovýchod tento cíl spadá do Oblasti podpory 2.2. Rozvoj měst.

Třetím specifickým cílem je posílení pozice venkovských oblastí, zejména zvýšením atraktivity fyzického prostředí a zajištěním vysoké kvality života obyvatel. Tento cíl podporuje aktivity a projekty vedoucí ke zvýšení atraktivity venkovských oblastí od 500 do 4 999 obyvatel z pohledu kvalitního života a zlepšení úrovně občanské infrastruktury. Pro tento cíl byla vyhrazena Oblast podpory 2.3. Rozvoj venkova. Schéma všech cílů prioritní osy 2 je vyobrazeno na obrázku 7.

Obrázek 7: Cíle prioritní osy 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí

Zdroj: Vlastní zpracování dle ROP NUTS II Severovýchod

Cílem oblasti podpory 2.1: Rozvoj regionálních center je posílení role měst jako pólů růstu a rozvoje regionu, přičemž podpora je realizována pouze prostřednictvím integrovaného plánu rozvoje města - IPRM. IPRM zahrnuje řadu časově provázaných akcí a projektů, které jsou realizované buď ve vybraných zónách měst (tzv. zónový přístup) nebo prostřednictvím tematického integrovaného přístupu. Účelem zónového přístupu je alokace finančních zdrojů do vymezené zóny města a řešení existujících problémů nebo komplexním způsobem podporovat růstový potenciál oblasti. Tento přístup je zaměřen na následující typy podpory:

- regenerace a revitalizace brownfields,
- revitalizace specifických městských zón,
- modernizace veřejných prostranství,
- rozvoj infrastruktury v oblasti školství, vzdělávání a zdravotní péče,
- posílení sociální soudržnosti, kvality života a zdraví populace.

Tematický integrovaný přístup se zaměřuje na oblasti jako je veřejná doprava či městská zeleň a měl by zajistit dosažení určeného cíle v tematické oblasti daného města.

Cílem IPRM je řešit problémy spojené s deprivovanými oblastmi s vysokou koncentrací negativních jevů (vysoká nezaměstnanost, kriminalita, sociální exkluze aj.), dále podpora území s vysokým potenciálem růstu, kde finanční prostředky ze strukturálních fondů pomohou zvýšit konkurenceschopnost v této zóně a také řešit tematické oblasti měst.

Aby oblast byla kvalifikována jako deprivované území, musí vykazovat nepříznivé hodnoty alespoň dvou následujících indikátorů:

- vysoká úroveň chudoby a vyloučení části obyvatelstva,
- vysoká dlouhodobá nezaměstnanost,
- nejistý demografický vývoj,
- vysoké procento studentů, kteří předčasně ukončí studium,
- vysoká míra kriminality a delikvence,
- velmi zanedbané životní prostředí
- nízká úroveň ekonomické aktivity,
- vysoký počet přistěhovalců, etnických skupin, menšin nebo uprchlíků
- nízká úroveň cen bydlení.

Jako území s vysokým potenciálem růstu lze označit takovou oblast, která vykazuje některé z následujících indikátorů:

- vysoká koncentrace ekonomických aktivit,
- potenciál pro podnikání a rozvoj služeb,
- vysoká zaměstnanost v terciárním sektoru a v sektoru správy,
- vysoká koncentrace vzdělávacích aktivit,
- velký význam v systému dopravní obslužnosti.
- velký význam při zajištění potřeb obyvatel v oblasti zdravotnické a sociální péče, kultury a vzdělávání
- vysoký inovační potenciál

Oblast podpory 2.2: Rozvoj měst je zaměřena na regeneraci a revitalizaci brownfields nacházejících se uvnitř urbanizovaných území tak, aby se staly nedílnou součástí aktivního městského života. Podpora je dále zaměřena na obnovu městských částí a objektů s cílem zvýšit atraktivitu města a kvalitu života obyvatel. Dále je podporován rozvoj infrastruktury v oblasti školství, vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí s cílem zvýšení standardů

kvality života obyvatel. Podporován bude také potenciál lidských zdrojů s ohledem na posílení sociální soudržnosti, zdraví a bezpečí.

Oblast podpory 2.3: Rozvoj venkova je zaměřena na podporu rozvoje venkovských oblastí, především podpora aktivit zaměřených na regeneraci a revitalizaci brownfields nacházejících se uvnitř urbanizovaných území tak, aby se staly nedílnou součástí aktivního života obyvatel. Dále je podpora zaměřena na zlepšení kvality života v těchto oblastech, a to především rozvojem lidských zdrojů, posílením sociální soudržnosti, zdraví a bezpečí (ROP NUTS II Severovýchod, 2013).

3.4.5 Situace a hospodářsky problémové oblasti regionu soudržnosti Severovýchod

Problematika městských a venkovských oblastí v regionu je v mnoha ohledech obdobná jako v rámci celé České republiky. Rozdrobená a nehomogenní struktura a nerovnoměrná hustota osídlení je pro tento region charakteristická. Vyskytují se zde dva celorepublikově významné urbánní prostory – Hradecko-Pardubická aglomerace a Liberecko-Jablonecká aglomerace. V oblastech bývalých okresních měst existují dílčí urbanizované prostory plnící funkci regionálních center osídlení. Vyšší podíl obyvatel, žijících v menších obcích je typický především pro tradiční zemědělské oblasti, oblasti podhůří a východní část regionu. Největší heterogenitu a rozdrobenou sídelní strukturu tvoří oblasti Pardubického kraje, Liberecký kraj naopak patří k nadprůměrně urbanizovaným.

Celkově vyšší standard životní úrovně je charakteristický pro městské oblasti, zejména co se bydlení, dostupnosti a kvality zdravotních, sociálních a jiných občanských služeb týče. Rozvinutá je také síť vzdělávacích institucí nabízející širokou nabídku studijních oborů. Města představují administrativní, kulturní a společenská centra regionu a jejich obyvatelé vykazují vyšší zaměstnanost v sektoru služeb, znalostním sektoru a dosahují vyššího stupně vzdělání. Díky vyššímu zastoupení starších věkových kategorií, není věková skladba obyvatelstva příznivá. Potenciální ohrožení podmíněné městským prostředím spočívá ve vyšším výskytu sociálně patologických jevů a vyskytuje se zde zpravidla i vyšší úroveň znečištění složek životního prostředí. Dále se v městských oblastech vyskytují problémy spojené s intenzivní dopravou a vykazují nižší hodnoty ve výměře zeleně a rekreačních ploch na jednoho obyvatele. Hodnota a urbanistická struktura města bývá narušena existencí nevyužívaných, převážně průmyslových brownfields.

Venkovské oblasti regionu soudržnosti Severovýchod jsou postiženy postupným vyliďňováním a stárnutím populace. V atraktivních venkovských oblastech s rekreační funkcí a v obcích v zázemí velkých měst se tento jev projevuje pouze mírně, v některých případech vůbec. Obyvatelé venkovských oblastí zpravidla vykazují vyšší zaměstnanost v primárním sektoru a omezená mobilita za prací, způsobená problematickou dopravní obslužností spolu s nedostatkem pracovních příležitostí, způsobují vyšší míru nezaměstnanosti. Vlivem migrace z periferních oblastí do měst dochází ke zhoršení kvality lidských zdrojů a k dalším negativním jevům. Nižší je i dostupnost a kvalita zdravotních, sociálních a dalších občanských služeb, stejně tak i rozdílná úroveň možností vzdělávání. Technická infrastruktura mnohdy nedosahuje potřebné úrovně a nabídka volnočasových aktivit a spolkových činností také není dostatečná.

Naopak venkovské oblasti obecně nabízejí vyšší kvalitu přírodního prostředí. Problematický však bývá nižší stupeň čištění odpadních vod, výskyt starých ekologických zátěží a existence nevyužívaných zemědělských, občanských i průmyslových brownfields.

4 Aplikační část: prostorová alokace finanční podpory politiky soudržnosti EU v kontextu regionálních disparit

Cílem této kapitoly je ověřit hypotézy, které sledují prostorové zaměření investic v kontextu regionálních disparit v programovém období 2007-2013. Pro oblast zkoumání byl vybrán jeden z regionálních operačních programů České republiky - Regionální operační program NUTS II Severovýchod. Ten se dělí na 5 prioritních os, přičemž blíže zkoumána z pohledu alokace finančních prostředků bude prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí. V rámci každé dílčí hypotézy bude popsána metoda zkoumání a její cíl. Veškeré výpočty byly prováděny na úrovni obcí. Na základě zjištěných výsledků bude zodpovězena základní výzkumná otázka, a sice, zda v regionu NUTS II Severovýchod v rámci PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí plynula finanční podpora politiky soudržnosti EU ve vyšší míře do regionů, které by dle indikátorů, které pro kategorizaci regionů používá MMR mimo jiné i ve Strategii regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013, měly absorbovat vyšší podíl finančních prostředků.

Jak již bylo uvedeno v kapitole 3, MMR zkoumá ve Strategii regionálního rozvoje ČR problémové regiony dle stanovených indikátorů a jejich vah (viz tabulka číslo 5). Pro připomenutí se jedná o nezaměstnanost, kupní sílu, počet podnikatelů na 1000 obyvatel a daňové příjmy obcí (informace o kupní síle nejsou dostupné na úrovni obcí, proto nebude tento indikátor v následujících statistických analýzách zohledněn). V následujícím textu bude ověřeno, zda finanční podpora plynula ve vyšší míře právě do těch měst a obcí, které se, dle těchto indikátorů, jeví jako více problémové, tedy zda vyšší sumu dotací čerpaly města a obce s vyšší nezaměstnaností, nižším počtem podnikatelů na 1000 obyvatel a nižšími daňovými příjmy obcí.

4.1 Metodologie šetření a zdroje dat

K provedení následujících analýz bylo potřeba získat seznam o všech městech a obcích, které byly způsobilé v programovém období 2007-2013, v rámci prioritní osy 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, v rámci ROP NUTS II Severovýchod, čerpat dotace. Seznam těchto měst a obcí a výši čerpaných investičních prostředků byl poskytnut Radou Severovýchod, na základě žádosti autorky diplomové práce, ve smyslu zákona

č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, na adrese <http://www.rada-severovychod.cz/file/6741/display/>.

Zdrojem dat o počtu obyvatel, nezaměstnanosti a počtu podnikatelů se stal Český statistický úřad (<https://www.czso.cz/>) a data o daňových příjmech obcí byla získána z informačního portálu Ministerstva financí MONITOR, který umožňuje volný přístup k rozpočtovým a účetním informacím ve všech úrovních státní správy a samosprávy na adrese <https://monitor.statnipokladna.cz>. Jedná se o data indikující regionální disparity, které pro účely hodnocení hospodářsky slabých oblastí používá i Ministerstvo pro místní rozvoj v dokumentu Strategie regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013.

Z důvodu toho, že předmětem následujících analýz je programové období 2007-2013, použity byly údaje o počtu obyvatel, nezaměstnanosti, počtu podnikatelů a daňových příjmech za roky 2007 až 2013, které byly následně zprůměrovány a v prováděných statistických analýzách jsou použity tyto průměrné hodnoty.

Veškeré statistické výpočty jsou provedeny v programu MATLAB na 5% hladině významnosti. Při testování statistických hypotéz jsou použity testy lineární regrese a analýzy rozptylu (ANOVA). Veškeré prováděné testy a metody zkoumání jsou podrobněji vysvětleny v následujícím textu.

Byly zpracovány tři základní datové soubory obsahující, jak bylo uvedeno výše, údaje o všech městech a obcích, které v programovacím období 2007-2013, v rámci ROP NUTS II Severovýchod, v PO 2: Rozvoj městských venkovských oblastí, byly způsobilé čerpat dotace. Dále jsou zpracovány údaje o výši těchto dotací, počtu obyvatel, nezaměstnanosti, počtu podnikatelů a daňových příjmech obcí, jako průměru let 2007 až 2013. Tyto údaje, podle oblastí podpory, jsou vyobrazeny v přílohách A, B a C. Příloha A zobrazuje města spadající do oblasti podpory 2.1: Rozvoj regionálních center a jedná se o města s počtem obyvatel od 50 000 do 100 000. Příloha B nese data o městech s počtem obyvatel mezi 5 000 a 49 999 z oblasti podpory 2.2: Rozvoj měst a příloha C obsahuje údaje o obcích s počtem obyvatel od 500 do 4 999 a spadající tedy do oblasti podpory 2.3: Rozvoj venkova.

Tyto města a obce jsou v následujícím textu zkoumána z pohledu prostorové rozdílnosti realizovaných investic v kontextu jejich regionálních disparit. Toto šetření je provedeno pomocí testování statistických hypotéz. Hypotéza H_0 by vždy měla značit rovnost sledovaných jevů, alternativní hypotéza naopak nerovnost.

Hypotéza zkoumající zaměření alokace dotací v porovnání s výší nezaměstnanosti je stanovena takto:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na výši nezaměstnanosti

H₁: non H₀

Hypotéza zkoumající zaměření alokace dotací v porovnání s počtem podnikatelů na 1000 obyvatel ve městech a obcích je stanovena takto:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na počet podnikatelů na 1000 obyvatel

H₁: non H₀

Hypotéza zkoumající zaměření alokace dotací v porovnání s výší daňových příjmů měst a obcí je stanovena následovně:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na výši daňových příjmů obcí na obyvatele

H₁: non H₀

Ověření těchto tří hypotéz je nejprve testováno pomocí lineární regrese, v případě neprokázání lineární závislosti je provedeno analýzou rozptylu (ANOVA).

4.2 Popisná charakteristika základního statistického souboru

Dle databáze demografických údajů za obce ČR (2018) uvedené na stránkách Českého statistického úřadu se nacházelo v roce 2008 na území NUTS II Severovýchod celkem 1114 měst a obcí. V Libereckém kraji bylo 215 měst a obcí, v kraji Královéhradeckém 448 a v kraji Pardubickém 451. V rámci Prioritní osy 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod 2007-2013, bylo měst a obcí, způsobilých čerpat dotace celkem 449. Z toho v Libereckém kraji bylo způsobilých čerpat dotace 121 a čerpalo 31 měst a obcí, v Královéhradeckém kraji bylo způsobilých 162 a čerpalo 49 a v

kraji Pardubickém bylo způsobilých 166 a čerpalo 50 měst a obcí. Souhrn těchto údajů je uveden v tabulce 7.

Tabulka 7: Souhrn údajů za města a obce NUTS II Severovýchod

Kraj	Počet obcí	Počet obcí způsobilých čerpat dotace	Počet obcí čerpajících dotace	Procentuální podíl
Liberecký	215	162	49	30,2 %
Královéhradecký	448	121	31	25,6 %
Pardubický	451	166	50	30,1 %
Celkem	1114	449	130	29,0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Charakteristika měst a obcí dle oblastí podpory je vyobrazena v tabulce 8. Oblast podpory 2.1: Rozvoj regionálních center, zahrnovala 3 města a všechny finanční podporu čerpaly. Pro oblast podpory 2.2: Rozvoj měst bylo způsobilých 51 měst a dotace čerpalo 39 z nich. Pro oblast podpory 2.3: Rozvoj venkova bylo způsobilých 395 obcí a dotace čerpalo 88 z nich.

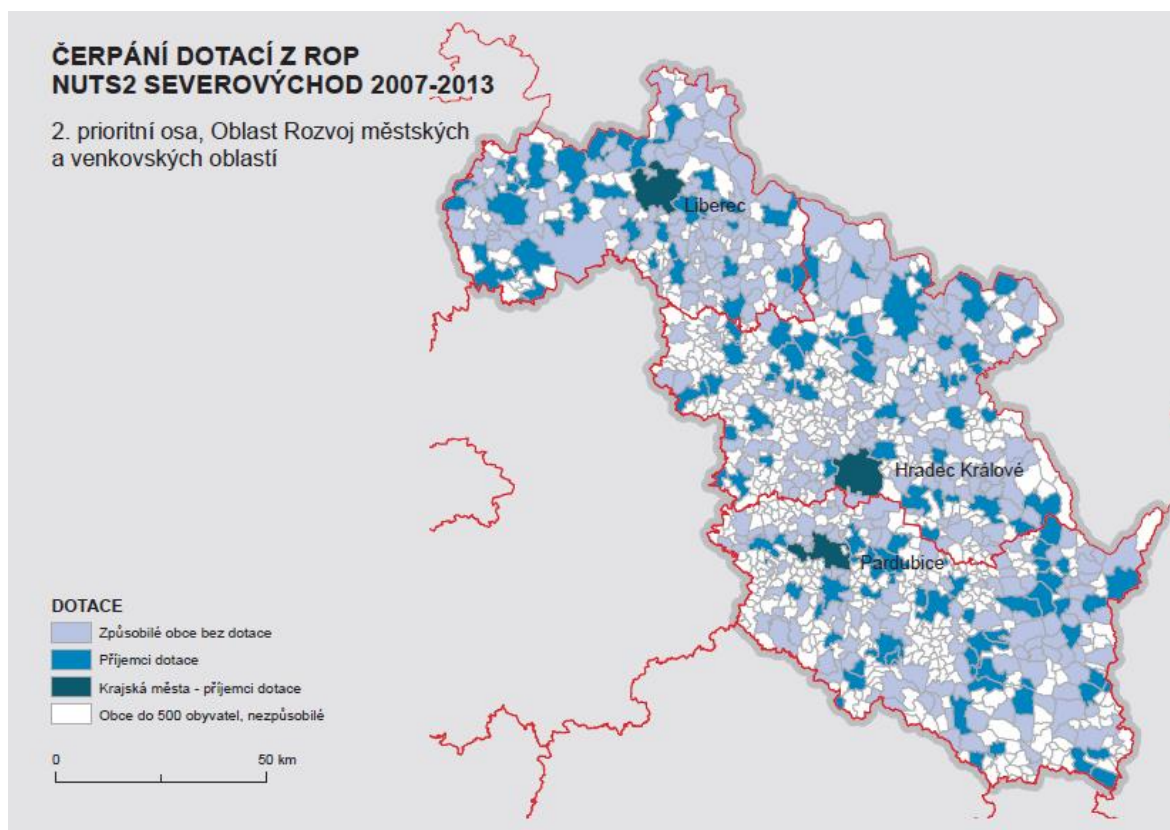
Tabulka 8: Údaje o městech a obcích z ROP NUTS II Severovýchod dle oblastí podpory

Oblast podpory	Identifikace dle počtu obyvatel	Počet obcí způsobilých čerpat dotace	Počet obcí čerpajících dotace	Procentuální podíl
2.1: Rozvoj regionálních center	50 000 - 100 000	3	3	100 %
2.2: Rozvoj měst	5 000 - 49 999	51	39	76,5 %
2.3: Rozvoj venkova	500 - 4 999	395	88	22,3 %

Zdroj: vlastní zpracování

Kartogram měst a obcí z regionu soudržnosti Severovýchod je uveden na obrázku 8. Šedou barvou jsou vyobrazeny obce, které byly způsobilé čerpat ve zkoumaném regionálním operačním programu finanční podporu, ale tuto podporu nečerpaly. Modrou barvou nesou města a obce, která dotace čerpala a tmavě modrou barvou jsou vyobrazena krajská města, která finanční podporu čerpala také. Bíle vyobrazené obce jsou obce, které nebyly způsobilé čerpat, ve sledované prioritní ose ROP NUTS II Severovýchod, dotace, jelikož jejich počet obyvatel je nižší než 500. Následující statistická analýza se bude zabývat právě těmito barevně vyznačenými městy a obcemi a bude posuzovat, zda finanční podpora politiky soudržnosti EU plynula do regionů, které vykazují problémovější hodnoty

indikátorů, které pro klasifikaci regionů používá MMR mimo jiné i ve Strategii regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013.

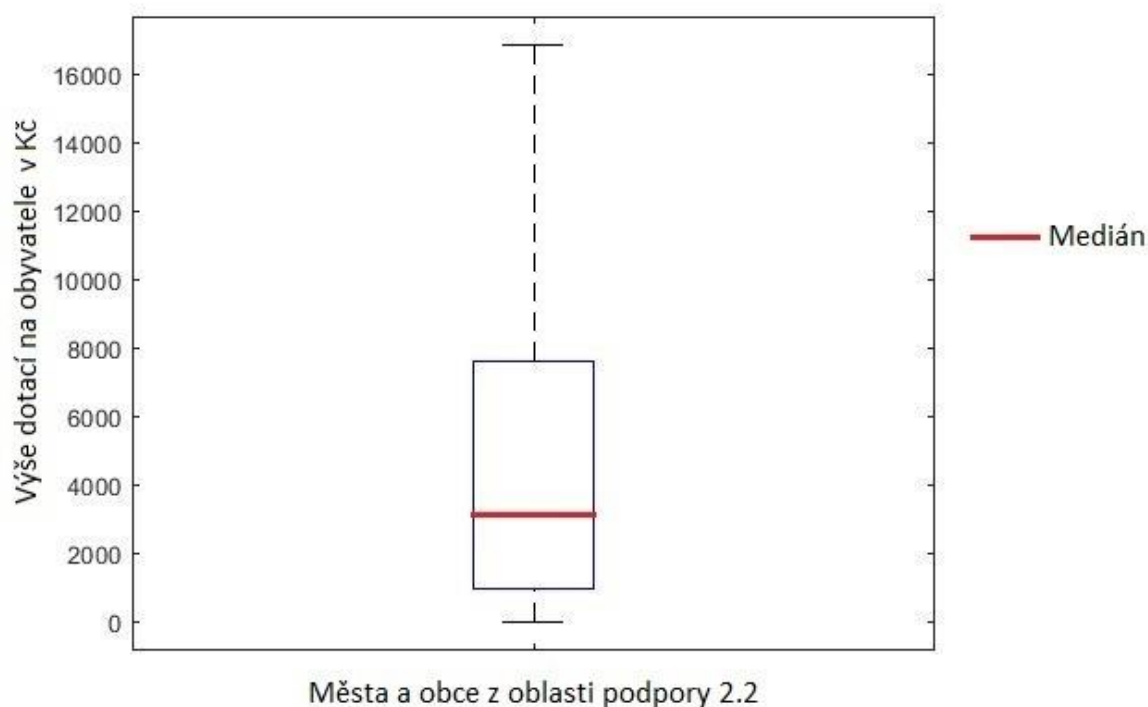
Obrázek 8: Kartogram regionu soudržnosti Severovýchod

Zdroj: vlastní zpracování v ArcGIS

Před začátkem všech testů byly nejprve údaje o výši čerpaných investic na obyvatele, pomocí krabicového grafu, očištěny o odlehlé hodnoty, čímž byly odstraněny velké investiční akce, které by další výzkum mohly zkreslovat.

Testování odlehlých hodnot bylo provedeno pouze u měst a obcí spadajících do oblastí podpory 2.2 a 2.3, jelikož města z oblasti podpory 2.1 představovala pouze tříhodnotový výběr a toto testování by v tomto případě nemělo smysl. Krabicové diagramy oblastí podpory 2.2 a 2.3 jsou uvedeny na obrázcích 9 a 10. Všechny extrémní hodnoty, označené modrými značkami +, byly následně z dalších statistických šetření vyjmuty.

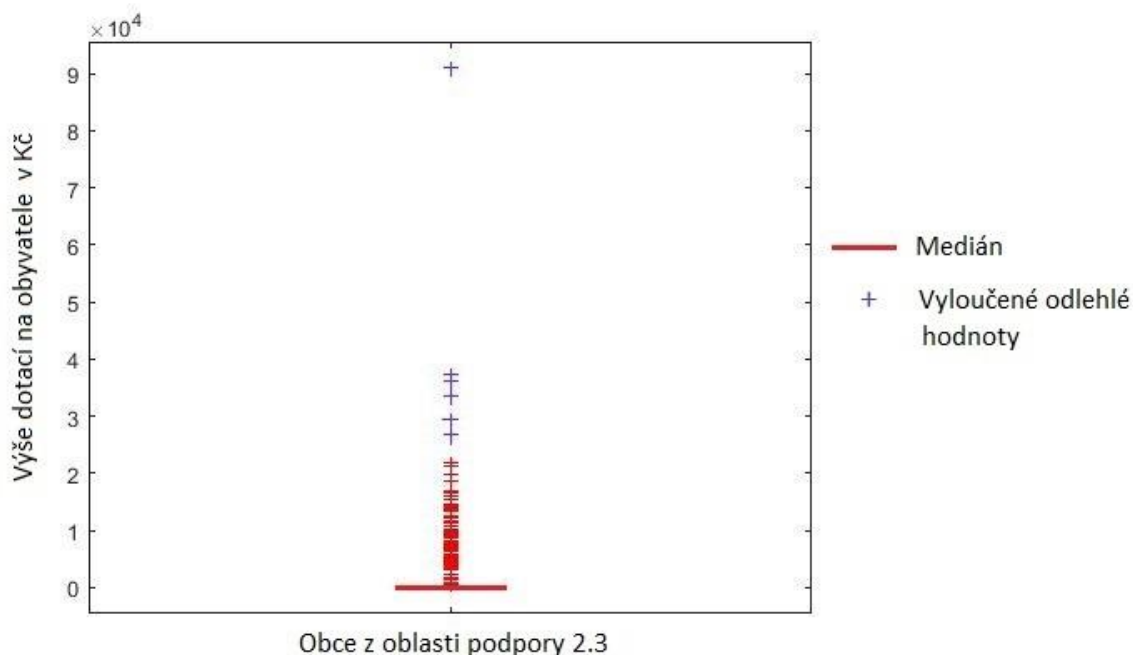
Krabicový diagram umožňuje posoudit rozložení dat podle velikosti pomocí kvartilů, čímž se poukazuje na případnou symetrii dat. Jeho předností je nejen vyznačování odlehlých hodnot, ale lze také z těchto diagramů snadno posoudit variabilitu testovaných souborů (Budíková, 2010).

Obrázek 9: Krabicový diagram měst z oblasti podpory 2.2: Rozvoj měst

Zdroj: Vlastní zpracování

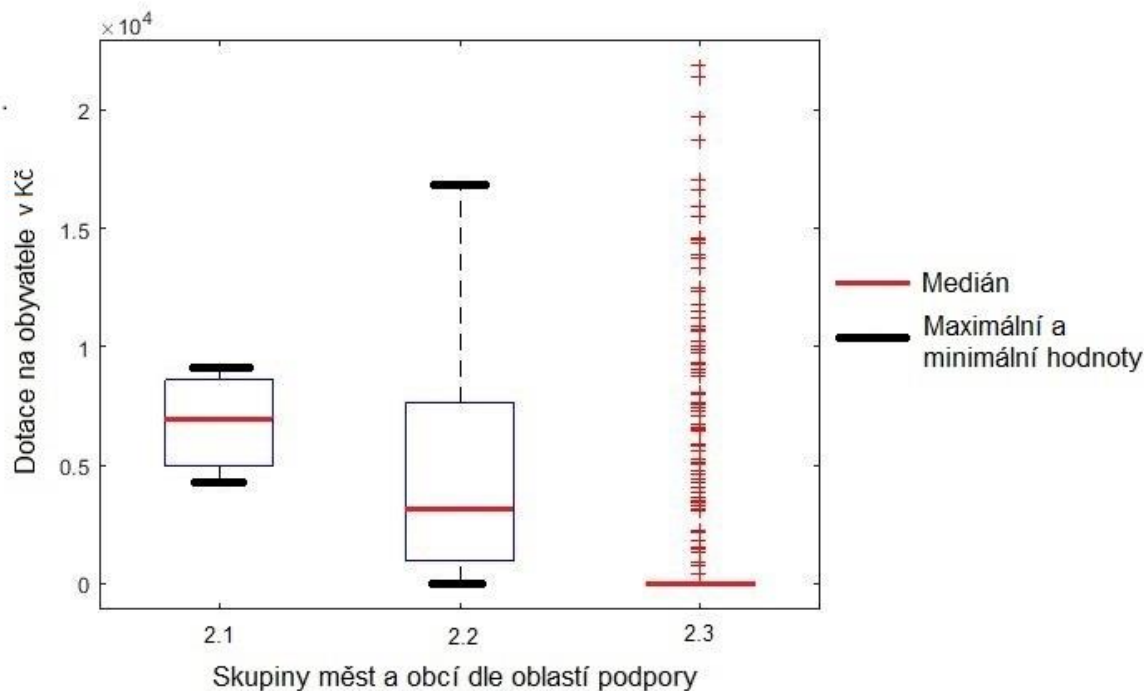
Červená linie na obrázcích číslo 9 a 10 značí medián dotací na obyvatele, který v prvním případě činí 3 129 Kč, což znamená, že 50 % hodnot dotací je větších než 3 129 Kč a 50 % menších. Z obrázku 10 je zřejmé, že hodnota mediánu obcí z oblasti podpory 2.3: Rozvoj venkova je rovna nule. Medián je roven nule právě z toho důvodu, že v tomto sledovaném souboru existuje mnoho obcí, které byly způsobilé pro čerpání dotace, nýbrž ji nečerpaly (77,7 % obcí, blíže viz tabulka 8). Modrá značka + zobrazuje odlehlé hodnoty, které byly z dalších statistických šetření vyjmuty. Z oblasti podpory 2.2: Rozvoj měst nebyly vyjmuty žádné odlehlé hodnoty, z oblasti podpory 2.3: Rozvoj venkovských oblastí bylo vyjmuta 6 odlehlých hodnot.

Obrázek 10: Krabicový diagram obcí z oblasti podpory 2.3: Rozvoj venkova

Zdroj: vlastní zpracování

Porovnání výše dotací na obyvatele a jejich mediánu je, pomocí krabicových diagramů všech tří oblastí podpory, vyobrazeno na obrázku číslo 11. Jak je z tohoto obrázku patrné, nejvyšší medián obcí, 7 020 Kč mají skupiny obcí z oblasti podpory 2.1, jelikož se jedná o krajská města, která disponovala relativně vysokou sumou dotací a především čerpala všechna, nebyly tedy v této skupině žádné nulové hodnoty. Černě zvýrazněná linie značí maximum a minimum sledované veličiny, minimální hodnota v tomto případě činí 4 282 Kč (Pardubice) a maximální hodnota 9 129 Kč (Liberec). Druhá skupina měst (oblast podpory 2.2) má medián nižší a to 3 129 Kč, což značí skutečnost, že v této skupině se již nacházely obce s nulovými dotacemi. Nejnižší hodnota v této skupině je tedy nula a maximální objem dotací na obyvatele činí 16 845 Kč (Jilemnice). Poslední skupina (oblast podpory 2.3) má medián, jak již bylo řečeno výše, nulový, a je to způsobeno právě tím, že pouze 22,3 % ze způsobilých obcí čerpalo finanční podporu a ostatní vykazují nulové hodnoty sledovaného ukazatele. Z důvodu nulového mediánu není na krabicovém diagramu této skupiny obcí patrné minimum, a z důvodu odebrání šesti extrémních hodnot ani maximum (viz obrázek 10).

Obrázek 11: Krabicový diagram dotací na obyvatele všech tří skupin měst a obcí

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Prostorová analýza čerpání dotací v kontextu regionálních disparit

Získané hodnoty jsou zkoumány z pohledu jejich prostorové rozdílnosti v kontextu regionálních disparit. Je testováno, zda dotace na obyvatele plynuly ve vyšší míře do těch oblastí, které lze dle indikátorů nezaměstnanosti, počtu podnikatelů a daňových příjmů obcí považovat, v porovnání s ostatními, za problémovější.

Nejprve je testována hypotéza zkoumající alokaci dotací v porovnání s nezaměstnaností, následně se ověří alokace dotací v porovnání s počtem podnikatelů na 1000 obyvatel a nakonec s daňovými příjmy na obyvatele.

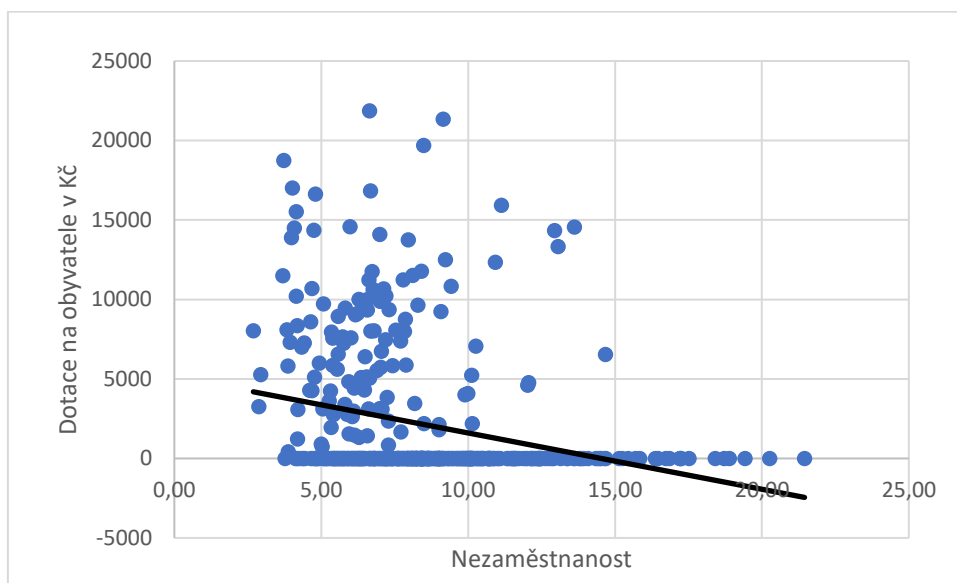
První z hypotéz, je stanovena takto:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na výši nezaměstnanosti

H₁: non H₀

Nejprve byla snaha otestovat tuto hypotézu lineární regrese, která zkoumá vzájemnou závislost sledovaných veličin. Kába, Svatošová (2012) uvádějí, že v případě práce s dvěma proměnnými – vysvětlující proměnnou X (nezaměstnanost) a vysvětlovanou proměnnou Y (dotace na obyvatele) je prospěšné zahájit analýzu grafickým vyobrazením. Množina bodů v tomto grafu pak představuje tzv. korelační pole, které podává informace o studované závislosti. Jsou-li body grafu seskupeny tak, že jejich průběh lze, alespoň zhruba, vystihnout přímkou, naznačuje tato skutečnost lineární závislost sledovaných proměnných. Naopak, je-li tvar korelačního pole náhodný, lze říci, že sledované veličiny jsou nezávislé.

Obrázek 12 zobrazuje bodový diagram značící závislost výše dotací na obyvatele na výši nezaměstnanosti. Z výsledků lze opticky zjistit, že data nemají trend, jsou náhodná a nezávislá, proto se pravděpodobně nedá použít model lineární regrese. I přesto je ověřena použitelnost tohoto modelu.

Obrázek 12: Bodový diagram závislosti výše dotací na výši nezaměstnanosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Vhodnost modelu lineární regrese je ověřena pomocí F-testu a koeficientu determinace (jejich hodnoty vypočte MATLAB zároveň s parametry). Nejprve se vhodnost modelu testuje F-testem, v případě prokázání jeho vhodnosti je nutno tuto skutečnost ověřit koeficientem determinace. Až v případě, že oba testy prokáží vhodnost modelu, lze přistoupit k lineární regresi. F-test zjišťuje vhodnost modelu pomocí porovnání s nulovým modelem (dotace všech obcí je nulová). To znamená, že pokud je lineární regrese

(v diagramu černá klesající linie) na 5 % hladině významnosti shodná s lineární regresí nulových dotací (linie splývající s osou X), je tento model nevhodný. Jsou stanoveny tyto hypotézy:

H₀: výsledek lineární regrese je shodný s lineární regresí nulových dotací (model lineární regrese není vhodný)

H₁: non H₀

Hodnota P-Value v tomto případě vyšla 0,00003 což je menší než hladina významnosti 5 % a proto zamítáme hypotézu H₀ a přijímáme hypotézu H₁. Provedený F-test tedy prokázal vhodnost modelu, ta je následně kontrolována koeficientem determinace, který popisuje vhodnost lineární regrese z pohledu dobrého proložení přímkou. Pokud se blíží 1 nebo -1, je lineární model vhodný, pokud je blízký 0, je proložení přímkou spíše náhodné. V testu vyšel koeficient determinace 0.0383, proto bylo nutno model lineární regrese nahradit jiným.

Z tohoto důvodu bylo potřeba přistoupit k ověření dané hypotézy jiným vhodným testem, v tomto případě byla zvolena metoda analýzy rozptylu (ANOVA). Tento test porovnává shodu středních hodnot ve sledovaných skupinách. Předpokladem pro provedení analýzy rozptylu (ANOVA) je skutečnost, že základní soubor je z normálního rozdělení a má shodné rozptyly. Pro provedení tohoto testu bylo potřeba nejprve kategorizovat data do skupin a vyhodnotit shodu středních hodnot mezi zvolenými skupinami.

Skupiny byly stanoveny tyto:

Skupina 2 – nezaměstnanost nižší než 3 %

Skupina 3 – nezaměstnanost od 3 % do 3,99 %

Skupina 4 – nezaměstnanost od 4 % do 4,99 %

Skupina 5 – nezaměstnanost od 5 % do 5,99 %

Skupina 6 – nezaměstnanost od 6 % do 6,99 %

Skupina 7 – nezaměstnanost od 7 % do 7,99 %

Skupina 8 – nezaměstnanost od 8 % do 8,99 %

Skupina 9 – nezaměstnanost od 9 % do 9,99 %

Skupina 10 – nezaměstnanost od 10 % do 10,99 %

Skupina 11 – nezaměstnanost větší než 11 %

Z důvodů toho, že v každé skupině bylo malé množství dat, nebylo v tomto případě nutné, před provedením analýzy rozptylu, otestovat normalitu souboru a shodnost rozptylů. Předpokládá se, že data jsou z normálního rozdělení a mají shodné rozptyly.

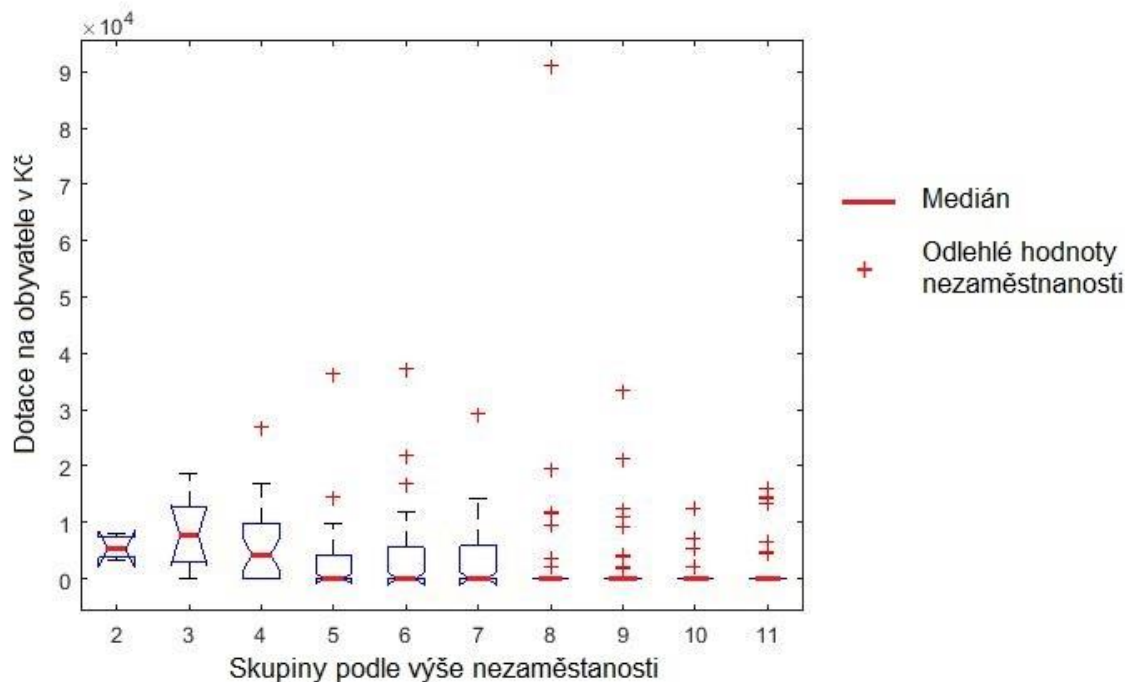
Byly stanoveny tyto hypotézy:

H₀: výše dotací na obyvatele je ve všech skupinách shodná

H₁: non H₀

V tomto případě činila hodnota P-Value 0,0048, což je menší než hladina významnosti 5 %, zamítáme tedy hypotézu H₀ a přijímáme hypotézu H₁.

Z výše provedeného testu vyplývá, že střední hodnota výše dotací na obyvatele není ve všech vytvořených skupinách nezaměstnanosti shodná. Tato skutečnost značí fakt, že výše dotací na obyvatele nějakým způsobem souvisí s výší nezaměstnanosti ve sledovaných městech a obcích. Předpoklad, že se zvyšující se nezaměstnaností by se měla zvyšovat i suma dotací na obyvatele, se ale nepotvrdil. Pokud by tento předpoklad platil, trend mediánu na obrázku 13, který představuje krabicové grafy jednotlivých vytvořených skupin dle výše nezaměstnanosti a výše jejich dotací na obyvatele, by byl rostoucí. V tomto případě je ale trend mediánu opačný tedy klesající. Jak je na uvedeném diagramu vidět, skupiny od 5 do 11 mají dokonce medián nulový, což značí, že více jak 50 % měst a obcí z těchto skupin dotace nečerpalo vůbec.

Obrázek 13: Skupiny podle výše nezaměstnanosti v porovnání s výší dotací na obyvatele

Zdroj: vlastní zpracování

Tím byla ověřena výše stanovená hypotéza, pro připomenutí uvedená zde:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na výši nezaměstnanosti

H₁: non H₀

Jelikož se shodnost středních hodnot ve skupinách nezaměstnanosti neprokázala, značí tento fakt skutečnost, že zamítáme hypotézu H₀ a přijímáme hypotézu H₁. Jinak řečeno, finanční podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod nějakým způsobem souvisela s výší nezaměstnanosti, ale předpoklad, že se zvyšující se nezaměstnaností by se měla zvyšovat i finanční podpora politiky soudržnosti se nepotvrdil. Naopak ty města a obce, která vykazovala vyšší hodnoty nezaměstnanosti čerpala pouze menší objem dotací na obyvatele a mnoho z nich nečerpalo vůbec žádné.

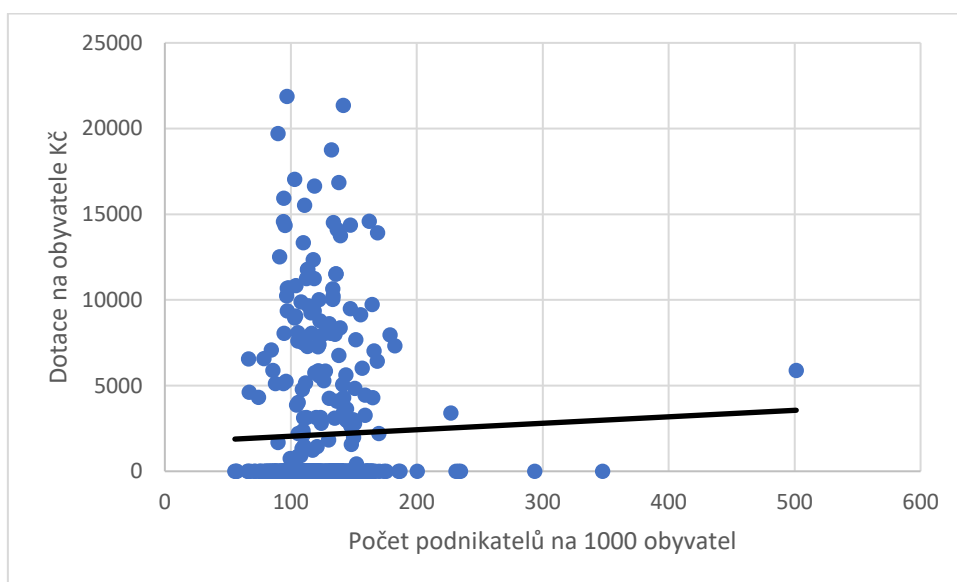
V následujícím textu bude pozornost věnována dalšímu z indikátorů hodnotících regiony se soustředěnou podporou státu, konkrétně počet podnikatelů na 1000 obyvatel. Předpokládá se, že města a obce s nižším počtem podnikatelů na 1000 obyvatel jsou,

v porovnání s ostatními, více problémové, a právě zde je žádoucí vyšší alokace finanční pomoci politiky soudržnosti. Testovat se bude následující hypotéza:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na počet podnikatelů na 1000 obyvatel

H₁: non H₀

Nejprve byla snaha otestovat tuto hypotézu, stejně jako v předchozím případě, lineární regresí, která zkoumá vzájemnou závislost sledovaných veličin, v tomto případě dotace na obyvatele a počet podnikatelů na obyvatele.

Obrázek 14: Bodový diagram závislosti výše dotací na počtu podnikatelů na 1000 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování

Z výsledků obrázku 14, který představuje bodový diagram závislosti výše dotací na počtu podnikatelů na 1000 obyvatel, lze opticky zjistit, že ani tato data nemají trend, jsou náhodná a nezávislá, proto se pravděpodobně model lineární regrese nedá použít. Pro jistotu byla vhodnost modelu otestována pomocí F-testu, který zjišťuje vhodnost testu pomocí porovnání s nulovým modelem.

Stanovené hypotézy jsou následující:

H₀: výsledek lineární regrese je shodný s lineární regresí nulových dotací (model lineární regrese není vhodný)

H₁: non H₀

Hodnota P-Value tohoto F-testu činila 0,294 což je větší než hladina významnosti 5 %, nezamítáme tedy hypotézu H₀ a nepřijímáme hypotézu H₁. Jelikož již F-test prokázal nevhodnost modelu lineární regrese, nebylo nutné toto testovat dále koeficientem determinace. Z tohoto důvodu i zde musela být zvolena alternativa testování uvedené hypotézy týkající se alokace finančních prostředků z pohledu počtu podnikatelů na 1000 obyvatel. I zde byla použita metoda analýzy rozptylu (ANOVA), kde bylo potřeba nejprve data kategorizovat do skupin a vyhodnotit shodu středních hodnot mezi zvolenými skupinami.

Skupiny byly stanoveny tyto:

Skupina 1 – údaje o počtu podnikatelů na 1000 obyvatel menší než 79

Skupina 2 – údaje o počtu podnikatelů na 1000 obyvatel od 80 do 99

Skupina 3 – údaje o počtu podnikatelů na 1000 obyvatel od 100 do 119

Skupina 4 – údaje o počtu podnikatelů na 1000 obyvatel od 120 do 139

Skupina 5 – údaje o počtu podnikatelů na 1000 obyvatel od 140 do 159

Skupina 6 - údaje o počtu podnikatelů na 1000 obyvatel větší než 160

Z důvodu toho, že v každé skupině bylo malé množství dat, nebylo ani v tomto případě nutné, před provedením analýzy rozptylu, otestovat normalitu souboru a shodnost rozptylů. Předpokládá se, že data jsou z normálního rozdělení a mají shodné rozptyly.

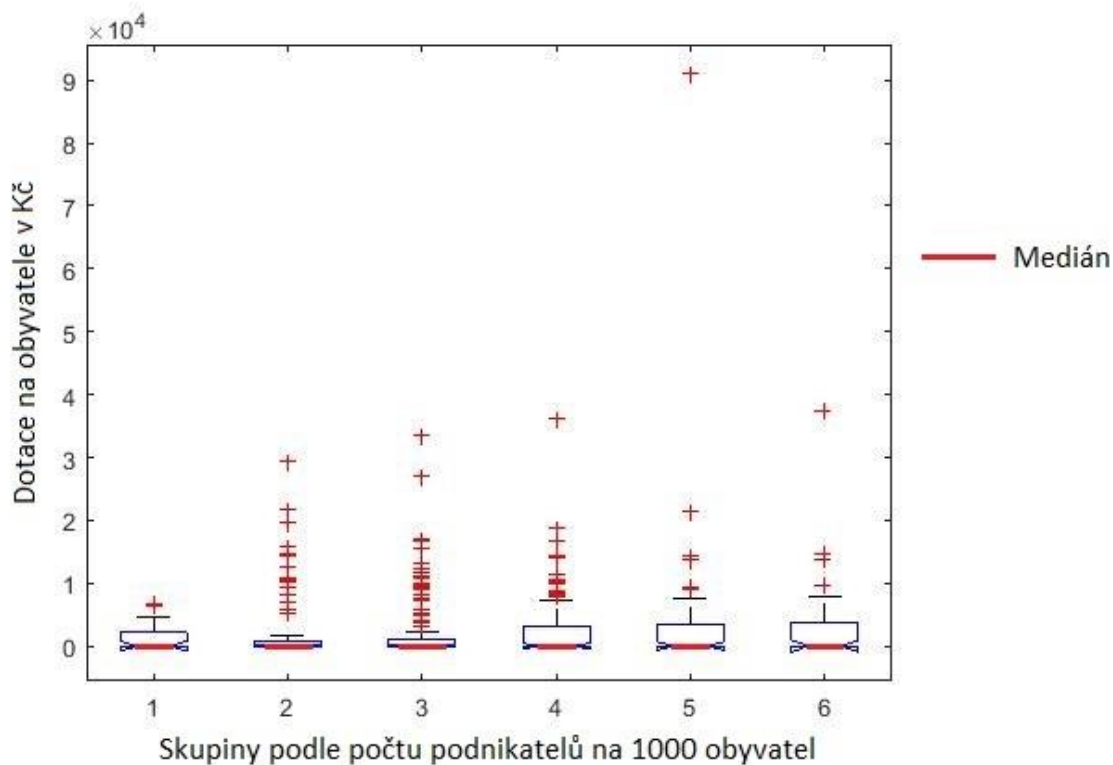
Byly stanoveny následující hypotézy:

H₀: výše dotací na obyvatele je ve všech skupinách shodná

H₁: non H₀

V tomto případě činila hodnota P-Value analýzy rozptylu 0,7477 což je větší než hladina významnosti 5 %, nezamítáme tedy hypotézu H₀ a nepřijímáme hypotézu H₁. Z výsledku tohoto testu vyplývá, že výše dotací na obyvatele je na 5 % hladině významnosti, ve všech

vytvořených skupinách, shodná a nezvyšuje se tedy s klesajícím počtem podnikatelů na 1000 obyvatel. Tuto skutečnost lze i opticky ověřit na obrázku 15, kde trend mediánu (červené linie) je přibližně vodorovný. Pokud by platil předpoklad, že do oblastí s nižším počtem podnikatelů plyne vyšší podíl finanční podpory, trend mediánu by byl klesající.

Obrázek 15: Krabicový graf skupin podle počtu podnikatelů na 1000 obyvatel v závislosti na výši dotace na obyvatele

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedenými testy byla ověřena druhá z hypotéz, pro připomenutí zde:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na počet podnikatelů na 1000 obyvatel

H₁: non H₀

Jelikož byla prokázána shodnost středních hodnot ve všech stanovených skupinách dle počtu podnikatelů, nezamítáme hypotézu H₀ a nepřijímáme hypotézu H₁. Jinak řečeno, finanční podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II

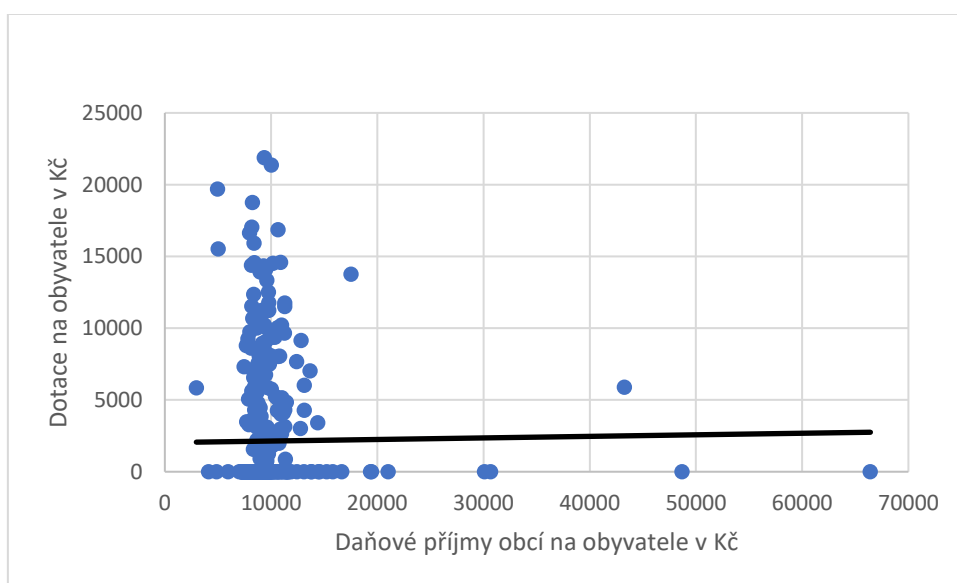
Severovýchod neplynula ve vyšší míře do oblastí s nižším počtem podnikatelů na 1000 obyvatel.

Nyní bude ověřena poslední ze stanovených hypotéz, tedy:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na výši daňových příjmů obcí na obyvatele

H₁: non H₀

I tato hypotéza byla nejprve testována pomocí lineární regrese, která zkoumá závislost sledovaných veličin, v tomto případě dotace na obyvatele a daňové příjmy na obyvatele. Z obrázku číslo 16, který představuje bodový diagram sledovaných veličin, lze opticky odvodit, že ani tyto data nemají požadovaný trend, jsou náhodná a pravděpodobně nezávislá.

Obrázek 16: Bodový graf dotací na obyvatele a daňových příjmů obcí na obyvatele

Zdroj: vlastní zpracování

Přesto byla vhodnost modelu otestována pomocí F-testu, který ověřuje vhodnost modelu lineární regrese porovnáním s nulovým modelem.

Testované hypotézy F-testu jsou tyto:

H₀: výsledek lineární regrese je shodný s lineární regresí nulových dotací (model lineární regrese není vhodný)

H₁: non H₀ (model lineární regrese je vhodný)

Hodnota P-Value tohoto F-testu byla 0.919, což je větší než hladina významnosti 5 %, nezamítáme tedy hypotézu H₀ a nepřijímáme hypotézu H₁.

Proto byla pro další testování zvolena alternativa v podobě analýzy rozptylu (ANOVA). Pro potřeby kategorizace dat, z důvodu testování shody středních hodnot, byly zvoleny následující skupiny:

Skupina 1 – daňové příjmy na obyvatele do 7 000

Skupina 2 – daňové příjmy na obyvatele od 7 001 do 8 000

Skupina 3 – daňové příjmy na obyvatele od 8 001 do 8 500

Skupina 4 – daňové příjmy na obyvatele od 8 501 do 9 000

Skupina 5 – daňové příjmy na obyvatele od 9 001 do 9 500

Skupina 6 – daňové příjmy na obyvatele od 9 501 do 10 000

Skupina 7 – daňové příjmy na obyvatele od 10 001 do 12 000

Skupina 8 – daňové příjmy na obyvatele od 12 001 do 15 000

Skupina 9 – daňové příjmy na obyvatele nad 15 000

Z důvodu toho, že každá skupina obsahovala malé množství dat, nebylo nutné testovat normalitu souboru a shodnost rozptylů. Předpokládá se, že data jsou z normálního rozdělení a mají shodné rozptyly.

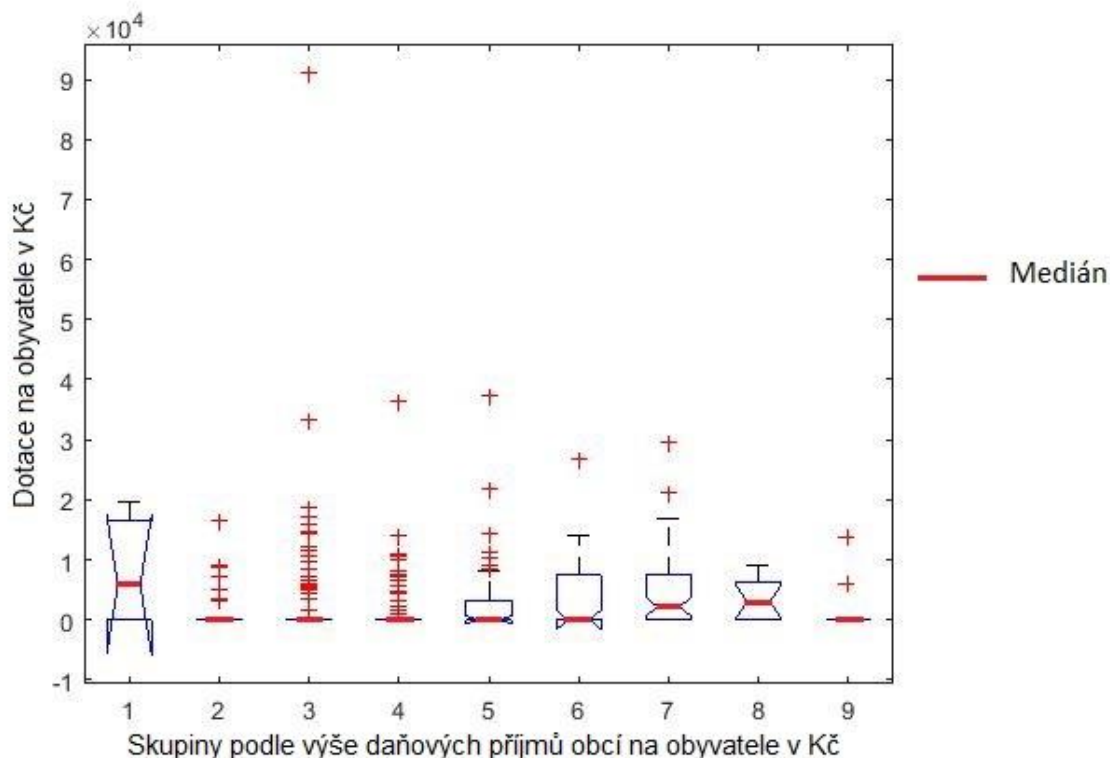
Pro účely analýzy rozptylu (ANOVA) byly stanoveny tyto hypotézy:

H₀: výše dotací na obyvatele je ve všech skupinách shodná

H₁: non H₀

Hodnota P-Value analýzy rozptylu (ANOVA) činila 0.0518, což je větší než hladina významnosti 5 %, nezamítáme tedy hypotézu H₀ a nepřijímáme hypotézu H₁. Z výsledku tohoto testu vyplývá, že výše dotací na obyvatele je na 5% hladině významnosti, ve všech vytvořených skupinách, shodná a nezvyšuje se s klesajícími daňovými příjmy na

obyvatele. Toto lze i opticky ověřit na obrázku 17, kde trend mediánu (červené linie) je přibližně vodorovný a v případě závislosti sledovaných veličin by trend mediánu byl klesající.

Obrázek 17: Krabicový graf skupin podle výše daňových příjmů v porovnání s dotacemi na obyvatele

Zdroj: vlastní zpracování

Těmito testy byla ověřena poslední stanovená hypotéza, pro připomenutí uvedená zde:

H₀: podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod plynula do všech oblastí rovnoměrně, bez ohledu na výši daňových příjmů obcí na obyvatele

H₁: non H₀

Z důvodu toho, že se prokázala shodnost středních hodnot ve skupinách podle výše daňových příjmů na obyvatele, značí tento fakt, že nezamítáme hypotézu H₀ a nepřijímáme hypotézu H₁ o závislosti výše dotací na daňových příjmech obcí. Jinak řečeno, finanční podpora z PO 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, ROP NUTS II Severovýchod neplynula ve vyšší míře do oblastí s nižšími daňovými příjmy na obyvatele.

Závěr

Diplomová práce se zabývá zhodnocením a posouzením prostorové diferenciaci v míře čerpání finanční podpory v rámci jednoho z Regionálních operačních programů České republiky realizovaného v letech 2007-2013, a to v kontextu vnitřních regionálních disparit na nejnižší úrovni, totiž na úrovni obcí.

Základní výzkumnou otázkou, kterou se diplomová práce snaží zodpovědět je, zda v České republice byla finanční podpora politiky soudržnosti EU v rámci konkrétního programu ROP NUTS II Severovýchod, v prioritní ose 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí alokována ve větší míře do regionů, které jsou slabší z pohledu indikátorů, které pro členění regionů používá MMR mimo jiné i v dokumentu Strategie regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013.

Prostorová diferenciaci v míře čerpání finanční podpory a její alokace byla posouzena otestováním několika stanovených statistických hypotéz. Hlavním předpokladem takového testování bylo vytvoření vlastního seznamu všech měst a obcí čerpajících v rámci výše zmíněného Regionálního operačního programu finanční prostředky a dalších nezbytných údajů, jako počet obyvatel v těchto městech a obcích, jejich míra nezaměstnanosti, počet podnikatelů a daňové příjmy.

Dále bylo stanoveno několik dílčích cílů, které byly plněny v rámci jednotlivých kapitol.

Dílčí cíl 1: vymezení a teoretické ukotvení pojmu regionální disparita v kontextu aktuálně uplatňovaných přístupů k jejich řešení, je plněn v kapitole první. Nejprve jsou zde uvedeny základní pojmy regionálního rozvoje, dále je pojem regionální disparita vysvětlen z pohledu České republiky a Evropské unie. Bylo zjištěno, že ČR a EU nahlížejí na regionální disparity lehce odlišným způsobem, přičemž jejich definice byly uvedeny a okomentovány. Dále byly nastíněny jednotlivé teoretické přístupy k řešení regionálních disparit. Zjistilo se, že všechny minulé teoretické přístupy se více či méně odrážejí v současném, eklektickém pojetí teorie regionálního rozvoje, které je popsáno v poslední části první kapitoly.

Druhá kapitola navazuje na dílčí cíl 2: vymezení koncepce kohezní politiky v programovém období 2007-2013, implementace podpory v rámci regionálních operačních programů. Zde byly nejprve uvedeny cíle a smysl kohezní politiky EU a následně bylo vysvětleno fungování regionální politiky na úrovni EU. Vymezeny byly

regiony EU, principy a financování kohezní politiky EU. Následně byl popsán vývoj politiky soudržnosti v čase a poslední část byla věnována podrobnějšímu popisu zkoumaného programového období 2007-2013.

Dílčí cíl 3: vymezení hospodářsky slabých regionů České republiky v rámci národní rozvojové strategie je řešen v kapitole třetí. Ta se zabývá regionální politikou ČR a strategií regionálního rozvoje. V první části kapitoly jsou uvedeny cíle regionální politiky ČR v návaznosti na hlavní strategické dokumenty ČR. Dále jsou popsány operační programy zkoumaného programového období a vymezeny regiony se soustředěnou podporou státu. Polední část třetí kapitoly je věnována probíranému regionálnímu operačnímu programu NUTS II Severovýchod v návaznosti na prováděné šetření v následující části diplomové práce.

V aplikační části diplomové práce byla nejprve popsána metodologie prováděného šetření a byly uvedeny zdroje dat. Následně se práce věnovala popisné charakteristice zkoumaného souboru a poté byly statistickými testy ověřeny stanovené hypotézy týkající se prostorové rozdílnosti finančních prostředků v závislosti na vybraných indikátorech.

Z výsledků testování stanovených statistických hypotéz bylo zjištěno, že finanční podpora politiky soudržnosti EU, v rámci prioritní osy 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod, neplynula ve vyšší míře do obcí, které byly dle použitých indikátorů hodnoceny jako hospodářsky slabší. Sledovaná závislost výše dotací na obyvatele na použitých indikátorech se prokázala pouze v případě indikátoru nezaměstnanosti, tato závislost však nebyla brána jako prospěšná, neboť se výše dotací na obyvatele, ve zkoumaných městech a obcích, nezvyšovala se zvyšující se nezaměstnaností. Naopak, trend byl spíše klesající. Závislost dalších dvou indikátorů (počet podnikatelů na 1000 obyvatel a daňové příjmy na obyvatele) na výši dotací na obyvatele byla zamítnuta, tedy ani z pohledu dalších indikátorů nebyla finanční podpora politiky soudržnosti EU alokována ve vyšší míře do těch regionů, které vykazovaly problémovější hodnoty sledovaných indikátorů.

Věcí dalšího zkoumání by mohlo být, z jakého důvodu tomu tak je. Zda je to způsobeno například zvolenou strategií, nastavením hodnotících kritérií při výběru projektů financovaných z operačních programů nebo náročným a často nákladným procesem spojeným s vyřizováním žádosti o dotace či například jinými prioritami měst a obcí. Dále by se mohlo ověřit, jak by podobný výzkum dopadl v nyní probíhajícím programovém

období 2014-2020, které obsahuje mnohé změny v nastavení operačních programů a v alokaci finanční podpory. Zajímavé by rovněž bylo ověřit, zda se zjištěný fenomén (tj. nezávislost výše získaných dotací na hospodářském statutu obce) prosazuje na širším území ČR obecně, jelikož zkoumaný region NUTS II Severovýchod není považován za natolik problémový, jako jsou např. regiony NUTS II Severozápad či NUTS II Moravskoslezsko. Díky nastavení rozpočtového určení daní a vyššímu výběru daní svěřených, potažmo poplatků, mají ekonomicky silnější obce lepší možnosti, jak financovat přípravu, ale i dofinancovat případnou realizaci svých záměrů.

V aktuálním programovém období 2014-2020 již byly provedeny změny, které by mohly mít vliv jak na alokaci prostředků do regionů, tak na efektivnost jejich vynaložení. Např. 7 regionálních operačních programů bylo v aktuálním programovém období nahrazeno jedním centrálním Integrovaným regionálním operačním programem (IROP). Posílen byl i princip územního plánování a soudržnosti díky zapojení tzv. integrovaných nástrojů rozvoje území. V nynějším programovém období je kladen silný důraz na územní dimenzi a fondy EU jsou více koncentrovány na určitá stanovená území, která mají své vlastní rozvojové potřeby. Pozornost byla více zaměřena na podporu integrovaných projektů a na realizaci integrovaných rozvojových strategií, jimiž jsou Integrované územní investice (ITI), Integrované plány rozvoje území (IPRÚ) a Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD). Dále by mohlo být velkým přínosem pro správnou alokaci finančních prostředků zavedení místních akčních skupin (MAS), které spolupracují na získávání finančních prostředků z fondů EU metodou LEADER, která je založena na principu zdola-nahoru. Návrhy na financování projektů by měly vycházet z podnětů místních subjektů a občanů, tedy zdola, a neměly by být direktivně řízeny „shora“. Toto řízení by mohlo napomoci k realizaci projektů, které jsou skutečně prospěšné a pomohou řešit problémové oblasti v regionech a snižovat regionální disparity.

Použitá literatura

- BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-111-6.
- Bujdosó, Z., Dávid, L., Kovács, T., & Uakhitova, G. (2013). REGIONAL POLICIES OF THE EUROPEAN UNION. *Education and Science without Borders*, 4(8), 12-18. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/1470791838?accountid=17116>
- CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY. Regionální politika. In: Euroskop.cz [online]. 2018 [cit. 2018-11-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/%EF%80%BE2ZB%C3%8DRAL>
- ČADIL, Jan. Regionální ekonomie: teorie a aplikace. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-191-8.
- ČTK. Praha je bohatší než Bavorsko, ukazuje nové porovnání regionů v EU. Projděte si žebříček. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/evropsky-parlament/praha-je-bohatsi-nez-bavorsko-ukazuje-nove-porovnani-regionu/r~26369c3a1c7b11e8aca5ac1f6b220ee8/?redirected=1542043198>
- Databáze demografických údajů za obce ČR. In: *Český statistický úřad* [online]. 2018 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>
- ELIÁŠ, Antonín. Tři významné oblasti – rozhovor s Milanem Půčkem. In: *Deník veřejné správy* [online]. 2008 [cit. 2018-11-23]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6341117>
- EUROSKOP. Přehled Fondů EU. In: Euroskop.cz [online]. ©2018 [cit. 2018-11-05]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9035/sekce/prehled-fondu-eu/>
- EVROPSKÁ KOMISE. Politika soudržnosti 2007–2013 – Poznámky a úřední texty [online]. Lucembursko: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007 [cit. 2018-11-04]. ISBN 92-79-03801-X. Dostupné z: ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/.../pdf/.../guide2007_cs.pdf

Evropský měnový systém. Ministerstvo financí Česká republika [online]. [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-eura/evropsky-menovy-system>

HENDL, Jan. Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. Páté, rozšířené vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0981-2.

Ilustrovaný encyklopedický slovník. I. díl (A-I). [Zprac.]: Kolektiv Encyklopedického institutu ČSAV. Praha: Academia, 1980. ISBN 505-21-856

Investing in Europe's Member States and regions. In: Evropská komise [online]. 2006 [cit. 2018-11-03]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/slides/2007/cohesion_policy2007_en.ppt

JÁČ, Ivan. *The Uniqueness of Municipalities in Region: Innovative Approaches to Regions as Cornerstones of Entrepreneurial Environment*. BERLIN: LAMBERT Academic Publishing, 2011. ISBN 978-3-8473-1124-9.

JETMAR, Marek. Programové dokumenty politiky hospodářské a sociální soudržnosti v České republice v programovém období 2007 - 2013. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. Ročník XIII. Brno: Ústav územního rozvoje, 2010. ISSN 1212-0855.

KÁBA, Bohumil a Libuše SVATOŠOVÁ. Statistické nástroje ekonomického výzkumu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-359-9.

KUTSCHERAUER, Alois, et al. *REGIONÁLNÍ DISPARITY: Disparity v regionálním rozvoji země - pojetí, teorie, identifikace a hodnocení* [online]. Ostrava, 2010 [cit. 2018-09-07]. Dostupné z:

http://alkut.cz/edice_cd/cd10_regdis_monografie/pdf/region_disparity_monografie.pdf

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Cíle regionální politiky pro programové období 2007-2013. In: DotaceEU [online]. ©2018 [cit. 2018-11-07]. Dostupné z:

<https://www.dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/Predchozi-programova-obdobi/Programove-obdobi-2007-2013>

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013* [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-11-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/predstavujeme/NSRR_final_1.pdf

MOLLE, Willem. Cohesion and growth: the theory and practice of European policy making. New York, NY, 2015. ISBN 978-1-138-84662-3.

PALÁN, Josef. Regionální politika Evropské unie [online]. In: . Praha: Parlament České republiky, 2009 [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53868>

PAVLÍK, Marek. *Podpora lokální ekonomiky: využití skrytých potenciálů v regionech*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-390-7.

POSTRÁNECKÝ, Josef. Regionální politika a regionální rozvoj v České republice. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2010. ISSN 1212-0855.

Programové období 2004-2006. *DotaceEU.cz* [online]. ©2018 [cit. 2018-08-14]. Dostupné z: [http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2004-2006-(1))

Regiony regionální politiky. In: *DotaceEU* [online]. ©2018 [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Migrace/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>

Regionální a strukturální politika Evropské unie: Programové období 1989–1993: Od projektů k programům. *Businessinfo.cz* [online]. 2010 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!&chapter=2>

Regionální operační program NUTS II Severovýchod. In: *REGIONÁLNÍ RADA NUTS II Severovýchod*[online]. [cit. 2018-09-13]. Dostupné z: <http://www.rada-severovycho.cz/regionalni-operacni-program-nuts-ii-sv>

Revidovaný překlad právního předpisu Evropských společenství: Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, Řím, 1957. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/>

RYDVALOVÁ, Petra, Magdalena ZBRÁNKOVÁ a Miroslav ŽIŽKA. *Regionální disparity a jejich řešení: metodika přípravy projektů se žádostí o podporu podnikání*. Liberec: VÚTS, 2009. ISBN 978-80-87184-08-0.

SILOVSKÝ, Aleš. *Budoucnost kohezní politiky*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta.

Slovník cizích slov ABZ [online]. [cit. 2018-09-07]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/disparita>

Smlouva o Evropské unii. In: Maastricht, 1992. Dostupné také z: <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/>

Strategie regionálního rozvoje České republiky. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2006. ISBN 80-239-7497-1.

ZAHRADNÍK, Petr. Kohezní politika Evropské unie. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-527-5.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 9. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-248/zneni-20180101#f2063455>

Databáze č. 16 Cesta do Evropské unie: PODPORA REGIONÁLNÍ A MUNICIPALNÍ POLITIKY V EU. In: *Informační systém pro implementaci práva EU* [online]. 2011 [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/7f723857997b924bc1257926004bd509/599abc4327f40bc4802566da002ddda7?OpenDocument>

Seznam příloh

Příloha A – Města z oblasti podpory 2.1: Rozvoj regionálních center

Příloha B – Města z oblasti podpory 2.2: Rozvoj měst

Příloha C – Města a obce z oblast podpory 2.3: Rozvoj venkova

Příloha A – Města z oblasti podpory 2.1: Rozvoj regionálních center

Kód obce	Obec	Kraj	Suma dotací v Kč	Počet obyvatel	Dotace na obyvatele v Kč	Nezaměstnanost v %	Počet podnikatelů na 1000 obyv.	Daňové příjmy na obyv. v Kč
569810	Hradec Králové	Královéhradecký	647 184 164	92 195	7 020	4,34	166	13 671
563889	Liberec	Liberecký	896 594 273	98 209	9 129	6,23	156	12 842
555134	Pardubice	Pardubický	374 572 865	87 477	4 282	4,69	142	13 125

Příloha B – Města z oblasti podpory 2.2: Rozvoj měst

Kód obce	Obec	Kraj	Suma dotací v Kč	Počet obyv.	Dotace na obyv. v Kč	Nezaměstnanost v %	Počet podnikatelů na 1000 obyv.	Daňové příjmy na obyv. v Kč
573922	Broumov	Královéhradecký	0	7 867	0	10	98	9 824
573965	Červený Kostelec	Královéhradecký	0	8 512	0	6	124	8 672
561380	Česká Lípa	Liberecký	31 910 826	37 495	851	7,30	105	11 370
573990	Česká Skalice	Královéhradecký	0	5 242	0	5	136	9 289
580031	Česká Třebová	Pardubický	0	16 023	0	11	96	9 874
576271	Dobruška	Královéhradecký	0	6 925	0	5	123	13 111
561495	Doksy	Liberecký	7 707 134	1 310	5 883	7,90	501	43 281
579203	Dvůr Králové nad Labem	Královéhradecký	160 435 426	16 010	10 021	6,59	133	10 642
564028	Frydlant	Liberecký	30 023 280	7 483	4 012	10	106	10 918
571393	Hlinsko	Pardubický	81 059 039	10 103	8 023	6,69	126	10 659
574988	Holice	Pardubický	19 673 253	6 368	3 089	4,21	135	9 642
572926	Hořice	Královéhradecký	81 872 749	8 640	9 476	5,82	147	9 993
564095	Hrádek nad Nisou	Liberecký	56 045 640	7 495	7 478	7,20	110	9 863
574082	Hronov	Královéhradecký	54 469 456	6 334	8 600	4,65	131	8 135
570109	Chlumeck nad Cidlinou	Královéhradecký	31 199 530	5 334	5 849	7,43	122	9 676
580350	Choceň	Pardubický	12 557 464	8 789	1 429	6,57	121	9 522
564117	Chrastava	Liberecký	14 567 741	6 151	2 368	7,29	110	9 102
571164	Chrudim	Pardubický	61 059 301	23 097	2 644	6,06	148	11 008
563510	Jablonec nad Nisou	Liberecký	130 974 603	44 284	2 958	6,01	144	10 859
574121	Jaroměř	Královéhradecký	72 395 888	12 586	5 752	7,03	119	10 035
572659	Jičín	Královéhradecký	93 903 186	15 639	6 004	4,93	157	13 141
577197	Jilemnice	Liberecký	94 849 745	5 631	16 845	6,68	138	10 664
576361	Kostelec nad Orlicí	Královéhradecký	0	6 210	0	7	132	10 130
580511	Lanškroun	Pardubický	26 931 171	9 669	2 785	5,88	124	10 663
580538	Letohrad	Pardubický	45 106 205	6 202	7 273	4,42	113	9 086
578347	Litomyšl	Pardubický	75 801 387	9 890	7 665	5,73	152	12 399

577308	Lomnice nad Popelkou	Liberecký	80 084 377	5 679	14 101	7,00	137	9 529
561835	Mimoň	Liberecký	11 217 819	6 699	1 675	7,71	90	8 572
578444	Moravská Třebová	Pardubický	56 681 509	10 828	5 235	10,13	96	10 406
578444	Moravská Třebová	Pardubický	0	10 708	0	13	97	10 523
573868	Náchod	Královéhradecký	0	20 633	0	7	146	10 561
573248	Nová Paka	Královéhradecký	25 450 755	9 184	2 771	5,42	151	9 440
574279	Nové město nad Metují	Královéhradecký	82 054 706	9 818	8 358	4,18	139	9 450
570508	Nový Bydžov	Královéhradecký	0	7 126	0	9	142	10 329
578576	Polička	Pardubický	27 947 969	8 933	3 129	5,06	120	11 288
575500	Přelouč	Pardubický	37 164 312	8 724	4 260	5,32	131	10 612
576069	Rychnov nad Kněžnou	Královéhradecký	130 569 622	11 357	11 497	3,69	136	11 301
576964	Semily	Liberecký	69 415 520	8 683	7 995	7,84	135	9 992
572241	Skuteč	Pardubický	29 306 825	5 279	5 551	6,90	123	8 701
577731	Svitavy	Pardubický	164 734 016	17 082	9 644	8,30	114	11 251
563820	Tanvald	Liberecký	14 074 206	6 590	2 136	9,02	110	9 904
579025	Trutnov	Královéhradecký	249 580 836	31 036	8 042	6,80	132	10 797
571041	Třebechovice pod Orebem	Královéhradecký	0	5 815	0	8	126	7 939
577626	Turnov	Liberecký	42 502 473	14 203	2 993	6,10	150	12 778
576859	Týniště nad Orlicí	Královéhradecký	7 569 888	6 154	1 230	4,20	117	9 755
579777	Úpice	Královéhradecký	0	5 868	0	10	109	8 607
579891	Ústí nad Orlicí	Pardubický	135 630 404	14 495	9 357	7,31	119	10 095
579858	Vrchlabí	Královéhradecký	24 685 178	12 552	1 967	5	150	10 746
581186	Vysoké Mýto	Pardubický	63 356 713	12 320	5 143	7	112	11 016
581259	Žamberk	Pardubický	29 141 371	6 027	4 835	6	151	11 439
563871	Železný Brod	Liberecký	0	6 410	0	12	139	9 734

Příloha C – Města a obce z oblasti podpory 2.3: Rozvoj venkova

Kód obce	Obec	Kraj	Suma dotací v Kč	Počet obyvatel	Dotace na obyv. v Kč	Nezaměstnanost v %	Počet podnikatelů na 1000 obyv.	Daňové příjmy na obyv. v Kč
547786	Adršpach	Královéhradecký	0	529	0	8,198	115	11449
576077	Albrechtice nad Orlicí	Královéhradecký	0	1022	0	5,352	111	7728
579041	Baňovice	Královéhradecký	0	745	0	8,466	128	7414
576981	Benecko	Liberecký	0	1119	0	9,192	201	11310
576999	Benešov u Semil	Liberecký	0	863	0	10,858	95	7808
579050	Bernartice	Královéhradecký	6596704	892	7395	7,7	123	9520
573884	Bezděkov nad Metují	Královéhradecký	0	490	0	5,79	108	7747
563901	Bílá	Liberecký	0	862	0	8,36	153	8868
579068	Bílá Třemešná	Královéhradecký	0	1343	0	7,224	123	7932
563919	Bílý Kostel nad Nisou	Liberecký	0	911	0	8,626	110	8047
546631	Bílý Potok	Liberecký	0	689	0	16,734	122	8445
576107	Bílý Újezd	Královéhradecký	0	625	0	5,75	102	8704
561410	Bliževedly	Liberecký	0	657	0	15,698	88	9157
569887	Boharyně	Královéhradecký	0	548	0	5,584	112	9361
573892	Bohuslavice	Královéhradecký	0	1003	0	5,906	132	7556
571202	Bojanov	Pardubický	0	639	0	8,65	117	9143
576123	Bolehošť	Královéhradecký	0	548	0	6,052	131	8387
576131	Borohrádek	Královéhradecký	2786973	2104	1325	6,29	109	9236
577839	Borová	Pardubický	0	978	0	8,41	118	4891
577006	Bozkov	Liberecký	0	571	0	8,682	161	8028
579947	Brandýs nad Orlicí	Pardubický	0	1385	0	9,83	85	8299
577863	Brněnec	Pardubický	0	1352	0	12,918	83	8636
561444	Brniště	Liberecký	0	1368	0	7,944	87	9035
574805	Břehy	Pardubický	0	981	0	7,942	132	7934
505145	Březová nad Svitavou	Pardubický	0	1738	0	15,454	78	8726
563935	Bulovka	Liberecký	0	885	0	20,266	85	8949
577928	Bystře	Pardubický	44148031	1639	26936	4,51	113	9757
579971	Bystřec	Pardubický	0	1121	0	5,236	102	8140
574848	Býšť	Pardubický	0	1464	0	6,196	157	9371
572781	Cerekvice nad Bystřicí	Královéhradecký	0	818	0	9,126	102	8597
577936	Cerekvice nad Loučnou	Pardubický	0	851	0	7,292	114	9035

561479	Cvikov	Liberecký	47640777	4398	10832	9,43	104	8837
576182	Častolovice	Královéhradecký	0	1675	0	5,43	117	8638
574856	Čeperka	Pardubický	0	999	0	5,816	119	9005
576191	Čermná nad Orlicí	Královéhradecký	0	1022	0	9,14	108	8147
576204	Černíkovic e	Královéhradecký	0	705	0	4,236	129	8832
569917	Černilov	Královéhradecký	10171909	2374	4285	4,61	165	8474
569925	Černožice	Královéhradecký	0	1177	0	7,704	119	7934
579114	Černý Důl	Královéhradecký	0	749	0	5,716	233	10979
580015	Červená Voda	Pardubický	12106625	3140	3856	7,25	105	9070
580040	České Heřmanice	Pardubický	4305860	535	8048	7,77	95	9565
580058	České Libchavy	Pardubický	0	602	0	10,504	112	48693
576212	České Meziříčí	Královéhradecký	0	1815	0	9,37	122	8690
563960	Český dub	Liberecký	18447312	2730	6757	7,05	138	9486
576221	Čestice	Královéhradecký	0	570	0	4,922	103	7223
577944	Čistá	Pardubický	11291290	903	12504	9,23	91	9761
577057	Čistá u Horek	Liberecký	0	552	0	7,622	143	8573
580074	Damníkov	Pardubický	0	708	0	7,438	57	8522
574899	Dašice	Pardubický	19816505	1942	10204	4,15	134	10990
563552	Desná	Liberecký	0	3302	0	9,998	116	9254
576247	Deštné v Orlických horách	Královéhradecký	0	585	0	7,064	231	11717
572829	Dětenice	Královéhradecký	0	701	0	6,254	83	11561
546607	Dětřichov	Liberecký	0	710	0	15,248	90	8533
577987	Dlouhá Loučka	Pardubický	0	531	0	17,52	68	8764
548014	Dlouhá Třebová	Pardubický	0	1259	0	8,66	94	7689
548031	Dlouhoňovice	Pardubický	0	772	0	8,606	120	7807
530468	Dlouhý Most	Liberecký	0	790	0	12,01	134	7803
572837	Dobrá Voda u Hořic	Královéhradecký	0	575	0	9,84	106	8307
576263	Dobré	Královéhradecký	0	830	0	7,182	136	8751
569968	Dobřenice	Královéhradecký	0	587	0	7,376	148	9628
574015	Dolany	Královéhradecký	0	640	0	5,654	118	9705
579122	Dolní Branná	Královéhradecký	0	971	0	6,444	137	14472
580112	Dolní Čermná	Pardubický	47859724	1318	36312	5,01	135	8779

580121	Dolní Dobrouč	Pardubický	14930043	2543	5871	5,4	86	8423
579157	Dolní Kalná	Královéhradecký	0	673	0	5,442	122	8311
579165	Dolní Lánov	Královéhradecký	0	735	0	8,388	136	8109
569984	Dolní Přím	Královéhradecký	0	627	0	6,368	147	8578
574023	Dolní Radechovná	Královéhradecký	5511278	754	7309	3,95	183	7456
574911	Dolní Roveň	Pardubický	1796183	1967	913	5	108	8971
563994	Dolní Řasnice	Liberecký	0	535	0	13,79	94	8577
574929	Dolní Ředice	Pardubický	0	850	0	5,434	117	8743
577995	Dolní Újezd	Pardubický	0	1990	0	8,498	112	9006
576301	Doudleby nad Orlicí	Královéhradecký	0	1884	0	7,95	105	8348
563561	Držkov	Liberecký	0	558	0	9,472	136	7895
561533	Dubá	Liberecký	7145623	1750	4083	9,99	137	11168
579190	Dubenec	Královéhradecký	0	702	0	12,4	120	9638
561541	Dubnice	Liberecký	0	643	0	8,14	88	8412
563579	Frydštejn	Liberecký	0	847	0	6,824	131	8848
577073	Háje nad Jizerou	Liberecký	0	670	0	10,38	138	8188
579211	Hajnice	Královéhradecký	0	976	0	8,424	108	8941
577081	Harrachov	Liberecký	0	1542	0	6,508	235	15801
579220	Havlovice	Královéhradecký	0	943	0	7,95	106	7516
564044	Hejnice	Liberecký	0	2772	0	12,296	105	9208
574031	Hejtmánko vice	Královéhradecký	0	651	0	7,132	126	9523
574058	Hejtmánkovice	Královéhradecký	0	488	0	9,914	116	9526
571385	Hejmanův Městec	Pardubický	35647419	4911	7259	5,76	122	8609
570001	Hlušice	Královéhradecký	2310750	736	3140	7	124	9159
580261	Hnátice	Pardubický	0	862	0	7,622	98	8326
564061	Hodkovice nad Mohelkou	Liberecký	20846680	2754	7570	5,39	108	8781
561584	Holany	Liberecký	0	511	0	17,204	71	11093
571440	Holetín	Pardubický	8634858	750	11513	8,12	136	8196
572900	Holín	Královéhradecký	0	590	0	7,424	164	8694
570028	Holohlavy	Královéhradecký	0	917	0	10,166	102	8552
572918	Holovousy	Královéhradecký	19008281	508	37418	6,3	167	9068
577120	Horní Branná	Liberecký	2840239	1826	1555	5,95	148	8335
580279	Horní Čermná	Pardubický	0	1009	0	8,492	119	8370
580295	Horní Heřmanice	Pardubický	0	507	0	9,7	88	8733

574996	Horní Jelení	Pardubický	0	1984	0	6,68	112	8547
561592	Horní Libchava	Liberecký	0	665	0	13,386	141	8276
579262	Horní Maršov	Královéhradecký	0	1068	0	13,152	163	10725
561606	Horní Police	Liberecký	0	689	0	8,964	121	8570
575011	Horní Ředice	Pardubický	0	1028	0	7,21	109	7220
580333	Horní Třešňovec	Pardubický	0	603	0	4,718	127	8656
570044	Hoříněves	Královéhradecký	7661951	682	11235	7,79	112	9787
570044	Hoříněves	Královéhradecký	0	702	0	11,472	109	9506
579297	Hostinné	Královéhradecký	41615463	4658	8934	5,58	103	9173
572691	Hradec nad Svitavou	Pardubický	0	1681	0	12,124	96	8380
571491	Hrochův Týnec	Pardubický	4197962	1912	2196	10,15	106	8680
577146	Hrubá Skála	Liberecký	0	581	0	8,842	170	9523
575054	Choltice	Pardubický	0	1044	0	8,43	126	9569
572969	Chomutice	Královéhradecký	0	643	0	13,806	94	10106
578096	Chornice	Pardubický	12417739	866	14339	12,94	95	9315
579319	Chotěvice	Královéhradecký	3145663	1007	3124	6,62	113	8672
564109	Chotyně	Liberecký	0	930	0	8,736	101	11410
579327	Choustníko vo Hradiště	Královéhradecký	0	586	0	10,648	138	9639
571539	Chrast	Pardubický	0	3172	0	12,19	119	8600
571547	Chroustovice	Pardubický	0	1264	0	11,962	114	9639
577154	Chuchelna	Liberecký	0	963	0	9,67	145	8336
579335	Chvaleč	Královéhradecký	0	625	0	10,454	120	8352
575071	Chvaletice	Pardubický	0	3161	0	7,926	105	9745
574112	Chvalkovic e	Královéhradecký	0	691	0	8,708	138	8297
575089	Chvojenec	Pardubický	0	731	0	8,104	91	7830
577162	Jablonec nad Jizerou	Liberecký	0	1791	0	13,6	136	8254
580376	Jablonné nad Orlicí	Pardubický	0	3271	0	6,044	120	8044
561631	Jablonné v Podještědí	Liberecký	38122891	3726	10232	7,2	97	9370
580392	Jamně nad Orlicí	Pardubický	0	698	0	4,394	119	8601
578134	Janov	Pardubický	0	966	0	10,74	104	9376
563595	Janov nad Nisou	Liberecký	0	1330	0	8,258	167	8979
579351	Janské Lázně	Královéhradecký	2819815	829	3401	5,81	227	14412
578151	Jaroměřice	Pardubický	5538188	1202	4607	12,03	67	8824
574139	Jasenná	Královéhradecký	0	721	0	10,048	114	8157

576336	Javornice	Královéhradecký	0	949	0	4,344	104	7905
578185	Jedlová	Pardubický	0	1027	0	9,992	106	8416
563609	Jenišovice	Liberecký	4672990	925	5052	6,65	141	7900
577171	Jesenný	Liberecký	0	490	0	10,756	140	8629
561665	Jestřebí	Liberecký	0	824	0	13,886	88	9430
578193	Jevíčko	Pardubický	33306401	2828	11777	8,41	114	9776
573001	Jičíněves	Královéhradecký	5543673	593	9349	6,57	97	10373
564133	Jindřichovice pod Smrkem	Liberecký	0	676	0	18,89	113	10858
546585	Jiřetín pod Bukovou	Liberecký	0	561	0	7,636	80	9815
579378	Jívka	Královéhradecký	0	585	0	7,91	117	10697
563633	Josefův Důl	Liberecký	13876317	952	14576	5,98	162	10906
578207	Kamenec u Poličky	Pardubický	0	554	0	9,942	93	9244
561681	Kamenický Šenov	Liberecký	0	4022	0	11,74	111	8411
571571	Kameničky	Pardubický	0	801	0	12,394	124	7964
577219	Karlovice	Liberecký	0	741	0	6,082	163	10692
575178	Kladruby nad Labem	Pardubický	0	640	0	7,842	100	9969
580431	Kláštepec nad Orlicí	Pardubický	0	898	0	9,15	99	8687
563641	Koberovy	Liberecký	0	1030	0	10,092	165	7367
579394	Kocbeře	Královéhradecký	0	521	0	9,57	119	8997
578231	Koclířov	Pardubický	0	689	0	17,246	118	8707
571610	Kočí	Pardubický	0	599	0	10,91	133	8639
573060	Kopidlno	Královéhradecký	46228999	2114	21868	6,65	97	9359
578258	Korouhev	Pardubický	0	795	0	8,424	88	8755
563668	Kořenov	Liberecký	0	966	0	10,876	152	13833
577235	Košťálov	Liberecký	0	1688	0	10,102	95	19362
580481	Králíky	Pardubický	0	4501	0	10,076	110	9727
574546	Kramolna	Královéhradecký	3308825	1015	3260	2,88	159	7918
570206	Kratonohy	Královéhradecký	0	589	0	6,646	160	9619
561720	Kravaře	Liberecký	0	832	0	13,636	89	9205
571661	Krouna	Pardubický	0	1376	0	10,424	121	9027
564184	Křižany	Liberecký	15968834	748	21349	9,15	142	10027
578282	Kunčina	Pardubický	18824629	1293	14559	13,62	94	8427
578282	Kunčina	Pardubický	0	1344	0	18,722	91	8105
561746	Kunratice u Cvikova	Liberecký	0	596	0	12,456	101	8943
580503	Kunvald	Pardubický	10165455	1016	10005	6,29	122	8676
576425	Kvasiny	Královéhradecký	0	1435	0	5,062	82	11458
579432	Lánov	Královéhradecký	0	1725	0	7,084	140	7828
574767	Lázně Bohdaneč	Pardubický	47103954	3247	14507	4,09	134	10170

574767	Lázně Bohdaneč	Pardubický	0	3385	0	5,928	129	9756
570231	Lhota pod Libčany	Královéhradecký	0	910	0	6,71	146	8076
573108	Libáň	Královéhradecký	0	1695	0	6,832	99	9478
570249	Libčany	Královéhradecký	0	904	0	7,298	122	8382
576450	Liberk	Královéhradecký	0	695	0	8,19	92	11125
580147	Libchavy	Pardubický	0	1704	0	8,63	132	8858
577294	Libštát	Liberecký	0	986	0	8,76	130	9348
573124	Libuň	Královéhradecký	0	792	0	8,362	122	9664
576468	Lično	Královéhradecký	4572490	569	8036	2,69	117	9424
580571	Lichkov	Pardubický	0	549	0	10,734	93	7968
578339	Linhartice	Pardubický	0	642	0	12,756	87	8614
580589	Líšnice	Pardubický	0	759	0	5,936	117	8628
570311	Lochenice	Královéhradecký	0	573	0	8,264	120	7847
570320	Lovčice	Královéhradecký	5433142	672	8085	7,54	106	8888
578355	Lubná	Pardubický	0	1008	0	7,482	108	8714
563692	Lučany nad Nisou	Liberecký	0	1768	0	7,748	143	8652
580627	Lukavice	Pardubický	17039041	1098	15518	4,15	111	5022
576492	Lukavice	Královéhradecký	0	598	0	4,83	132	9223
571768	Lukavice 1	Pardubický	0	916	0	10,012	118	13760
580635	Luková	Pardubický	0	704	0	10,162	72	8484
573159	Lužany	Královéhradecký	0	585	0	8,53	148	9937
571776	Luže	Pardubický	0	2561	0	8,92	111	8966
574210	Machov	Královéhradecký	0	1119	0	5,672	128	8384
563706	Malá Skála	Liberecký	0	1135	0	7,136	160	9534
579513	Malé Svatoňovic e	Královéhradecký	0	1532	0	8,556	105	8003
573418	Martinice v Krkonoších	Liberecký	0	587	0	5,536	138	7240
574228	Martínkovi ce	Královéhradecký	5296875	536	9882	7,01	108	9759
570397	Měník	Královéhradecký	3843188	599	6416	6,49	169	9165
578380	Městečko Trnávka	Pardubický	0	1467	0	17,242	90	9927
573213	Městys Mlázovice	Královéhradecký	2684201	562	4776	12,06	109	8771
574252	Meziměstí	Královéhradecký	17636857	2689	6559	5,58	79	8360
575372	Mikulovice	Pardubický	0	1094	0	6,988	150	7770
573175	Miletín	Královéhradecký	9495361	892	10645	6,77	133	8899
577316	Mírová pod Kozákovem	Liberecký	0	1623	0	7,398	165	9556
571831	Miřetice	Pardubický	0	1226	0	11,656	132	8155
580643	Mistrovice	Pardubický	0	611	0	6,278	118	7709

579548	Mladé Buky	Královéhradecký	0	2245	0	11,532	137	8775
580651	Mladkov	Pardubický	0	538	0	7,202	107	8747
564231	Mníšek	Liberecký	0	1383	0	9,034	150	9430
571873	Morašice	Pardubický	0	652	0	9,79	119	15243
578428	Morašice 1	Pardubický	0	705	0	6,838	103	19475
579556	Mostek	Královéhradecký	4019931	1293	3109	7,07	110	8634
571903	Načešice	Pardubický	0	570	0	8,898	130	8068
571911	Nasavrky	Pardubický	22207068	1615	13751	7,97	140	17529
570451	Nechanice	Královéhradecký	0	2288	0	8,066	128	8853
580686	Nekoř	Pardubický	15016497	903	16630	4,81	119	7979
580694	Němčice	Pardubický	4780831	937	5102	6,36	94	10601
579564	Nemojov	Královéhradecký	0	661	0	9,93	134	7514
570478	Nepolisy	Královéhradecký	0	947	0	10,99	133	8394
546593	Nová Ves	Liberecký	0	819	0	14,346	110	7907
563731	Nová Ves nad Nisou	Liberecký	2345800	645	3637	5,28	144	8248
577341	Nová Ves nad Popelkou	Liberecký	0	657	0	7,186	122	8892
564265	Nové Město pod Smrkem	Liberecký	0	3870	0	15,842	80	8425
561860	Nový Bor	Liberecký	22150603	12129	1826	9,01	130	10161
574287	Nový Hrádek	Královéhradecký	3941440	747	5276	2,94	126	8460
561878	Nový Oldřichov	Liberecký	0	750	0	11,368	107	7311
577359	Ohrazenice	Liberecký	0	1120	0	8,024	140	7379
561894	Okrouhlá	Liberecký	2980800	531	5614	5,55	144	8189
564281	Oldřichov v Hájích	Liberecký	0	671	0	9,786	153	8631
578479	Oldřiš	Pardubický	0	658	0	8,144	106	8188
578487	Opatov	Pardubický	0	1171	0	14,514	80	12444
572721	Opatovec	Pardubický	6723413	630	10672	7,13	97	8282
575429	Opatovice nad Labem	Pardubický	0	2542	0	6,196	115	9237
576590	Opočno	Královéhradecký	25372313	3135	8093	3,84	134	9948
571962	Orel	Pardubický	0	742	0	8,236	136	7870
580716	Orlické Podhůří	Pardubický	0	643	0	9,598	114	8686
564290	Osečná	Liberecký	0	1077	0	10,516	119	11889
578509	Osík	Pardubický	11355889	1011	11232	6,63	119	9124
573272	Ostroměř	Královéhradecký	0	1378	0	12,502	110	8389
580732	Ostrov	Pardubický	0	640	0	9,85	112	10230
575437	Ostřešany	Pardubický	0	1004	0	6,778	138	8291
575445	Ostřetín	Pardubický	0	956	0	5,582	103	8558
579581	Pec pod Sněžkou	Královéhradecký	0	639	0	6,394	348	30659
573299	Pecka	Královéhradecký	10167484	1278	7956	5,35	179	9487
576620	Pěčín	Královéhradecký	0	525	0	4,798	104	8759

564303	Pěnčín	Liberecký	4100677	703	5833	3,87	128	2964
563749	Pěnčín	Liberecký	0	1910	0	8,64	137	9046
579599	Pilníkov	Královéhradecký	0	1213	0	11,088	123	8444
563757	Plavy	Liberecký	9712301	1051	9241	9,08	116	7831
573311	Podhorní Újezd a Vojice	Královéhradecký	8009417	576	13905	3,99	169	8986
576662	Pohoří	Královéhradecký	0	676	0	7,346	141	7522
574341	Police nad Metují	Královéhradecký	0	4279	0	5,424	118	9207
578584	Pomezí	Pardubický	0	1172	0	8,116	93	8982
577405	Poniklá	Liberecký	0	1171	0	12,156	142	8362
576671	Potštejn	Královéhradecký	0	913	0	5,136	133	9586
572071	Prachovice	Pardubický	0	1461	0	13,95	92	8833
570648	Prasek	Královéhradecký	0	602	0	8,452	147	8486
570656	Praskačka	Královéhradecký	0	1018	0	5,786	186	9119
572080	Proseč	Pardubický	0	2154	0	10,298	100	9026
579602	Prosečné	Královéhradecký	0	549	0	8,914	108	8065
572098	Prosetín	Pardubický	7042810	803	8771	7,87	123	7687
561983	Provodín	Liberecký	0	697	0	11,478	92	9302
574350	Provodov-Šonov	Královéhradecký	0	1176	0	5,108	141	4128
572101	Předhradí	Pardubický	14859333	444	33467	9,22	106	8080
570672	Předměřice nad Labem	Královéhradecký	0	1867	0	4,83	154	8051
577413	Přepeře	Liberecký	0	889	0	6,272	134	8188
576689	Přepychy	Královéhradecký	0	604	0	4,126	146	8488
564354	Příšovice	Liberecký	0	1337	0	6,62	109	8406
556882	Rabštejnská Lhota	Pardubický	6634652	682	9728	5,08	165	8011
575534	Ráby	Pardubický	0	588	0	5,328	187	7967
578657	Radiměř	Pardubický	0	1098	0	12,368	98	9114
563781	Rádlo	Liberecký	0	728	0	6,944	158	8623
579629	Radvanice	Královéhradecký	0	1036	0	9,014	84	8261
562017	Ralsko	Liberecký	0	2080	0	21,45	56	14564
574376	Rasošky	Královéhradecký	0	638	0	8,048	137	7960
564371	Raspenava	Liberecký	0	2848	0	16,466	99	9012
578673	Rohozná	Pardubický	4686213	663	7068	10,27	84	8310
577456	Rokytnice nad Jizerou	Liberecký	6738313	3056	2205	8,5	170	10408
576701	Rokytnice v Orlických horách	Královéhradecký	3285063	2237	1469	6,14	111	9254
575577	Rokytno	Pardubický	0	843	0	9,01	150	8178

572161	Ronov nad Doubravou	Pardubický		1726	0	10,052	102	8664
572179	Rosice	Pardubický	0	1370	0	11,582	100	9099
570745	Roudnice	Královéhradecký	0	624	0	8,392	164	10432
577472	Rovensko pod Troskami	Liberecký	0	1262	0	10,672	131	8192
577499	Roztoky u Jilemnice	Liberecký	0	963	0	9,26	132	8264
579637	Rtyně v Podkrkono ší	Královéhradecký	2228493	3003	742	5,03	100	9619
579645	Rudník	Královéhradecký	0	2219	0	8,228	106	8888
580848	Rudoltice	Pardubický	0	1706	0	16,382	82	8765
575593	Rybitví	Pardubický	0	1410	0	9,728	86	10199
547905	Rybník	Pardubický	0	808	0	12,414	103	8315
578711	Rychnov na Moravě	Pardubický	0	589	0	19,424	66	9987
563790	Rychnov u Jablonce nad Nisou	Liberecký	0	2646	0	9,318	140	8326
574406	Rychnovek	Královéhradecký	0	612	0	9,496	111	9077
564397	Rynoltice	Liberecký	0	766	0	10,712	123	9136
575607	Řečany nad Labem	Pardubický	0	1347	0	6,154	139	8105
580872	Řetová	Pardubický	0	687	0	11,04	94	8300
574392	Sázava	Pardubický	0	567	0	5,552	75	8174
578738	Sebranice	Pardubický	0	962	0	7,582	97	7896
572225	Seč	Pardubický	0	1670	0	10,284	129	11535
555240	Semanín	Pardubický	0	634	0	18,416	57	7958
575623	Semín	Pardubický	0	540	0	10,386	109	8060
575640	Sezemice	Pardubický	1430423	3392	422	3,88	152	9589
570800	Skalice	Královéhradecký	0	569	0	9,016	156	8041
562025	Skalice u České Lípy	Liberecký	0	1437	0	15,142	131	8582
570834	Skřivany	Královéhradecký	0	1049	0	10,508	110	7474
563803	Skuhrov	Liberecký	0	530	0	7,818	161	7001
576778	Skuhrov nad Bělou	Královéhradecký	0	1088	0	6,092	104	8299
577529	Slaná	Liberecký	0	692	0	10,698	115	8054
576786	Slatina nad Zdobnicí	Královéhradecký	14024825	824	17020	4,02	103	8176
572268	Slatiňany	Pardubický	0	4150	0	8,436	135	8404
573469	Slatiny	Královéhradecký	0	549	0	5,884	85	9750
562050	Sloup v Čechách	Liberecký	65748357	722	91064	8,16	154	8458
580325	Sloupnice	Pardubický	0	1709	0	9,326	117	8785
570869	Smidary	Královéhradecký	11694426	1538	7604	6,02	106	9076

570877	Smiřice	Královéhradecký	0	2973	0	8,446	115	8547
563811	Smržovka	Liberecký	0	3673	0	11,594	141	9482
572276	Sobětuchy	Pardubický	0	819	0	10,796	134	7209
573493	Sobotka	Královéhradecký	0	2466	0	5,696	109	9240
576808	Solnice	Královéhradecký	0	2221	0	4,886	111	8708
580961	Sopotnice	Pardubický	0	957	0	8,23	108	8211
562076	Sosnová	Liberecký	0	697	0	8,618	166	8791
575682	Srch	Pardubický	0	1389	0	7,246	160	8475
553719	Srnojedy	Pardubický	0	639	0	14,686	139	9287
580970	Srubby	Pardubický	0	568	0	6,362	96	7659
573507	Stará Paka	Královéhradecký	0	2046	0	9,64	127	8322
575704	Staré Hradiště	Pardubický	0	1557	0	6,146	161	7802
578789	Staré město	Pardubický	13286350	997	13326	13,06	110	9610
575721	Staré Ždánice	Pardubický	0	706	0	8,284	100	7794
574465	Stárkov	Královéhradecký	0	635	0	4,186	138	8745
570931	Stěžery	Královéhradecký	24393176	1698	14366	4,75	147	8174
544477	Stráž nad Nisou	Liberecký	0	2163	0	8,01	154	7922
562092	Stráž pod Ralskem	Liberecký	16988284	3946	4305	6,47	75	11282
577545	Stružinec	Liberecký	0	705	0	9,044	122	8007
562106	Stružnice	Liberecký	0	972	0	10,202	104	8762
577553	Studenec	Liberecký	0	1847	0	7,034	121	8554
574481	Studnice	Královéhradecký	3649515	1051	3472	8,18	142	7719
564427	Světlá pod Ještědem	Liberecký	0	934	0	9,056	124	8643
579734	Svoboda nad Úpou	Královéhradecký	0	2128	0	7,556	176	8505
562131	Svor	Liberecký	0	669	0	14,42	107	8581
572349	Svratouch	Pardubický	0	891	0	10,072	137	8345
564460	Šimonovice	Liberecký	0	845	0	10,1	159	7305
579742	Špindlerův Mlýn	Královéhradecký	0	1199	0	3,766	294	30094
581046	Tatenice	Pardubický	0	848	0	9,93	77	8990
577596	Tatobity	Liberecký	0	551	0	8,844	145	8029
581054	Těchonín	Pardubický	0	607	0	5,152	107	9119
574538	Teplice nad Metují	Královéhradecký	20359979	1732	11755	6,73	113	11293
581062	Tisová	Pardubický	0	556	0	9,438	114	8924
572390	Trhová Kamenice	Pardubický	0	901	0	14,088	124	9163
578380	Trnávka	Pardubický	28909835	1468	19693	8,49	90	4968
576824	Trnov	Královéhradecký	0	706	0	6,338	110	8254
578894	Trstěnice	Pardubický	15101749	513	29438	7,91	94	10591
578908	Třebořov	Pardubický	6170493	943	6543	14,68	66	8865
581071	Třebovice	Pardubický	0	791	0	12,268	66	16654

572411	Třemošnice	Pardubický	0	3166	0	8,266	106	8720
572420	Tuněchody	Pardubický	0	599	0	6,938	87	9314
573701	Valdice	Královéhradecký	7459938	1459	5113	4,77	88	8267
576883	Vamberk	Královéhradecký	0	4664	0	7,812	113	8886
572462	Včelákov	Pardubický	0	560	0	12,842	105	8417
574554	Velichovky	Královéhradecký	0	752	0	7,776	162	11612
574562	Velká Jesenice	Královéhradecký	0	754	0	6,292	110	8371
563838	Velké Hamry	Liberecký	0	2834	0	11,33	103	7830
547646	Velké Poříčí	Královéhradecký	44380620	2367	18750	3,73	132	8250
579785	Velké Svatoňovic e	Královéhradecký	0	1221	0	8,988	124	7358
578932	Vendolí	Pardubický	0	970	0	16,856	97	8788
581119	Verměřovice	Pardubický	0	728	0	8,446	117	7659
577651	Víchová nad Jizerou	Liberecký	0	934	0	8,106	112	8144
564494	Višňová	Liberecký	0	1357	0	14,636	84	8662
579815	Vítězná	Královéhradecký	16741717	1357	12337	10,93	118	8383
576891	Voděradý	Královéhradecký	0	686	0	4,45	135	8863
562220	Volfartice	Liberecký	0	655	0	12,434	97	21035
581151	Vraclav	Pardubický	6793750	751	9046	6,17	104	9473
564532	Všelibice	Liberecký	0	537	0	8,236	142	9866
577677	Všeň	Liberecký	0	574	0	9,028	132	7434
571091	Všestary	Královéhradecký	0	1673	0	6,404	141	8409
581178	Výprachtice	Pardubický	10234635	957	10694	4,69	99	8955
572551	Vysočina	Pardubický	0	696	0	8,992	105	8328
571113	Vysoká nad Labem	Královéhradecký	0	1307	0	8,038	143	7817
577693	Vysoké nad Jizerou	Liberecký	0	1299	0	8,358	140	9093
573809	Vysoké Veselí	Královéhradecký	0	910	0	13,37	105	8095
577707	Záhoří	Liberecký	0	505	0	10,136	116	9262
562246	Zahrádky	Liberecký	0	689	0	12,488	113	9147
581208	Záchlumí	Pardubický	0	769	0	7,418	108	8356
572578	Zaječice	Pardubický	0	1046	0	11,882	110	7976
562262	Zákupy	Liberecký	0	2827	0	11,54	95	9930
576921	Záměl	Královéhradecký	0	647	0	6,746	134	9370
581224	Zámorsk	Pardubický	0	736	0	8,418	92	8983
563854	Zásada	Liberecký	0	887	0	7,638	163	8226
576026	Zdechovice	Pardubický	0	622	0	14,49	76	66421
563862	Zlatá Olešnice	Liberecký	0	515	0	7,618	174	5947
579874	Žaclěf	Královéhradecký	0	3464	0	12,166	96	8678

562297	Žandov	Liberecký	31081844	1952	15923	11,14	94	8406
574686	Žďár nad Metují	Královéhradecký	0	639	0	6,652	100	7944
574694	Žďárky	Královéhradecký	0	554	0	4,652	162	7506
573825	Železnice	Královéhradecký	5321213	1198	4442	6,13	159	8970
581275	Žichlín	Pardubický	0	913	0	6,472	115	8067
576051	Živanice	Pardubický	0	922	0	7,702	121	7638